

Pokud vám název Myanmar nic neříká, nemusíte vracet vysvědčení. Tahle země v jihovýchodní Asii je známější jako Barma. A v posledních letech změnila nejen svůj název, ale také vlajku a hlavní město. Rád bych věřil tomu, že bude postupně docházet i k důležitějším změnám. Myanmar byl totiž několik desetiletí pod dosti tvrdou vládou vojenské junty, která se teprve v nedávné době začala velmi pozvolna vzdávat svého absolutistického řízení státu. Velké problémy s dodržováním lidských práv, napjatá vnitropolitická situace i vyhrocené vztahy se sousedními zeměmi byly dlouhá léta důvody, které nejen řadu lidí od návštěvy této země odrazovaly, ale v podstatě ji takřka znemožňovaly. Vydavatelství Rough Guide třeba odmítlo na protest proti panujícím poměrům vydat průvodce po Myanmaru. Ledy se začaly prolamovat až ve chvíli, kdy byla z domácího vězení propuštěna známá disidentka Aung San Suu Kyi (v češtině se její jméno uvádí v transkripci Do Aun Schan Su Ťij, ale stejně jako u místních názvů budu zachovávat přepis anglický používaný v průvodci Lonely Planet, aby z toho nebyli případní naši následovníci zmateni). A byl to právě Lonely Planet, který Myanmar zařadil mezi desítku doporučených destinací pro rok 2012. To se nestalo impulsem k naší cestě z toho důvodu, že bychom taková doporučení slepě následovali, jako spíš jsme se do tohoto kouta světa chtěli podívat ještě předtím, než se do něj nahnou davy turistů a pod jejich vlivem dojde k negativním změnám, jakých jsme svědky třeba v Thajsku nebo Kambodži.

Abychom se davům vyhnuli s ještě větší jistotou, naplánovali jsme cestu na říjen, kdy v Myanmaru obvykle končí období dešťů. Volba nebyla až tak úplně dobrovolná, jako spíš vycházela z dostupnosti akčních letenek z Prahy do Bangkoku, z něhož se pak dá velmi lehce přeletět do bývalé myanmarské metropole Yangonu (dříve také Rangúnu), a také snahy využít zářijový státní svátek, který nám ušetří den dovolené.

Plánování cesty bylo poněkud specifické. Na jednu stranu jsme měli situaci ulehčenou tím, že v tuto chvíli existuje pár stěžejních míst, která pro nás mohou být zajímavá. A do řady oblastí se jezdit nesmí vůbec nebo jen na speciální povolení, takže vytvoření itineráře nijak zvlášť obtížným úkolem nebylo. Horší už je to ale s plánováním finančním. V Myanmaru se totiž nedá platit kartami, bankomaty fungují jen pro místní a pro výměnu na myanmarské kyaty [čti čaty] lze použít pouze naprosto dokonalé, rovné dolarové bankovky bez sebemenší známky poškození či pouhého používání. Před odletem je tedy potřeba co nejpřesněji odhadnout, jaká hotovost je pro celý pobyt nezbytná, a k ní raději připočítat rezervu. A vymyslet pro dolary takový způsob úschovy, který zabrání jejich byť jen minimálnímu poškození. Občané ČR navíc potřebují i víza, která se ovšem nedají zařídit v Praze, ale je nutné se obrátit na některou z ambasád v jiných zemích – v Thajsku, Německu nebo třeba Británii, kde jsme to řešili my. Mělo to jednak důvody logistické, jednak čistě pragmatické – z nějakého záhadného důvodu vyšla víza zajištěná v Londýně podstatně levněji než ta berlínská.

V Myanmaru také nebyl v době naší návštěvy dostupný mobilní roaming, takže své telefony jsme tam mohli používat maximálně jako budík nebo hudební přehrávač. A v průvodcích se varuje i před častými výpadky elektrického proudu. Člověk zkrátka nabyde dojmu, že jede do naprosté divočiny, kde se v podstatě nedá normálně fungovat. A jak to bylo doopravdy?

Čtvrtek 27. září

Odlet

Mám pocit, že poslední dobou prostě nemůžeme odlétat bez nějakých komplikací. Pominu-li již známé zdravotní problémy (své astma a Liborovu anginu pectoris), tentokrát se k tomu přidaly ještě další. V červenci jsem se začal potýkat se skrípnutým sedacím nervem, který se sice postupně hojil, ale zdaleka se nedopracoval k úplně vyléčenému stavu. Představa několikahodinových letů a přejezdů vlaky a autobusy ve

mně moc optimismu nevyvolávala. A Libora jen několik dní před odletem skolila angína – nikoli pectoris, ale běžná. Poslední antibiotika dobíral ještě v letadle. Utěšovalo nás, že tentokrát vyrazíme v rekordním počtu šesti kousků, takže se o nás snad ostatní v případě nouze postarají. Kromě Jany a Evy, s nimiž jsme absolvovali poslední dvě expedice (Severní Indie a Jordánsko & Izrael), se členy naší výpravy tentokrát stali i manželé Viktor a Olga, kteří chtěli vyzkoušet něco trochu dobrodružnějšího. V dalším textu jim budu říkat Viky a Oli.

Postupně jsme po dvojicích dorazili na ruzyňské letiště – vlastně jsme z takto označeného aerodromu odlétali naposledy. Jelikož jsme si za účelem získání padesáti tisíc mil do věrnostního programu ČSA nechali vystavit kreditní kartu Citi, chtěli jsme využít i jedné z výhod s tím spojených, a to vstupu zdarma do nově otevřeného salónku MasterCard Lounge. Bohužel nikde nepadla jediná zmínka o tom, že k tomu musíte mít u sebe i samotnou kreditní kartu. A tu jsem měl v peněžence uloženou pouze já. Takže jsem se musel sám uvelebit do jednoho z celkem pohodlných sedátek a obsloužit se lehkým občerstvením a nápoji. Moc jsem to ale nepřeháněl a brzy se připojil k ostatním.

Doufali jsme, že odletíme přesně podle letového řádu, protože v Abu Dhabí jsme měli na přestup jen něco málo přes hodinu. Letadlo ČSA nebylo vybaveno žádným „zábavním centrem“ (tedy obrazovkou s volbou filmů, seriálů, hudby a her), navíc jsme k jídlu dostali jen malou studenou bagetu. Shodli jsme se tedy, že s touthle společností už nikdy. Trochu si to u nás vyžehlili až ráno, kdy nám letušky naservírovaly standardní teplou snídani.

Pátek 28. září

Přílet do Bangkoku

Do Abu Dhabí jsme sice přiletěli po šesti hodinách včas, ale naše nadšení poněkud zmrazila dlooooohá fronta vedoucí neznámo kam. Pracovníkovi, který ji reguloval, jsme se snažili vysvětlit, že nám za chvíli letí spoj, ale on nás odpálkoval s tím, že to bude trvat jen deset minut. Tím „to“ byla myšlena bezpečnostní prohlídka, která nakonec opravdu proběhla celkem rychle a v pohodě.

Oli s Vikym seděli na jedné z dvojek v zadní části letadla, na nás vyšla čtyřka uprostřed. To sice není zrovna nejpoohodlnější uspořádání a ani místa na nohy se nám nedostává tolik, kolik bychom uvítali, ale na druhou stranu jsme si mohli cestu zpříjemnit výběrem z desítek filmů, seriálů a dokumentů. Výběr se týkal i jídla – mohli jsme volit mezi třemi hlavními chody, ale později se ukázalo, že kuře není. Vzhledem k tomu, že na palačinku jsem moc chuť neměl, nakonec jsem se musel uchýlit k rýži s krevetami, které normálně nejím. Takže si u mě Etihad Airways vysloužily několik trestných bodů. Ovšem oproti ČSA je to pořád jiná liga. I deka byla nadýchanější (na druhou stranu musím ČSA přiznat velmi příjemné polštářky). Skóre se přehouplo zpátky do plusu, když se před přistáním kabina letadla ponořila do měnících se barevných tónů osvětlení. Zdánlivý detail, ale aspoň mě osobně potěšil a zpříjemnil přistání, které jinak moc v oblibě nemám.

Po dalších šesti hodinách letu už přistáváme na ranveji bangkokského mezinárodního letiště Suvarnabhumi. Ačkoli jsme si vstupní formuláře vyplnili už v letadle, po zahlédnutí zmínky o platbě sedmi set bahtů při pouhém tranzitu raději vysíláme Evu pro zajištění nových formulářů a vyplňujeme je znovu. Času na to máme habaděj, protože fronta u pasové kontroly je příšerně dlouhá a vůbec neodsypá.

Po zkušenostech z Izraele nevyužíváme hned první směnárnu, ale čekáme až do příletové haly. Jenomže ze všech tabulí na nás svítí stejný kurz, takže je to vlastně úplně jedno. Na informacích zjistíme, kolik by mělo stát taxi do našeho hotelu – údajně něco kolem sta bahtů. Taxislužba před halou po nás ale chce stovky čtyři. Prý je nás moc a velké auto je dražší. Když se tváříme dost kysele, dostaneme se na tři stovky (1 baht = cca 60 haléřů). Ačkoli je hotel PORT43, kam míříme, vzdušnou čarou od letiště jen kousek, jedeme k němu nějakých dvacet minut, takže těch tři sta bahtů nebylo zase až tak přestřelených, i když ve městě by ta částka byla podstatně nižší. S taxikářem se raději domlouváme na ranní odvoz zpět, protože v půl páté ráno by se nám v těchhle temných končinách mohl řidič shánět dost těžko. Souhlasí i se stejnou cenou.

Hotel je čistý, celkem pěkný, teče horká voda, kluci na recepci jsou milí a úslužní. Za 1 500 bahtů pro šest lidí to není špatný Kauf. Už je sice docela pozdě, ale přesto se jdeme aspoň na chvíli projít po okolí a nasát lehce exotickou atmosféru. A nakoupit něco na zub v obchůdku řetězce 7/11. Je horko a dusno.

Sobota 29. září

Yangon, vlak do Baganu

Těsně po našem vlastním budičku někdo tluče na dveře našeho pokoje. Předpokládáme, že je to Oli nebo Viky, takže požadujeme nějaké srandovní heslo, ale když dveře otevřu, stojí tam jeden z recepčních coby oživlý budík. To jsou služby... Taxikář je na místě včas a kolem páté už nás vysazuje před letištní halou. Ještě se nám snaží vysvětlit něco o prvním říjnu, vyrozumíme z toho, že ten den Air Asia létá z jiného letiště, ale nakonec se dovtipíme, že se nejedná o jeden den, ale o trvalou změnu. Nějak jsme to na našich letenkách vůbec nepostřehli. Každopádně teď jsme tu ještě správně. Formality jsme tentokrát vyřídili bryskně a kvůli zákazu vývozu alkoholu z Česka vedou naše první kroky po pasové kontrole do duty free obchodů, kde potřebujeme opatřit nějakou dezinfekci. Nakonec volíme dánskou malinovou vodku. Nešlo si při tom nevšimnout obzvláště odporných vyobrazení nejrůznějších nemocí, kterými tu jsou potíštěny krabičky cigaret. Je to hodně nechutné, ale jen ať si to kuřáci užijí.

Hnusné je i počasí před odletem – intenzivně prší. Snad to není předzvěst slzavé dovolené. Než nás ale autobus zaveze k letadlu, déšť ustává. A asi po hodině letu nás ještě ve vzduchu Myanmar vítá modrým nebem nahoře a roztomilým puzzle složeným ze zelených políček pod námi. Oproti všem předpovědím nás teplé a slunečné počasí překvapí i po přistání v Yangonu, bývalém hlavním městě bývalé Barmy.

Letiště je sice dost malé, ale čisté, moderní a celkem příjemné. Je tu i směnárna, ale všude doporučovali počkat s výměnou až do města, protože se prý na černém trhu dočkáme podstatně lepšího kurzu. Tady nabízejí 854 kyatů za dolar. Pasová kontrola proběhla rychle a bez komplikací.

Problém nebyl ani se sehnáním taxíka, který by naložil celou naši skupinu. Chce za to patnáct dolarů, což odpovídá informacím, které se uvádějí v průvodci. Mimochodem, když jsme u toho placení – jízdenky na vlak, vstupné do památek, ubytování a v některých výjimečných případech i taxi se tu platí v dolarech, vše ostatní v kyatech (zkratka Ks; orientačně 1 000 Ks = 20 Kč). Řidič se nám pořád snaží vnutit svoje další služby, máme pocit, že by nás snad zavezl i na Mars, kdybychom chtěli. Pod nos nám strká album s fotkami a nějaká doporučení. My se ale jen tak nedáme a na vlakovém nádraží, kam se necháváme zavézt, si od něj jen bereme vizitku s tím, že se mu případně ozveme, když bude potřeba. To samozřejmě v plánu vůbec nemáme.

Míříme totiž k okýnku, u něhož by měly být k dostání jízdenky do Baganu, kam chceme vyrazit ještě ten samý den odpoledne nebo večer. Všude se píše o tom, že na téhle trase existují tři třídy – první („first“, ale název je hodně matoucí, jedná se o sezení na obyčejných dřevěných lavicích; 30 USD), vyšší („upper“ – sklopná čalouněná sedadla; 40 USD) a lehátková („sleeper“; 50 USD). Vzhledem k tomu, že by se mělo jednat o asi patnáctihodinovou jízdu přes noc, a také vzhledem ke stavu mých zad se přikláníme k sice nejdražší, ale nejpohodlnější variantě. Jenomže se dozvídáme, že žádný sleeper k vlaku připojen není. Moc se nám to nezdá, takže se holky vydávají do kanceláře označené jako Turistické informace. Tam je zavřeno. Ačkoli je lehátková varianta napsaná i na tabuli s odjezdy a cenami, nezbyvá nám než věřit drážním prodejcům. Poněkud zvláštní je i to, že po nás za upper class chtějí 35 USD, když by to mělo být o pět víc. Je tu ještě možnost autobusu, který by měl být rychlejší a levnější, ale nechceme strávit další hodiny jízdou na vzdálené nádraží apod. Takže sázíme šestkrát pětatřicet dolarů a šest cestovních pasů a necháváme si ručně vypsát jízdenky na vlak s odjezdem v 16 hodin.

Teď je potřeba zbavit se bágků. Z ostatních asijských zemí jsme zvyklí na to, že na každém nádraží mají úschovnu. Ale tady jsme narazili. Když tedy mjíme kancelář označenou jako „Stížnosti“, neváháme a jdeme si stěžovat. Motá se kolem nás asi pět zaměstnanců, ale domluva je jako s Tatary. Nakonec si nechá Viky vytočit nějaké číslo a snaží se komusi vysvětlit, o co nám jde. Výsledkem je instrukce, že máme zajít do MTT Office. Žádáme o pomoc s navigací, ale dozvídáme se jen, že je to u kostela. Naštěstí jsme s sebou měli mapku Yangonu, na které jsme po chvíli hledání MTT našli. Jedná se o „Myanmar Travel & Tours“ a sídlí nedaleko

pagody Sule Paya. Podle mapy by to mělo být zhruba půl kilometru, takže odbýváme nabídky taxikářů a přesouváme se tam pěšky. Asi v půli cesty toho trochu litujeme, protože vedro je pořádné a bágly se docela pronesou, ale jsme stateční.

V kanceláři už na nás čekají, právě s někým z nich totiž Viky mluvil. Jsme tu úplně sami, panuje tu teplota asi o dvacet stupňů nižší než venku a bágly si tu samozřejmě můžeme nechat. Nabídnou nám i pár křesel k odpočinku. Ten potřebujeme, takže nabídku na asi čtvrt hodiny využíváme. Hodilo by se i nějaké jídlo a pití, jenomže nemáme vůbec žádné místní peníze. Úkol číslo jedna tedy zní – vyměnit dolary. Copak o to, právě kolem Sule Paya nás oslovuje jeden šmelinář za druhým, jenomže ti jsou známí tím, že turisty umí pěkně napálit. Prý před vašima vlastníma očima dokážou s penězi manipulovat tak, že dostanete podstatně míň, než byste měli. I v turistické kanceláři nám doporučují, ať jdeme radši na tržnici Bogyoke Aung San.

K té to není moc daleko, procházíme rušnými yangonskými uličkami, které mají svou atmosféru. V některých jsou ještě patrné pozůstatky koloniální britské éry, ale původně pěkné domy jsou už hodně zdevastované. Všude je spousta krámků nebo stánků, na jednom místě si můžete třeba nechat vyrobít jakékoli razítko. Odér není vždy zrovna nej příjemnější, ale to už k téhle části světa prostě patří. Nelze přehlédnout ani všudypřítomné červené skvrny, což jsou plivance zbarvené po žvýkání betelu. Plivou všichni a všude, například i z jedoucích dopravních prostředků, takže je dobré být obezřetný. A místní mají z toho žvýkání zkažený chrup. Dalším jevem, kterého si nelze nevšimnout, je neutuchající popularita tradičního oděvu nazvaného longyi [čti londži]. Je to vlastně jen sešitý pruh látky, takový široký látkový válec, do kterého si muž nebo žena vleze, šikovně si přesahující látku složí kolem pasu a zbytek zastrčí – muži zepředu, ženy ze strany. Pouze někteří mladí ve městech nosí džíny, naprostá většina setrvává právě u longyi.

Tržnice je velká budova, v níž se prodávají hlavně oděvy, šperky, obrazy a podobné věci, nejedná se o nic fotogenického. Je tu i banka, ale ta má zrovna polední pauzu. Přes skleněné dveře vidíme stejný kurz jako na letišti – 854 Ks za dolar. Ochomýtá se kolem nás jeden ne zrovna sympatický vyukuk, který nabízí 840. Odpovídáme mu, že se asi zbláznil, když zrovna stojíme před bankou, kde bychom dostali podstatně víc. Plká něco nesrozumitelného a my to radši jdeme zkoušet dál, tenhle v nás moc důvěry nebudí. Jinou banku se nám ale nalézt nepodařilo a ani se o nás nikdo nepere, takže začínáme být trochu zoufalí, protože žízeň a hlad nevytvářejí společně s vedrem a únavou dobrou kombinaci. Nakonec jsme rádi, když je nám jeden zlatník ochoten nabídnout stejných 840. Zapomeňte tedy na poučky průvodců a klidně si vyměňte peníze hned na letišti. Kurzy v bankách jsou obvykle ty nejlepší, na jaké se můžete dostat, a navíc máte jistotu seriózního a příjemného jednání. Když už byla směna takřka hotova, upozornil nás prodejce na jednu bankovku, která se mu nezdála. Chvilí jsme vůbec nechápali, o co mu jde. Ukazoval na nějakou linku, která je podle něj na bankovce špatně vytištěná. Neuspokojila ho ani jiná, takže po nás chtěl vrátit tisíc kyatů, které by mu za to prý banka strhla. Chceme mít tuhle anabázi za sebou, takže mu Oli s Viky tisícovku vracejí a my konečně můžeme uspokojit základní fyziologické potřeby.

Malá voda je za 200 Ks, litrovka za 300 Ks (to je naprosto standardní cena, kterou po nás chtějí za vodu všude s výjimkou některých hodně turistických míst), plechovky studených nealko nápojů nám paní s chladicím boxem nabízí za 700 Ks. Na oběd chceme zajít do jedné restaurace doporučené v Lonely Planet. Když tam ale dojdeme, nejsme nadšení ze zápachu, kterým je tenhle lokál prodchnut. Takže jdeme radši o pár domů dál a končíme v naprosto neturistické místní restauraci, kde nám na stoly neustále něco snášejí. Kromě objednaného hlavního chodu (vše po 1 700 Ks) nám roztomilý číšník ještě nabízí různé misky s pochutinami a námi naprosto neznámými plodinami. Především Eva se odvážně pouští do ochutnávky všeho. Když číšník vidí, že se pokoušíme jeden z plodů rozdělit, hned přiběhne s nožem. Oni nás tu vlastně všichni neustále pozorují. Plod se ukáže být neuvěřitelně smradlavým, snad ani nebudu psát, co prý zápachem i chutí připomíná. Z nějakého neznámého důvodu dostávám sklenici čaje, kterou si nikdo neobjednal. Připadáme si trochu nesví, protože vlastně vůbec netušíme, co přesně se od nás očekává. Při placení se snažíme ochotu personálu odměnit spropitným, ale narazíme na nepochopení. Tohle se tu holt asi moc nenosí.

Po obědě se chvíli procházíme, ale únava je silnější než my, takže své kroky směřujeme zpátky do informační kanceláře. Tam nemají žádný problém s tím, když se tam vyvalíme do křesel a odpočíváme. Jen se na nás usmívají. Stejně tu nemají nic jiného na práci. Modrou oblohu s pražícím sluncem vystřídá těsně před třetí

hodinou krátký intenzivní déšť. Naštěstí se přežene dřív, než si necháváme zastavit dva taxíky, což za nás ochotně činí pracovník kanceláře. Díky němu se i dostáváme na rozumnou cenu 1 500 Ks za vůz. Před vjezdem na parkoviště přímo u nádraží po nás řidič chce ještě stovku, kterou musí zaplatit obsluze budky.

Na nádraží nám sami ochotně radí, že vlak přijede na čtvrté nástupiště. Trochu mě zaskočilo, že na světelné tabuli s odjezdy a příjezdy se u našeho spoje objevuje dojezd do cíle plánovaný v 8:00, ale předpokládaný v 10:30. Moc tomu nerozumím a jen doufám, že je to nějaká jejich vychytávka. Průvodčí nás úslužně uvádí na naše místa. Sedí se po čtyřech, mezi každou dvojicí sedaček je stolek, který se ale bohužel nedá složit. Takže se musíme pokusit nějak složit své nohy. Nejlepší léta má vlak dávno za sebou, ale sedadla jsou poměrně pohodlná. Když si chceme dát bágly na kovová držadla nad nimi, průvodčí něco namítá a ukazuje, že si je máme zastrčit spíš za sedačky. Jenomže ty by se pak špatně sklápěly, takže jeho pokynů nedbáme a ukládáme batožinu nad své hlavy. Ještě doma před odletem jsem se dočetl, že se vlak dost houpe, a tak ji pro jistotu všemožnými způsoby k železným šprušlím připevňujeme.

Moje sedačka je na samotném kraji vagonu, který je v tuto chvíli posledním v řadě a jehož zadní dveře jsou otevřené. Trochu doufám, že to takhle nezůstane po celou cestu, je to poměrně zvláštní pocit. A navíc by stačilo, aby sebou vlak trochu škubnul, když půjdeme na záchod, a můžeme skončit venku. Naštěstí po chvíli přirážejí ještě jeden vůz, tentokrát ten s dřevěnými lavicemi. Jako první jde toaletu vyzkoušet Jana. Ještě ve stanici. Vrací se celá rudá a takřka beze slov. On totiž někdo ještě ten nový vagon pod námi připevňoval k našemu. A prostě byl v nesprávnou chvíli na nesprávném místě...

Odjíždíme přesně podle jízdního řádu. I když se tedy spíš odšouráváme. A po krátké době pochopíme proč. Železniční koleje se totiž proměňují v horskou dráhu. Vlak buďto nadskakuje o desítky centimetrů nebo se houpe ze strany na stranu, a to snad až do úhlu pětáctýřiceti stupňů. Tohle se nedá popsat, nic podobného jsme nezažili. Obzvláště pikantní je pohled na připojený vagon, který se naklání v opačném rytmu než náš. Místní jsou na to zřejmě zvyklí, my na sebe navzájem vrháme nechápavé a pobavené pohledy. A smějeme se jako malí, protože tohle je fakt neuvěřitelné. Tím „my“ myslím nejen naši šestici, ale i dvojici starších (zřejmě) Britek, které jsou usazeny mezi oběma našimi skupinkami. Tu první tvoří Libor, Jana, Eva a já, druhou Oli a Viky. Ti nám pak vyprávějí, že s nimi na čtyřce seděl nejspíš nějaký velevážený člověk, protože mu neustále někdo poklonkoval, nosil jídlo a pití (zdarma) a všichni se mu prostě klaněli pomalu jako Buddhovi. Ale ještě zpět k té horské dráze. Ted' nám plně dochází, proč jsme neměli své bágly dávat nahoru. A pokud tak přece jen učiníte, jejich řádné upevnění je naprostou nezbytností. Vlak chvílemi jede naprosto v pohodě, ale někdy překvapí takovým nadskokem, až se bojíme, že vykolejíme. Pohyby jsou doprovázeny obrovskými ranami, které vyluzuje opětovný náraz kol na koleje. V tomhle se moc spát nedá. A vůbec nedokážeme pochopit, jak se něco takového dá přežít na dřevěných lavicích ve vedlejším voze. On by to tedy asi nebyl žádný med ani na těch původně plánovaných lehátkách. Možná bychom se na nich ani neudrželi.

Dokud je vidět, nabízejí se nám pěkné záběry na políčka a chatrče nebo na osazenstvo stanic, kterými projíždíme. Trochu jsme spoléhali na to, že ve stanicích do vlaku vlítnou prodejci jídla a my si od nich pořídíme něco na zub. Jenomže chyba lávky. A tak musí přijít na řadu naše převážně sladké zásoby. Cestou vůbec netušíme, kde jsme, řídíme se jen časem. Moc nám nejde do hlavy, proč ta cesta trvá tak dlouho. Vlak si to temnou krajinou docela sviští, někdy snad až příliš velkou rychlostí vzhledem ke stavu trati. Ani nikde moc dlouho nestojíme.

Neděle 30. září

Bagan

Po rozednění už se začínáme těšit na konec cesty. Co se ze začátku zdálo jako zábavné, stalo se postupně spíš otravným. Kvůli pohybům vlaku na všechny myslitelné strany jsme se opravdu moc nevyspali. Jenomže když se kolem osmé hodiny v jedné stanici hrnou skoro všichni místní ven, my jsme uklidňováni, že ještě nejsme v cíli a máme dál sedět. A trvá to ještě další dvě a půl hodiny. Celou tu dobu můžeme pozorovat, jak je průjezd vlaku pro spoustu místních, a to především malých dětí, asi jednou z mála atrakcí, kterou si tu můžou užít. Trať

je jimi chvílemi doslova roubená. Bud' na nás mávají a pokřikují „hello“ nebo jen zírají, jako by něco takového ještě nikdy neviděli.

V půl jedenácté, tedy po takřka devatenácti hodinách zběsilé jízdy, konečně vystupujeme na roztomilém baganském nádraží. Trochu jsme čekali, že se tu o nás poperou taxikáři, ale tak žhavé to nebylo. Ono nás koneckonců moc nedorazilo. Přece jen ještě nezačala sezóna. Jsme rádi, že najdeme chlapíka, který může na korbu své dodávky naložit všechny naše bágly i nás. Tedy Libor skoro trčí ven, ale nějak jsme se tam poskládali. Do městečka Nyaung U, kam máme namířeno, je to kus cesty (mimočodem, tohle je asi jedno z mála měst, od něhož je vlakové nádraží dál než letiště), takže požadovaných šest tisíc kyatů nám přijde přiměřených. A hlavně tu moc jiných možností nemáme. Cestou stavíme u budky, kde musíme zaplatit deset dolarů na osobu za vstup do „archeologického parku“. Poplatek opravňuje k týdenní návštěvě, ale konkrétně nás nikdo za dva dny strávené v Baganu nekontroloval.

Ohledně ubytování mají turisté tři možnosti – zmíněný Nyaung U, nový Bagan a starý Bagan, přičemž průměrné ceny za pokoj rostou v uvedeném pořadí. My tedy samozřejmě volíme první variantu. Její mírnou nevýhodou je největší vzdálenost od chrámů, ale zase tak hrozné to není. A abychom tenhle hendikep minimalizovali, vybrali jsme si v průvodci Winner Guest House, který by měl být té nejzajímavější části areálu nejbližší. Zvolení vyslanci se vydávají na průzkum nabízených pokojů. Jeden je prý dost hezký, druhý horší, ale dá se. Manžele Oli a Vikyho deponujeme do hezčího za 19 USD za noc (tedy 9,50 na osobu), naše čtveřice stěhuje bágly do toho druhého, za 25 USD za noc (6,25 na osobu).

Po krátkém refreshi se jdeme naobědvat do sousední restaurace. Je tu čisto, útulno, obsluha je příjemná, skoro až úslužná. Ceny hlavních jídel se pohybují kolem 1 500 – 2 000 Ks, pití zhruba o pět set níže. Pokrmy jsou chutné, jen možná trochu mastnější, než bychom si přáli. Chce to tedy zapít a zkusíme dvě značky místního piva – Myanmar a Tiger. Zatímco Tiger působí trochu vodovým dojmem, Myanmar nám zachutnal hned na první dobrou. A rozhodně jsme ho tu neměli naposledy.

Počasi je podobné jako v Yangonu, tedy slunce praží a teplota je někde nad třicítkou. Půjčení kol už nemá pro dnešek moc smysl, takže volíme pěší procházku k nejbližším zajímavostem s tím, že bychom měli skončit před západem slunce na nějaké pěkné vyhlídce. Ale asi je na čase vysvětlit, kde to vlastně jsme.

Bagan je rozsáhlá oblast, v níž bylo během dvou a půl století postaveno přes čtyři tisíce chrámů. Vše začalo v roce 1044 po nástupu krále Anawrathy na trůn. Ten se nechal přesvědčit k přechodu od hinduismu a mahájánového buddhismu k théravádskému buddhismu, který je dodnes pro Myanmar typický. A právě jeho náboženský zápal nechal vzniknout stovkám menších či větších staveb, z nichž se mnohé dochovaly do dnešních dnů. Ačkoli došlo na konci třináctého století k úpadku Baganu a do století osmnáctého byl považován za strašidelné území, momentální počet staveb se pohybuje někde nad dvěma tisíci. A přibývají nové, které nechávají stavět bohatí obyvatelé velkých měst včetně vládních úředníků. Tyto nové stúpy jsou ale samozřejmě ty nejméně zajímavé. Vyše jsem se zmínil o starém a novém Baganu. K tomuto oddělení došlo poté, co vláda nechala před volbami v roce 1990 přemístit všechny obyvatele vesnice vzniklé v sedmdesátých letech do několik kilometrů vzdálených polí. Dostali týden času, během něhož se museli přestěhovat a postavit si nová obydlí. A tak vznikl Nový Bagan.

Hned od začátku jsou kolem silnice i ve větší dálce roztroušeny desítky cihlových věží (stúpy, čedi). Prvním větším chrámem, na který narazíme, je ale až Htilominlo Pahto. A ten je také doslova obležen stánky se suvenýry. Ujímá se nás několik děvčat s tím, že nás odvedou na pěknou vyhlídku. Ta se nabízí ze střechy přílehlé čtvercové stavby. Není špatná, lze dohlédnout až na kilometry vzdálenou horu Popa, která je také častým cílem návštěvníků Baganu (my ji ale v itineráři nemáme). Holky se vyptávají, jestli jsme ženatí nebo máme přítelkyni, a kdo ke komu vlastně patří. Nevíme, jestli o nás mají zájem, nebo je to jen standardní součást nezávazné konverzace. V každém případě se nás drží jako klíš'ata, dokud nás nedovedou ke svým krámkům s cetkami. Veškeré nabídky samozřejmě odmítáme, děvčata jsou ale neodbytná a dožadují se aspoň slibu, že něco nakoupíme zítra. Ani to z nás však nevymámí a my trochu zpruzení radši pokračujeme dál.

Snažíme se najít stúpu Oak Kyaung Gyi, která by mohla posloužit jako vhodné místo k pozorování západu slunce. Dostáváme se ke skupině naprosto opuštěných věžiček, z nichž ta největší je zamčená na zámek.

Vlastně ani nevíme, jestli je to právě ta, kterou hledáme. Tak si aspoň od místní maminky kupujeme vodu. A nakonec tu potkáme podivnou dvojici mužů, z nichž jeden nese na rameni na pohled profesionální kameru. Narazíme na ně i o další kousek dál, kde nás zaujmou sošky jakýchsi draků se ztopořenými penisy. Dalším cílem má být chrám Ananda. Mylně za něj považujeme skupinu bílých stúp zpola ukrytých mezi palmami. Ta se jmenuje Minochantha a příjemná je hlavně tím, že je jiná než ostatní. Jsou tu i zvony, které můžeme nechat rozeznít. Jen ta bílá koupelňová dlažba trochu kazí dojem. Odcházíme právě ve chvíli, kdy přijíždějí dva nákladňáky naložené místními, kteří nás zvesela zdraví. Ostatně veselé zdravení (ať už „hello“ nebo „bye-bye“), mávání a úsměvy nebo smích nás v Myanmaru provázely v podstatě po celou dobu.

Pak už v dále vidíme zlatou špičkou Anandy, ale ještě než se k ní dostaneme, zastavujeme se na lehké osvěžení ve vegetariánské restauraci Yar Pyi. Tentokrát pouze na drinky. Poprvé si dáváme džusy z čerstvého ovoce. Melounový je výtečný, ale na druhou rundu už bohužel nedojde, protože jim melouny došly. Upozorňujeme je tedy, ať si na další den pořídí pořádnou zásobu. Pokud se nepletu, Viky ochutnal limetkový salát, který si nemohl vynachválit. Majitelem je roztomilý starší pán, který bedlivě pozoruje, jestli nám chutná a jestli je všechno v pořádku. Líbí se nám tu a osnujeme plán se ještě vrátit. Sympatické nám bylo i to, že tu mají vyvěšené fotky Aung San Suu Kyi a jejího otce. Vlastně nás to až trochu překvapilo, nenapadlo nás, že už je zdejší režim až takhle uvolněný.

Ted' už je ale čas na chrám Ananda Pahto, jeden z největších a nejzachovalejších v celém baganském areálu. Zřejmě proto jsou vchody do něj doslova obloženy stánky se suvenýry. Ale tím se člověk nesmí nechat odradit. Obcházíme dokola jeho vnitřek, ale já už začínám být trochu nervózní, protože slunce se čím dál víc přibližuje k horizontu. Na klidu mi nepřidá ani to, když se Viky s Oli navzájem hledají. Nakonec je to takřka úprk. Ačkoli jsem se chtěl původně dostat na nějakou méně profláknutou vyhlídku, nebyl ted' na něco takového čas, takže následujeme davu směrem k pagodě Shwesandaw Paya. Je bílá a po všech čtyřech jejích stranách vedou strmá schodiště, díky nimž se dá dostat na některou z pěti vyhlídkových plošin. Z těch se nabízí 360° pohled na širé okolí, proto je tak oblíbená. My ale nemáme moc štěstí, protože slunce je skryté za mraky, takže ty známé fotky s rudým, oranžovým a žlutým nádechem tu dnes určitě nenafotíme. Ale i tak je to působivé místo. Třeba se tu stavíme zítra přes den, to by tu neměl skoro nikdo být.

Uvědomujeme si, že jsme poměrně daleko od našeho guesthousu. Představa, že bychom šli zpátky (navíc ve tmě) pěšky, se nám moc nepozdává. Takže s mírným sebezapřením reagujeme na nabídku dvou koňských povozů, které nás za 1 000 Ks na osobu odvezou „domů“. Večeri si dopřáváme ve stejné restauraci, v níž jsme byli na obědě. Pak ještě kupujeme vodu, nějaké sladkosti a snažíme se zjistit, jak se odsud dá co nejlépe dostat do Mandalay. Chlapík z recepce vyzvídá naše plány a vzápětí varuje, že v Kalaw hodně prší, takže námi plánovaný trek není dobrý nápad. Když dorazí jeho bratr, uklidňuje nás, že to bude v pohodě. Rezervujeme si na ráno šest kol. Snídani si domlouváme na osmou. V Myanmaru je snídane v ubytovnách tohoto typu vždy zahrnutá v ceně, což je dost příjemné.

Pondělí 1. října

Bagan na kole

Když se vzbudím, je něco po osmé. Snažíme se tedy co nejrychleji vyhrabat z pelechů a umýt, aby na nás Oli s Viky nemuseli moc dlouho čekat. Večer se nakonec ukáže, že to naše zpoždění nebylo tak velké, protože jsem měl špatně nastavené hodinky (v Myanmaru je o půl hodiny méně než v Thajsku). K snídani jsme dostali volské oko, tři tousty, máslo, marmeládu, kávu/čaj a dva banány. Takové hody jsme ani nečekali. Půjčujeme si kola po 1 500 Ks, mažeme se opalovacími krémy (modré nebe a žhnoucí slunce nás v období dešťů opět příjemně překvapily), kupujeme vodu a vyrážíme na výlet.

Přímo v Nyaung U se nachází Shwezigon Paya, nejdůležitější a nejkrásnější buddhistická stavba ve městě. Její dominantou je obrovská zlatá stúpa, která je vidět už z dálky. Zrovna když vcházíme do areálu, vidíme na jednom místě shluk lidí a slyšíme zvuky jednak bubínků a činelů a jednak jakési povzbuzování. Přijdeme blíž a zjistíme, že se tu právě odehrává rituál, při němž je jedna žena očividně zcela v transu a za mohutné podpory ostatních se válí po zemi, až se tímhle způsobem dostává do útrob malé svatyně. Z té ji pak dva muži

vytáhnou, ona jim bezvládně leží v náručí. Člověku z toho až naskočí husí kůže. Zachytili jsme jen pár minut, takže jsme opět byli ve správný čas na správném místě. Po chvíli se zase něco děje – skupinka lidí, mezi nimiž jsou i hudebníci, doprovází ženu, která nám přijde napůl v transu, když ladným tanečním krokem obchází zlatou stúpu. Tomu říkám pořádný ranní rozjezd. Potkáváme tu i jednu z postarších Britek, které s námi jely ve vlaku. Zdá se, že nás ráda vidí a dokonce si nás i fotí. Je tu krásně, v rámci Baganu určitě stojí tohle místo za návštěvu. Slunce pere jako o život, takže už se pomalu vracíme ke kolům, abychom se trochu ochladili jízdou. Cestou se necháme ukecat na sadu pěkných pohledů za 2 000 Ks. Na Vikyho to pak ještě zkouší prodejce obrazů, ale chce za ně strašně moc, takže má smůlu.

Odvážně se vrháme do rušné křižovatky a vydáváme se na silnici, která je souběžná s tou, na níž bydlíme. Tam se ocitáme prakticky sami. Míříme k malé pagodě Buledi, která má sloužit mimo jiné jako alternativní vyhlídka pro západ slunce. Do toho je samozřejmě ještě daleko, ale dají se tu předpokládat pěkné výhledy. Na schodech je ovšem zamčené zábradlí se špičatými hroty. Naštěstí jsou tu kromě nás i dva místní mladíci na motorkách, kteří nám ukazují, jak máme ten plot obejít. Jsou dvě možnosti – buď po šikmé hraně tvořené cihlami, které vytvářejí jakési miniaturní schůdky, nebo se rukama chytat tyček plotu a velmi opatrně ho pak z jedné strany oblézt. Minischůdky jsou tak úzké, že se mi na ně ani nevejde chodidlo tak, aby udrželo stabilitu, takže musím zvolit druhou variantu. O moc bezpečnější ale není. Šrouby, kterými je plot přimontován, jsou uvolněné a plot se mi pod rukama kymácí. Nakonec ale moji tíhu udrží a všichni se shledáváme na terase. Z ní je opravdu pěkná vyhlídka, byla by škoda se nechat o ni ochudit. A navíc jsme tu kromě těch kluků v naprostém klidu jen my. Tedy ten klid není absolutní, protože mládenci se nám snaží prodat nějaké obrazy. Nicméně nijak moc nenaléhají, a jakmile pochopí, že jim u nás pšenka nepokvete, nechají nás na pokoji. Když se dostatečně pokocháme, čeká nás slezení zpátky dolů, což se jako obvykle jeví ještě horší než opačným směrem. Ale i tentokrát se akce obejde bez zranění. Přestože jsme klukům žádný obchod neudělali, ochotně pomáhají. A dokonce Libora upozorňuje na to, že nahoře nechal brašnu s kamerou, penězi a doklady! Tedy oni samozřejmě netuší, co všechno v tašce je, ale jen nám to potvrdilo to, o čem jsme se dočetli před odjezdem – tady se nemusíte o své věci bát. Jednak nejsou krádeže buddhistům vlastní a jednak jsou případní provinilci vystaveni krutým trestům ze strany státu.

Jedeme dál. Sulamani Pahto se nad baganskou plání imponantně tyčí, navíc je obklopena zelení, vlevo od vchodu i krásně fialově rozkvetlým keřem bugenvilei, což s blankytně modrým nebem pěkně ladí. Ne nadarmo je tahle stavba považována za jednu z nejhezčích v Baganu. Před chrámem je jen pár stánků hlavně s jídlem a pitím, ale hned za branou je cesta lemována z obou stran prodejci suvenýrů. Turistů je tu minimum. Pagoda se dá uvnitř obejít, na každé ze čtyř stran narazíte na velkou sochu Buddhy, znalci určitě objeví i další zajímavé kousky a detaily. I přes přítomnost stánkařů tu panuje příjemný klid. A vedro. Takže znovu přicházejí ke slovu opalovací krémy.

Jak už jsem psal, v Baganu se tyčí přes dva tisíce celistvých chrámů, chrámků a věžiček a další zhruba dva tisíce ruin. Vyznat se v nich není žádná legrace. Mapku sice máme, ale otázkou je, zda jsou v ní správně zaneseny všechny cesty. Tady už nejsme v místech, kde by se jezdilo po silnici, ale jen po písečných stezkách. Písek je měkký a někdy vytváří takové malé duny, přes které se kolem jezdí hodně špatně a ubírá to dost sil. Takže i když jezdíme v podstatě jen po rovině, zase taková legrace to chvílemi není. A k tomu ještě začínáme ztrácet jistotu, že jedeme správným směrem. Ty největší stavby jsou sice označené, ale u menších se nikdo s něčím takovým neobtěžoval.

Mezi takové případy patří i Pyathada Paya, která je naší další zastávkou. Když k ní po lehčím bloudění dorazíme, jen doufáme, že je to skutečně ona. Máme štěstí, že pod stromem nedaleko jejího vchodu sedí paní, která se tu snaží prodávat chlazené nápoje. Ptáme se jí tedy, zda stojíme před pagodou Pyathada, a ona přikyvuje. Kromě ní a naší šestice tu není ani živáčka. Jedná se o další tip na místo vhodné pro západ slunce, i když jsme tu samozřejmě v naprosto neodpovídající dobu. Dokonce by měla podle průvodce disponovat největší terasou ze všech baganských staveb. Jdeme si to tedy ověřit. Terasa je skutečně rozlehlá. A taky pekelně rozpálená. Do všech buddhistických chrámů se musí chodit bosky a tady jsme nástrahy téhle zvyklosti pocítili na plné pecky. Nejdřív bylo potřeba doslova vyběhnout po cihlových schodech, pak rychlostí blesku prolítnout přes terasu, která připomínala kladenskou pec, a takřka se zhroutit do stinného úkrytu na vrcholu.

Poslední vteřiny byly skutečně takřka nesnesitelné. Ale výhledy na všechny strany za tu chvíli utrpení stály. Večer tu musí být nádherně, na obzoru se lesknou všechny nejdůležitější chrámy, mezi nimi jsou roztroušeny desítky až stovky malých cihlových věžiček a za tím vším se třpytí řeka Ayeyarwady. Všechna ta krása je zkalená jen tím, že nás opět čeká běh po „rozpálené cihlové střeše“. Libor má dole z chodidel málem jedny velké puchýře. Nohy zchladit nejdou, tak chladíme aspoň útroby a u paní pod stromem si kupujeme studené nápoje (například aloe vera za 500 Ks, Libor si dopřává Red Bull za 800 Ks). Zajímavé je, že tu plechovky nemají z plechu, ale z plastu. Takže to jsou vlastně plastovky.

Ačkoli jsem měl ještě ráno velké plány ohledně toho, co všechno na kolech objedeme, v tuhle chvíli už bylo jasné, že je potřeba mou bláhovou představu výrazně korigovat. Vedro je opravdu úmorné, prašné a někdy hluboké stezky nám taky dávají zabrat a hlavně si to chceme v pohodě užít. Ostatní tedy uklidňuji, že už nás čeká jen jeden chrám a pak hurá na oběd a odpočinek. Tím posledním cílem má být Dhammayangyi Pahto. V Lonely Planet sice píšou, že je to masivní stavba viditelná z celého Baganu, ale my rozhodně nic takového na dohled nemáme. A bloudíme ještě podstatně víc, než při hledání předchozí památky. Tím se prohlubuje únava nejen fyzická, ale i psychická. Libor nás po nějaké době raději naviguje na silnici, kde bychom se měli lépe zorientovat a dojet co nejdřív tam, kam potřebujeme. Po asfaltce si to šineme jen chvíli, než vpravo zahlédneme mohutnou stavbu. Zdá se mi trochu divné, že by to k ní bylo jen takový kousek, ale rozhodně neprotestuju. A teprve teď při psaní deníku jsem si uvědomil, že mé tušení bylo správné. My jsme totiž nedojeli k Dhammayangyi Pahto, nýbrž k Dhammayazika Paya. Stála před ní obrovská cedule s jejím jménem, jenomže jak určitě sami uznáte, ty barmské názvy jsou dost krkolomné, takže jsme si je skoro nikdy nepamatovali celé. A to „Dhammaya“ na začátku nás prostě uspokojilo a měli jsme za to, že jsme tu správně. Ale ono to upřímně vůbec nevádí, protože Dhammayazika Paya se aspoň od ostatních místních staveb trochu odlišuje. Dominantním dojmem je barevná kombinace rudé a zlaté. Ještě než se jdeme podívat dovnitř, je potřeba doplnit tekutiny. Liborovi není dvakrát dobře, možná za to může i ten Red Bull, což zřejmě není v takovém parnu ideální nápoj pro kardiaky. Pokřikují na nás prodavačky asi ze čtyř stánků, my se nakonec rozhodujeme pro tu nejsympatičtější a nejhezčí. A já tu začínám razit strategii volby místních značek koly. Půllitrová láhev Max Coly tu totiž vyjde na pět set kytů (a třetinková Star Cola obvykle na tři sta), zatímco plechovka Coca Coly se pohybuje mezi osmi sty až tisícem. A když máte opravdovou žízeň, rozdíl v chuti moc neřešíte.

Dhammayazika Paya pochází z konce dvanáctého století, je moc pěkná, ale prý si tu máme dávat pozor na duchy, kteří se snad mají i objevovat na fotkách. No, uvidíme. Já si spíš dával pozor na to, kterou stranou vylezu po schodech na vyhlídkovou terasu, protože cihly jsou opět pořádně rozpálené. Vzhledem k tomu, že mě ostatní nenásledovali, vychutnávám si pohled na okolní krajinu skutečně úplně sám.

Pro tuhle chvíli bylo chrámů dost, o slovo se hlásí naše trávící ústrojí, takže sedáme na kola, místní nám potvrzují správný směr a vyrážíme zpět „do města“. Ohledně restaurace panuje všeobecná shoda – svou návštěvou potěšíme z předchozího podvečera vyzkoušenou vegetariánskou restauraci Yar Pyi. Rýže a nudlí už jsme se docela nasytili, takže zkusíme místní speciality. Je mi až trapné to přiznat, ale v této barmské restauraci jsme si někteří z nás objednali mexický avokádový salát guacamole. A byl výtečný! Stejně jako ostatní pokrmy. Jako bonus jsme od majitelů dostali banány.

Nějak přijde řeč na západ slunce a majitel nám navrhuje, že bychom mohli využít služeb jeho známého a strávit ho formou hodinové projížďky na lodi. Zní to dobře, prý by to mělo vyjít na nějakých sedm tisíc kytů, což je taky slušné. Když ale tenhle známý po telefonátu dorazí, chce po nás osmnáct tisíc. To odmítáme. Nakonec vytáhne kartičku, na níž má vytištěný ceník výletů a u tohohle ukazuje na cenu dvanáct tisíc. To už zní rozumněji, takže souhlasíme. Domlouváme se, že se sejdem u pagody Bupaya ve starém Baganu. Jeho prohlídku bychom ještě chtěli zvládnout, takže neleníme a vyrážíme. Bereme to ale hopem, k čemuž přispívá i to, že mám na hodinkách špatně nastavený čas a ostatní straším, že už musíme jet k té loďce. Naštěstí dospějeme k závěru, že je o půl hodiny miň, takže aspoň rychlou objížďku těch nejzajímavějších chrámů stihneme – Thatbyinnyu Pahto, sousední Shwegugyi (u nich panuje tak trochu bláznec) a Gawdawpalin Pahto. Pak už je opravdu nejvyšší čas na setkání u zlaté zaoblené pagody Bupaya (nebo také Bu Paya).

Lod'ku máme sami pro sebe. Nejdřív plujeme na sever, čemuž moc nerozumíme, protože tam žádný výhled na chrámy neočekáváme. Ze začátku se nám spíš nabízejí obrazy ze života místních, kteří se v řece koupou a myjí. Pak už ani to ne, což nás trochu znervózní. Teprve po snad více než půlhodině žene kormidlo naše plavidlo opačným směrem a dále od břehu. Díky tomu jsou sice výhledy podstatně zajímavější, ale i tentokrát jsou mraky nízko nad obzorem a zakrývají tak slunce, které by jinak vykouzli na baganské planině rudý nádech. V dáli se dokonce zablesklo. Nedá se nic dělat, kyčovitý pohlednicový západ slunce nám prostě není souzen.

Kola jsou na místě, ale už samozřejmě nastala tma, takže vybavení jedinci vytahují čelovky a aspoň částečně tak ulehčují jízdu i ostatním. Vlastně v tu chvíli ani nevím, jestli máme vzadu odrazky. Nikdo nás ale nesrazil – a to bylo hlavní. Na večeri se vracíme na odpolední místo činu. A jsme tu hodně dlouho... Viky zkouší málem celý jídelní lístek. Například lilkové curry. To si Viky objednal jako pálivé a Libor jako nepálivé, ale z Liborova výrazu ve tváři jsem neměl pocit, že by v tom byl nějaký zásadní rozdíl. Majitel se s námi dává do hovoru ještě více než předtím. Vypráví o své rodině – má sedm dcer a jednoho syna. Nejdřív předpokládáme, že tím synkem je malý srandovní klučina, který nás ovívá vějířem a rozdává nám jídelní lístky. Jenomže když si prohlížíme rodinné fotoalbum, nestačíme žasnout – ten klučina je holka! Každopádně majitel je na své děti velmi hrdý, několikrát nám opakuje, jakého dosáhl vzdělání a jak je pro něj vzdělání nesmírně důležité. Cítíme se tady tak trochu jako na návštěvě u známých. Naše neustálé doobjednávky jsou odměněny dárky. Každý dostáváme banány, pohled a po dvojicích pak ještě pytel plný tamarindových bonbonů. Asi si naši návštěvy a útraty opravdu váží. Oba manželé se s námi pak vřele loučí (a to ještě nevědí, že jsme jim nechali poměrně slušné spropitné), mně paní domu dokonce políbila ruku. Chudinka – ta ruka musela být dost slaná od potu...

Očekávat tu pouliční osvětlení by bylo poněkud naivní, takže do guesthousu jedeme v naprosté tmě. Aspoň že je to z kopce. Vracíme kola a platíme autobus do Mandalay, který nám jede druhý den ráno (7 500 Ks na hlavu) a vyzvedne nás přímo odsud. S Janou jdeme poprvé na internet. Je neuvěřitelně pomalý. Žádné náročnější stránky se načíst nedají vůbec, jsme rádi za zobrazení mailových schránek a facebooku. Po asi půlhodině platíme dohromady 500 Ks.

Nastává čas hygieny, úklidu apod. Eva nám oznamuje, že jí chybí 35 dolarů. Posléze se samozřejmě zjistí, že tomu tak není (Evi, stává se to snad už tradicí?). Skutečností ale je, že jsem svůj batoh propotil tak, že mi v obálce s pevnými deskami navlhly pětidolarovky. Všechny moje dolary si tedy raději musí vzít k sobě Libor, který se tak stává naším společným sejfem. Jestli o ty peníze nějakým způsobem přijde, jsme nahraní...

Úterý 2. října

Road to Mandalay

Noc nebyla nic moc, panovalo horko a v šest už nás vyháněl z postelí budík. Je potřeba se sbalit, protože nás čeká odjezd do Mandalay. Možná znáte písničku Robbieho Williamse „Road to Mandalay“, která nemá s tímhle myanmarským městem mnoho společného. Anebo báseň „Mandalay“ od Rudyarda Kiplinga, který v tehdejší Barmě aspoň pobýval. Každopádně v 6:40 už sedíme na snídani, která má stejnou podobu jako předchozí ráno. Což je vlastně dobře. Krátce po půl osmé u našeho guesthousu zastavuje autobus, z něhož vystupují chlapíci ve firemních stejnokrojích a nakládají naše bágly. Autobus je klimatizovaný, na sedačkách na nás čekají lahve vody, tak to snad bude příjemná cesta. Z televize k nám promlouvá nějaký mnich, kterému samozřejmě nerozumíme ani slovo. Autobus staví na každých pár metrech a nabírá další cestující. Ted' teprve zjistíme, že je Nyaung U celkem živé a ne až tak malé město. Vymotáváme se z něj až v půl deváté. V autobusech to tu funguje tak, že at' je to sebevětší kraksna, vždycky je v něm televize. Někdy dokonce plazma. A z té televize se na cestující valí místní sitcomy, komedie, dramata nebo karaoke klipy. Zásadou je, že hlasitost je nastavena na maximum. Reprodukory jsou obvykle umístěny po celém autobuse, takže to skutečně řve, s prominutím, jako kráva. A řvou i „herci“. Ty uvozovky jsou namístě, protože u nás by tohle nepředvedli ani ti největší amatéři. Neuvěřitelným způsobem přehrávají, všichni na sebe neustále řvou, trapnost vás zkrátka zcela pohltní. Otázkou je, jestli se dá karaoke považovat za lepší volbu. Barmské verze světových fláků se ještě dají přežít, ale domácí produkce je na pováženou. O obrazovém zpracování nemluvě, to je donebevolající takřka vždycky. Přes den to

takový problém není, ale když jste tomuhle mučení vystaveni v nočním autobuse, je to na sebevraždu. Nebo vraždu.

Nicméně náš autobus do Mandalay jel za bílého dne. Několikrát jsme projížděli mytné budky, i když nevím, za co se tu vlastně platí. Stav silnic není zrovna uspokojivý a jejich chloubka „expressway“ (po níž jsme jeli druhou část cesty) je výjimečná jen tím, že má někdy každá strana svou oddělenou část vozovky. Něco před jednou stavíme na oběd. Autobus nás vyvrhne do nevábně vypadající jídelny, kde je na každém stole cosi ukrytého pod plastovým krytem. Obsluha kryty bryskně odklopí a před námi se objevuje talíř s vyschlou zeleninou a misky s podivně a hlavně nevábně působícími přísadami. O jídelním lístku si můžeme nechat zdát, takže si objednááme třikrát zeleninové curry s rýží – nic jiného nás nenapadá a maso tu riskovat nehodláme. Objednááme to u nějakého chlapíka, pak se nás zase ptá jakási ženská, vládne tu naprostý chaos a my se děsíme, co nás čeká. Žádný kulinářský zázrak to rozhodně nebyl. Zaplat'pánbůh, že nás to stálo všechny dohromady jen 3 000 Ks.

V půl třetí, tedy po šesti hodinách jízdy (nepočítám-li úvodní hodinové nabírání cestujících), se ocitáme na mandalayském hlavním autobusovém nádraží. No, nádraží... Z cest po Asii už jsme zvyklí na ledacos, ale tohle dostalo i nás. Prostranství stanice bylo vyplněno nánosy bahna, loužemi a kupami odpadků. Mezi tím vším postávaly autobusy různého stáří a stavu, většinou žalostného. A smrad se taky nedal přehlédnout. Radši odsud rychle pryč. Ještě než jsme přistáli, zahlédl jsem z okýnka staršího pána, který držel ceduli „ET Hotel“, který jsme si vybrali jako první volbu ubytování ve městě. Pokyvují na něj a on se k nám pak hned přihrne. Za odvoz pick-upem chce 10 000 Ks, což se nám zdá docela dost (v průvodci se píše o poloviční částce, na druhou stranu za běžný taxík pro 4 osoby), takže ho podezíráme, že je to jen obyčejný taxikář, který se nás snaží napálit. On ale vytahuje nějakou identifikační kartičku s názvem hotelu s tím, že pro ně pracuje jako organizátor výletů. Chceme se z tohoto smetiště dostat co nejdřív, takže mu věříme a nasedáme. Do centra města je to asi deset kilometrů a spousta metrů krychlových smogu. Doprava je hodně hustá, kdyby tu měli nějaké pruhy, dalo by se říct, že dopravní prostředky tady jezdí v několika pružích. Zápach je hodně nepříjemný, město má do malebnosti hodně daleko, tady se moc dlouho zdržovat nebudeme. Jedeme asi půl hodiny. Když dorazíme k hotelu ET, chlapík nám oznamuje, že tam volal a že mají plno. Vůbec jsme nepochopili, proč tam nezavolal už z nádraží. Nějak nám na to nedokázal odpovědět. Přitom jsem se ho hned ptal, jestli nebude problém s ubytováním šesti lidí. Nabízí tedy tipy na hotely v okolí. Jen o pár desítek metrů dál jsou hned dva. Vysíláme průzkumnou četu na vyhodnocení a volba padá na hotel Nylon, který si účtuje deset dolarů na osobu. Bereme si jeden čtyřlůžkáč a jeden double. Je tu čisto, voda teče horká.

Zatímco jsme předtím čekali na návrat průzkumníků, stařík se nám snažil vnutit celodenní výlet. Vysvětluje nám, že cizinci musí platit deset dolarů za tzv. Combo Ticket, který platí do několika místních památek. On nám tyhle peníze prý ušetří a zaplatíme tak jenom za dopravu. Ukazuje nám fotky a jednu referenci od nějakého Holand'ana, který se zmiňuje, že skutečně žádné vstupné platit nemusel. Pochopíme to tak, že má cestu časově naplánovanou způsobem, který nás šikovně zbavuje povinnosti úhrady vstupného (například chce začít na Mandalay Hill, kde ráno výběrčí poplatku prý ještě nejsou). Za celou skupinu chce 50 000 Ks. Prý nám tím ušetří 78 dolarů. Šedesát za vstupy a 18 za poplatek za most do jednoho z historických míst za řekou (ale to víme i my z průvodce, že jsou tam dva mosty a jeden z nich je zdarma). Moc se mi nelíbí, že nám nabízí opačný směr itineráře, než jsem měl v hlavě já. Chtěl jsem totiž začít na týkovém mostu v Amarapuře, protože při západu slunce tam prý bývá spousta turistů a málo místních. Navíc na západ slunce bych po zkušenostech z Baganu nerad spoléhal. Po odložení bagáže na pokoje a lehkém refreshi se scházíme na recepci, kde staříkovu nabídku probíráme všichni. Pak mě asi osvítil duch svatý a poprosil jsem Libora, aby mi z pokoje přinesl seznam míst, která jsem pro Mandalay a okolí naplánoval. A najednou mi začalo svítat. Děda není kouzelník, který nás dokáže dostat do míst, kde se běžně platí, zadarmo. On nás jen zaveze do podobných památek, které jsou zdarma naprosto standardně. A některé placené prostě vynechá. Takže jeho přidaná hodnota je vlastně nulová. Tím pádem se s ním loučíme, jen si zdvořilostně bereme jeho vizitku, kdybychom si to rozmysleli.

Hned se ptáme na recepci, za kolik by nám mohli sehnat auto s řidičem na celý den. Prý za 30 000 Ks. No vidá. Sice jsme se nejdřív chtěli zeptat ještě někde jinde, ale nakonec jsme kývli rovnou na tohle. Zároveň jsme

si nechali zajistit lístky na autobus do Kalaw na zítřejší večer. Mandalay nás totiž moc nenadchlo a nabyli jsme přesvědčení, že ta místa, která máme na programu, zvládneme objet během jediného dne. Autobus stojí 12 000 Ks na osobu a odjíždí v půl osmé ze stejného nádraží, na které jsme přijeli. Prý není problém, aby nás stejný řidič, se kterým budeme trávit den, za nějakých 5-6 000 Ks na nádraží odvezl. Hmm, děda za to chtěl deset tisíc.

Krátký odpočinek na pokoji jsem věnoval studování tipů na dobré restaurace. Zaujal mě bufet „all-you-can-eat“ (sněz, co můžeš, za 3 000 Ks) s názvem Golden Shan, který by měl být navíc jen pár minut chůze od našeho hotelu. Ačkoli se na informace a hlavně ceny v Lonely Planet nedá vždycky plně spolehnout, tentokrát bylo všechno přesně tak, jak je v něm uvedeno. Jídelna je prostorná, jsme v ní sami, jídlo vypadá dobře, výběr je široký. Objednáváme si i lahve piva Myanmar (2 000 Ks za necelou sedmičku). Polívka, kterou dostáváme navrch jako předkrm, sice nevypadá moc vábně, ale když se osmělím a ochutnám ji, shledávám ji velmi chutným a silným vývarem. Většina jídel je výborná, nejvíc nás dostalo sladkokyselé kuře. Jen je škoda, že tu mají komáry. A propos, těch jsme se před odletem dost báli, protože Janina kamarádka tu od nich v červenci chytila horečku dengue. Rozhodně nás v Myanmaru nečekala hejna komárů, navíc jsou ty zdejší potvory malé a nebzučí. Ale tu a tam jsme nějaké štípance schytali. Vybaveni jsme byli českým repelentem Predator a myslím, že se docela osvědčil. S Liborem jsme ještě tu a tam polykali speciální repelentní B-komplex. Ale zpátky k večeri. Pro nás byla tahle jídelna jedním ze světlých mandalayských bodů a určitě ji můžu doporučit našim následovníkům.

Jana někde zahlédla zmínku o nočním tržišti, které by mělo být od bufetu, co by kamenem dohodil. Vyklube se z toho ulice lemovaná po stranách i uprostřed prodavači nejrůznějších cetek, oblečení, brýlí apod. Bez jakékoli atmosféry. To už je lepší Holešovická tržnice. Na hotelu platíme předem za nocleh, vyzvedáváme lístky na autobus a seznamujeme se s řidičem, který nás bude další den vozit po okolí. Sotva jsme se stačili osprchovat, venku se strhl pořádný slejvák. To nám to zase pěkně vyšlo.

Středa 3. října

Mandalay

Pokud chceme stihnout východ slunce, musíme vstávat v půl páté. V pět už nás totiž vyzvedává řidič. Bágly necháváme na recepci. V ulicích je nezvyklý klid, tma, tu a tam se začínají trousit mladí mniši, kteří obcházejí ulice s nádobami na rýži. Na obloze se objevují blesky. Hromy slyšet nejsou, tak je snad bouřka daleko. Sedíme na dvou dřevěných lavicích umístěných proti sobě na otevřené korbě malé dodávky.

Do Amarapury, což kdysi bývalo hlavní město, ale pak se muselo smířit se statutem předměstí podstatně většího Mandalay, je to zhruba půlhodina cesty. Nejznámějším místem, kam turisté směřují, je U Bein Bridge, nejdelší tykový most na světě. Měří 1,2 km a je postaven na asi pět metrů vysokých dřevěných kůlech. V období sucha jsou kůly vidět celé, my jsme naopak mohli zahlédnout jen jejich malou část. Dokonce i stromy a chrámek v těsné blízkosti mostu jsou zaplaveny. Vlastně už když jsme se k mostu blížili, dosahovala voda jezera Taungthaman takřka až k silnici. Jsme tu ještě před rozedněním, takže musíme chvíli počkat, než bude vůbec možné fotit a natáčet. Nad Mandalay se drží deštný mrak, kterému jsme tedy nejspíš jen těsně ujeli, na mostě jen na chvíli trochu zamžlí. Kromě nás je tu jeden německý pár, jinak sledujeme místní, kteří přecházejí na tu či onu stranu nebo cvičí v dřevěných přístřešcích. Slunce je zakryto za mraky, takže máme opět smůlu a most zalitý sluncem a postavy na něm v podobě siluet tu dnes neuvidíme. Ale i tak tu panuje taková zvláštní atmosféra. Projdeme se zhruba do poloviny a pak už se zase vracíme na pevninu. Tam se začínají probouzet stánkaři.

My se ale chceme ještě podívat do největšího myanmarského kláštera Maha Ganyon, který je domovem údajně tisíců mladých mnichů. Řidič na dotaz jen mávne jakýmsi neurčitým směrem, kterým se posléze vydáváme. Procházíme kolem zdobného chrámu, ale nezdá se nám, že by se tudy dalo jen tak vstoupit. Za rohem objevujeme tyrkysové pagody, v nichž jsou malé výklenky a v nich spousta zlatých sošek Buddhů. Kolemjdoucích místních žen se ptáme, zda jdeme správně, ale ony ukazují na druhou stranu. Po chvíli konečně nacházíme to správné místo. Mělo by se tady platit vstupné (Combo Ticket), ale jsme tu dost brzo, tak snad

proto po nás nikdo nic nechce. Klášter vypadá jako univerzitní campus s řadou různých budov. Vidíme mladé mnichy, jak se učí, myjí, uklízejí... Jeden z nich oslovuje Oli, která čeká na Vickyho, než dokončí svůj ranní „projekt“ (mimořádně, půjčili jsme mu na něj toalet'ák, který na záchodě zapomněl; když se pro něj po chvíli vrátil, už tam nebyl). Vypráví jí o tom, jak to tu chodí, o zkouškách atd. Když se s ním chce Oli vyfotit, vehementně to odmítá. V průvodci jsme se dočetli, že kolem jedenácté sem přijíždějí davy turistů sledovat a fotit, jak mniši jedí. Tomu se chceme za každou cenu vyhnout, takže raději pomalu odcházíme a jdeme se najíst my. Procházíme kolem obrovské smradlavé louže plné odpadků, v níž se válí mrtvý pes a nad tím vším se tyčí billboard s reklamou na „Happy World“. Pak už začínají stánky s jídlem.

Někteří si dávají kafe a sladkosti, mně nabízí mladík sedící u stejného stolu konvici s čajem, prý je zdarma. Jedná se o tzv. čínský čaj a opravdu ho v řadě restaurací dostanete automaticky na stůl a můžete ho vypít, kolik chcete. Káva tu vyjde na 200 Ks, každá sladkost taktéž. Po řidiči chci, aby nás odvezl do výroben pární wok, ale vůbec netuší, která bije. Zkouším tedy aspoň sušírny tabáku, ale ani tady nejdřív nechápe, pak řekne, že se dovnitř nesmí. No nevdá, žádné stěžejné body našeho programu to nebyly, jen jsme měli jet prakticky okolo. Další zastávkou tedy bude Mahamuni Paya. Řidič nás ale ještě vysazuje u tkalcovské dílny. Je tu pořádný rachot, zajímavé stroje a pracovníci, jimž jejich zaměstnání moc nezavidíme. Musí to být hrozná piplačka a fuška. Je mi až trochu trapné je pozorovat a fotit, ale nezdá se, že by jim to nějak vadilo. Dokonce nám tu ani nikdo nic nevnučuje. Jen přes ulici je obchod, kde se dají hotové výrobky koupit, což tak Vicky s Oli také činí.

Ačkoli jsme mnichů, kteří každé ráno obcházejí město, viděli už dost, procesí, které spatříme po pár dalších minutách jízdy, nás donutí požádat řidiče o zastavení. Roztomilí malí mniši pochodují jeden za druhým, pak vytvářejí frontu a jako na montážní lince dostávají každý svou porci rýže. Zrovna na místě, kde jsme si udělali tuhle neplánovanou zastávku, jsou i dva krámky – jeden s vyřezávanými výrobky, druhý s panenkami a vyšívacími textiliemi (dokonce tu sedí pár žen, které zrovna něco vyšívají). Ani tady nás nikdo k ničemu nenutí, spíš se pobavíme, když se Libor navleče do podivného oblečku.

Cesta k Mahamuni je roubená dílnami, v nichž se z mramoru vytesávají nejrůznější sochy, nejčastěji vyobrazení Buddhy a dalších buddhistických symbolů. Těmi jsou pak zaplaveny i obchůdky rozestě po obou stranách chodby, kterou se prochází do samého centra komplexu pagody Mahamuni (platba za foťák a kameru 1 000 Ks). Ta je jedním z nejoblíbenějších poutních míst v Myanmaru. Hlavním tahákem je více než čtyřmetrová socha sedícího Buddhy, údajně až dva tisíce let stará. Po dlouhá léta na ni mužská část buddhistické populace nalepovala tenké plátky zlata, díky čemuž se vytvořil nános dosahující patnácti centimetrů. Kromě hlavy je tak socha vlastně jednou velkou hroudou zlata. Hlavě se dostává každé ráno (ve čtyři hodiny) důkladného naleštění. Ženy přímo k Buddhovi nesmí, takže ho uctivě pozorují jen ze vzdálenosti několika metrů. Při odchodu po nás chtějí sto kyatů za boty, což ovšem odmítáme zaplatit. Místo toho si radši kupujeme nakrájený meloun a ananas po 200 Ks.

V Mandalay jsou k vidění dva týkové kláštery – do jednoho se může pouze s Combo Ticketem (10 USD), druhý je přístupný zdarma. My tedy chceme nejdřív vyzkoušet ten bezplatný a pak se rozhodnout, zda nutně potřebujeme vidět i ten druhý. Navíc je Shwe In Bin Kyaung situovaný naším směrem blíže. Potkali jsme tu jen jeden pár cizinců, prošli jsme takřka jídelnou nějakých místních obyvatel, kteří zrovna obědvali, jinak jsme si mohli vychutnat samotu a klid. A ocenit řezbářskou zručnost, protože detaily vytvořené z týkového dřeva jsou skutečně obdivuhodné. Pozdě jsem si v průvodci přečetl, že ačkoli je cedule požadující zutí bot umístěná hned na začátku, není nutné se obuvi zbavovat dříve než pod schodištěm k samotné budově. Takže jsme si to pěkně bosí t'apkali po mokřím písku a bahýnku. Naštěstí je u vchodu/východu umístěná studna, kde jsme si nohy umyli. To jsme ještě netušili, že jen za pár dní bude stav našich nohou podstatně horší...

Kde se vlastně berou zlaté plátky, které se přikládají na Buddhovu sochu v komplexu Mahamuni? Vyrábějí se v desítkách zlatnických dílen v určité části Mandalay. A do jedné z nich nás řidič zavezl. V první části dílny silní mladíci roztloukali velkým kladivem zlato na tenké kusy. V další je pak ženy lepily do papírových obálek. Zručnost obou skupin byla úžasná a pozorovat je bylo zážitkem. Jen bylo v té ženské, prosklené části strašně vedro, takže se tam nedalo moc dlouho vydržet. A taky už jsme měli hlad, takže chceme po řidiči, ať nás zaveze k nějaké dobré místní restauraci.

Když projíždíme jednou z ulic, Jana si všimne restaurace Nepali, na niž upozorňují v Lonely Planet. Za křižovatkou si tedy necháváme zastavit. Dva lelkující chlápci nám ještě doporučují jeden lokál dva bloky odsud, jdeme se tam tedy podívat. Provoz a smog jsou fakt šílené. A ceny v doporučené restauraci taky. Hlavní chody od čtyř tisíc výš? Vždyť je to obyčejná jídelna, jakých jsme viděli už dost a s polovičními i ještě nižšími cenami! Takže čelem vzad a zpátky do Nepali. Tam se indické chody pohybují kolem jednoho až dvou tisíc kyatů. V sousední bance pak měníme další peníze (847 Ks/USD). Jednu transakci tu provádí pět zaměstnanců. Vůbec jsme si v Myanmaru všimli, že se tu asi snaží o maximální zaměstnanost. Třeba v mýtných budkách jedna pracovnice peníze od řidiče převzala a hned je podala pracovníci druhé. Na nádraží jsme zažili něco podobného.

Vzhledem k tomu, že pěkný týkový klášter už jsme viděli, rozhodujeme se placený Shwenandaw Kyaung vynechat. Tím pádem už nám zbývá jen jedno místo zahrnuté pod Combo Ticket. A já doufám, že se nám obsluhu nějak podaří obměkčit – přece nebudeme za jednu památku platit deset dolarů! Tím místem je Kuthodaw Paya, která tvoří část „Největší knihy světa“. V jejím areálu je totiž postaveno 729 stúp a v každé z nich umístěn mramorový panel popsaný částí Tripitaky, což je patnáct knih buddhistických kanonických textů. Druhá část se nachází v nedaleké Sandamuni Paya. Ale k té se ještě dostaneme. Vcházíme do areálu a nikdo po nás žádné peníze nechce. To vypadá nadějně! Zastavuje nás až starší žena sedící u jednoho ze sloupů vstupního podloubí. Představuje se jako Cherrish a navrhuje, abychom si k ní přisedli a chvíli poklábosili. Čas máme, tak proč ne. Dozvídáme se, že je soukromou učitelkou angličtiny německo-amerického původu. Před půl rokem utrpěla nehodu a často musí docházet do nemocnice. Za lékařskou péči se tu prý neplatí, jen je potřeba si pořídit knížku, do které se zapisují všechny léky, které jsou pacientovi podávány. Pak nás překvapí tím, že na každého z nás vyhrkne naši krátkou charakteristiku. O většině z nás se vysloví v tom smyslu, že máme dobré srdce. A například u mě pak ještě dodá, že si dokážu z ostatních dělat s kamennou tvářící legraci, ale oni se za to na mě nesmí zlobit, protože je za tím právě to dobré srdce. Moudrá to žena! Nakonec nás nenásilnou formou požádá o příspěvek na večeři – prý nic dávat nemusíme, ale pokud to uznáme za vhodné, velmi to ocení. Slibujeme, že se zastavíme, až půjdeme zpátky.

Kromě stovek bílých věžiček jsou v areálu i další pěkné stavby, které jsou právě naplno osvětleny pražícím sluncem. Na dohled máme i Mandalay Hill, který jsme se od samého začátku rozhodli oželeť. Tím pádem jsme i bez staříkovy pomoci ušetřili každý deset dolarů a viděli jsme všechno, co jsme vidět chtěli. Peníze tedy můžeme utratit bohuželším způsobem. Od jedné hořčiny si kupujeme drobné suvenýry (například pěkný malý zvonek za 2 500 Ks). Je tu bohužel i pár nesmírně otravných a neodbytných prodavaček pohledů. Ty zkrátka nechtějí pochopit, že si od nich nic nekoupíme. A společně s Oli pak dáváme každý po tisícovce Cherrish, ať si aspoň dnes užije pořádnou večeři.

Ke zmíněné Sandamuni Paya je to zhruba dvě stě metrů a ten drzoun řidič nám řekl, ať tam dojdeme pěšky, že nás tam pak nabere. Jeho drzosti aspoň využíváme k tomu, abychom se v přílehlém krámku osvěžili chlazenými nápoji a chvíli odpočinuli. V Sandamuni Paya je dalších 1 774 bělostných věžiček, které schraňují panely s komentáři k Tripitace. Kromě nich tu skoro nic jiného není (na rozdíl od předešlé památky), ale nejsou tu ani žádní lidé a především otravné prodejkyňe. A určité kouzlo se tomuhle místu upřít nedá. Pokud navštívíte Kuthodaw Payu, sem určitě zavítejte také. Ať vidíte celou největší knihu světa kompletní.

Ve čtvrt na pět jsme zpátky v hotelu a s řidičem se domlouváme na odvozu na autobusové nádraží za 6 000 Ks. Nejdřív dělal drahoty, ale když jsme mu řekli, že nám tuhle cenu doporučil recepční, přestal machrovat. Odjezd jsme stanovili na půl sedmou, takže máme ještě dvě hodinky čas. Jana navrhuje trochu si osladit život v cukrárně Nylon Ice Cream (nevíme, jestli je shoda jmen s hotelem náhodná, či nikoliv). Výběr zmrzlin a nápojů je tu poměrně široký, ceny příjemné. Libor s Evou se odvážně odhodlávají trochu zaexperimentovat a objednávají si durianovou zmrzlinu (500 Ks). Velmi záhy toho litovali. „Vůně“ i chuť prý připomínají výkaly. A tahle pachut' z jejich úst jen tak hned nevyprchala. Večeříme opět v bufetu Golden Shan. Tady už nás vítají „Welcome back!“, dostáváme oříšky a vodu zdarma. Holky se nakonec trhly a odebraly do jídelny Chapati, takže zůstalo hodovat jen pánské osazenstvo. Na recepci hotelu jsme v šest hodin, chvíli po nás i děvčata. Využíváme hotelovou toaletu, abychom to nemuseli řešit na tom divokém nádraží nebo pak cestou.

V půl sedmé nás nakládá již známý řidič a smradlavými rušnými ulicemi nás odváží pryč. Míjíme řadu moderních budov, obchodů, novotou zářících čerpacích stanic, s čímž autobusové nádraží ostře kontrastuje. Sami bychom se tu jen stěží vyznali, naštěstí nás taxikář přiváže přímo k našemu autobusu. Radši si to ještě ověřujeme, ale ani tentokrát se nás nesnažil nikdo obelhat. Kromě jedné slečny jsme na palubě jediní bílí. Recepční v hotelu nám tvrdil, že do Kalaw pojedeme zhruba 8-9 hodin. Jenomže průvodčí nám na dotaz sděluje, že tam budeme už ve dvě ráno! Tak s tím jsme tedy moc nepočítali, to bude poměrně zajímavé. První část cesty vede opět po expressway. Za odbočkou z ní, kolem deváté hodiny, zastavujeme u velké restaurace určené přesně pro tyto účely. My si ale kupujeme jen ovoce (obří hruška nashi za 1 000 Ks; později zjistíme, že je to cena dost přestřelená). Mně prodavačka hrušku omyje v lavoru s vodou, Libor ji dostane neumytou. Všechny nás pak královsky pobaví, když se k prodavačce vrátí a svou žádost o omytí ovoce formuluje: „Can you wash me?“ (Můžete mě umýt?) Nicméně slečna bez mrknutí oka provedla přesně to, co se od ní skutečně očekávalo.

Po sjezdu z expressway nabírá cesta značně odlišný charakter – samá zatáčka, stoupání, kvalita povrchu se propadla o několik tříd níže. Potkáváme nebo předjíždíme řadu nákladňáků a jiných autobusů. Možná je dobře, že je tma... Šplháme se do nadmořské výšky 1 320 metrů. Právě v té se nachází městečko Kalaw [čti Kolou], do něhož si to náš autobus přiřítíl v 1:37 v noci. Kupodivu je na první dojem celkem teplo a nad hlavami jasné nebe plné hvězd. Autobus nás vyložil u hotelu Winner, což je docela zábavné vzhledem k tomu, že ve stejnojmenném podniku jsme bydleli v Baganu. Za třílůžkový pokoj chtějí patnáct dolarů. Nám se neustále vnucuje klučina, který nás láká do guesthousu Golden Lilly. Jenomže před ním nás varovala Janina kamarádka. Takže spíš vysíláme předvoj do druhé ubytovny, kterou máme přímo před nosem – Pine Land Inn. V Lonely Planet z roku 2006 ji popisují jako nejhorší ve městě, ve vydání z roku 2011 už se o ní nepíše vůbec. Jenomže od té doby zřejmě prodělala nějakou aspoň lehkou renovaci, protože zase tak špatné to tam prý není. Chtějí šest dolarů na osobu a slibují teplou vodu a snídaní. To je o něco víc než ve Winneru, takže se odebíráme tam. Na pokojích se nám to ale rozleží v hlavě, nějak se tu necítíme úplně dobře, takže zase bereme bágly na záda a posouváme se o dům dál. Nebo spíš zpět. V Pine Land Inn jsou pokoje prostornější, příjemnější, mají okna a působí to tu tak trochu jako v horské chatě. Chodba už má svá nejlepší léta dávno za sebou, ale kolik tam budeme trávit času? Za dnešní noc budeme platit, takže se vrháme do pelechů, ať to aspoň stojí za to.

Čtvrtek 4. října

Kalaw

Vstáváme v půl deváté a probouzíme se do krásného dne – modré nebe a sluníčko! Takhle že vypadá období dešťů? Snídaně je bohatá (vajíčka, 4 tousty, máslo + džem, čaj/káva, čínský čaj, nakrájený meloun).

Naším hlavním cílem je sehnat průvodce na dvoudenní trek, kterým bychom se měli dostat do dalšího záchytného bodu našeho putování, k jezeru Inle. V našem hotýlku nám trek sami nabízejí, ale radši se chceme poptat i sami ve městě. Jako první nám do rány padne kancelář s názvem Joseph Andrews. Mají tu vyvěšené zajímavé fotky, pán s námi jedná příjemným způsobem, první nástřel ceny zhruba odpovídá tomu, co nám nabízeli v guesthousu. Ukazujeme na některé z fotek a ptáme se, jestli zrovna tohle při dvoudenní variantě uvidíme. Dozvídáme se, že nikoli. To je vesnice nedaleko Kalaw, do které se chodí v rámci prvního ze tří dnů, který je věnován v podstatě jen okolí města. Napadá nás tedy, zda by se aspoň část toho nedala zvládnout během půldne. Je teprve dopoledne, počasí je krásné, což by byla škoda nevyužít. To prý není problém, znamenalo by to nějakých dvanáct kilometrů. To zní dobře. Jiný program tu stejně nemáme. Necháváme si zavolat průvodce, který by se s námi domluvil na podrobnostech. Ukazuje nám mapku celé cesty, ze které ale stejně nejsme schopni vyčíst cokoli zásadního. Důležitější je pro nás cena. Průvodce chce 12 000 Ks za osobu a den pro sebe a za jídlo (oběd, večeře, snídaně, oběd) a nocleh v klášteře. Dalších 3 000 Ks stojí odvoz jednoho báglu do vybraného hotelu v cílové destinaci. Na konci cesty je potřeba dostat se k hotelu lodí, která vyjde na 15 000 Ks za celou skupinu. Trek začíná 18 km od Kalaw a tam se máme dopravit autem za dalších 15 000 Ks. Za půldenní trek požaduje 5 000 Ks za osobu. Dohromady se tedy dostáváme na 222 000 Ks. Prý je to nabídka, o které můžeme ještě jednat. Navrhujeme tedy její zaokrouhlení dolů na 200 000 Ks, s čímž

průvodce souhlasí. Vychází to na čtyřicet dolarů na hlavu, to nám přijde přiměřené, navíc jsme s podobnou částkou i počítali. Platíme zálohu 120 000 Ks a domlouváme se na srazu ve 12:30.

Zbývající čas vyplňujeme procházkou po nedaleké tržnici. Ta má úžasnou atmosféru, je to autentické místo, kde se prodává ovoce, zelenina, jídlo a další běžné věci. Lidé jsou tu moc milí, jen Oli zaskočí, když jí prodavačka sladkostí nabízí bábovku v celofánu, za níž se hemží velká mravenčí rodinka. Pořizujeme ovoce, sladkosti a pití, v guesthousu přidáváme další potřebné věci a v půl jedné už jsme připraveni u kanceláře. Vyrážíme poměrně svižným tempem. Průvodce se jmenuje Than Tun a můžeme se ho ptát, na co chceme. Až budeme v lese, tak prý i na politiku. Jenomže ono vůbec není potřeba se ho na cokoli ptát, protože on pusu moc často nezavírá. Ale nám to vyhovuje, dozvíme se spoustu zajímavého. Musel složit zkoušku, která se skládala z angličtiny, místopisu i botaniky, takže nám ukazuje všemožné rostliny a stromy. Mě ovšem nejvíc šokovaly velké dýně, které visely z keře! Po pár minutách už jsme za městem a ocitáme se v přírodě. Všude je spousta zeleně, lesů, začínají se objevovat kopce. Je tu pěkně, ale zatím nám to připadá tak trochu jako Krkonoše. První vzrušující moment nastane, když nás míjí mladík na motorce obložené pěti kanystry čehosi (snad benzínu, který veze do zlatého dolu). Cesta je místy blátivá a on to vyhýbání moc nezvládl. Vidíme, jak stojí s motorkou na kraji cesty a najednou se s ním stroj i s nákladem pomaličku naklání doprava. Je to takový ten pohyb, který už prostě nejde zastavit. Než se nadějeme, mladík se i s motorkou řítí do křoví pod cestou. A může děkovat Buddhovi, že tam to křoví je, jinak by to s ním mohlo dopadnout dost špatně. I takhle ten pád vypadá hodně krkolomně a jsme docela vyděšení. Hlavně nás zajímá, jak je na tom klučina. Zdá se, že se hýbe, neskučí, takže měl snad opravdu velké štěstí. Průvodce, Libor a Viky neváhají a jdou mu na pomoc. Já to s těmi svými zády radši neriskuju. Nejdřív se na cestě objevují čtyři kanystry. Pátý spadne motorkáři o kus níž, na což reaguje zřejmě už zoufalým smíchem. Ale nakonec ho z hlubin křovisek vyloví. Pak je potřeba vytáhnout jeho a motorku. To je trochu náročnější, ale ti tři silní muži to zvládají.

Pokračujeme dál a vidíme první sběrače na čajovníkových plantážích. Pak se ocitáme na místě, které připomíná džungli, vegetace je tu nesmírně hustá. Za jednou ze zatáček se před námi začíná otevírat zajímavější krajina než „Krkonoše“. Stále to jsou zelení porostlé kopce, ale teď už vytvářejí působivější aranžmá. Vcházíme do kmenové vesnice, jejíž název si bohužel nepamatuji, ani nevím, o jaký kmen se vlastně jedná. Přijímáme pozvání do jedné z rodin žijící v prostém dřevěném domku. V pokoji v patře je jen dětská kolébka a několik buddhistických artefaktů. Dostáváme čaj a ovoce. Mladá maminka se prostřednictvím našeho průvodce ptá, zda nemáme nějaké léky na rýmu, která trápí její miminko. Eva s sebou má Vincentku ve spreji, ale to radši neriskujeme. Procházíme vesnicí dál, vládne tu klid. Pod jedním přístřeškem tři kluci zpracovávají čajové lístky. Vypadá to jako hotová alchymie. Oli si fotí prase v ohradce. Ale ona si Oli fotí skoro všechno. Následuje škola, malí mniši, až máme vesnici za zády a jako na dlani. Po mírném stoupání jsme nadšeni výhledem. Tohle je opravdu krása. Navíc umocněná hřejivým zlatavým světlem téměř zapadajícího slunce. V dále ještě několik žen sbírá čajové lístky, pod námi si další sběrači, které nevidíme, prozpěvují. Škoda, že nemáme víc času. Tady by se dalo kochat a fotit podstatně déle.

Nikde nic a najednou stojíme u malého krámku, kde se dá koupit pití a nějaké mlsání. Hned vedle pomáhá mnich opravovat motorku. Pořizujeme vodu a Libor s Vikym zkoušejí pivo Diablo, které má 12 % alkoholu (nikoli stupňů). Podle svědectví obou je to skutečně síla. Kdyby si dal každý svou plechovku, bůhví jako by to s nimi dopadlo. Kousek dál je odbočka na „Viewpoint“, ale průvodce jen mávne rukou, že je to kus cesty a výhledy jsou tam stejné jako odsud. Začíná být i trochu nervózní, protože slunce už se blíží k horizontu a nás podle všeho ještě čeká několik kilometrů. A to dost divokým terénem. Cesta je rozbahněná, plná kaluží, oranžové bahno je na některých místech velmi hluboké a často se nedá zabránit tomu, aby se do něj ponořily naše boty. Oli nabízí průvodci jídlo, ten ho bez sebemenšího zaváhání s díky přijímá, ale schovává si ho na později. To nás trochu děsí.

Nastává tma. Jsme úplně mimo civilizaci, měsíc nesvítí. Takže je opravdu tma. A průvodce nemá žádnou baterku. Naštěstí jsou někteří z nás vybavení, takže tvoříme tři skupinky, v nichž má vždycky aspoň jeden nějakou svítilnu. Musím říct, že ta má miniaturní od Vietnamců za 19 korun předčí výkonem i podstatně větší a dražší kousky. Bahno a voda jsou všude, takže se z naší cesty stává tak trochu bojovka. Vrchol nastává, když

se kolem nás v jedné z nejnáročnějších partií prodírají dvě spřežení s obrovskými buvoly. Radši předstírám, že neexistují a zvířatům svítím na cestu.

Konečně je na dohled Kalaw. Nad námi je krásná hvězdná obloha, ale před námi se tu a tam zableskne. Takže už chceme být opravdu co nejdříve doma. To se nám podaří v půl osmé. Průvodce se horlivě omlouvá, prý netušil, že tam bude tolik bahna. A hlavně jsme museli stihnout za půl dne to, co se běžně zvládá za celý den. Prosím? Zdá se, že se chlapík z kanceláře s naším průvodcem nedomluvili přesně tak, jak jsme očekávali. Z průvodce vylézá, že jsme ušli nějakých 18-20 kilometrů. No páni... Libor s Janou se z toho málem zhroutili, dokonce chtěli jít původně rovnou spát. Ale nakonec se vzmužili a šli s námi na večeři. Ta se odehrála v nepálské restauraci Everest. Někteří tu moc nechutnalo, my s Evou jsme si dali jen lehkou variantu večeře a byli jsme celkem spokojeni. Spíš nám vadila výprava starších Američanů, kteří kromě nás tvořili jediné osazenstvo lokálu. Vůbec jsme nepochopili, kde se tu takoví lidé vzali a co tu pohledávají. Libor zkouší pivo ABC. Je to hnus! Černé, velmi silné pivo s uzeným nádechem. Libor doobjednává Star Colu a pokouší se s její pomocí vyrobit z piva něco, co se dá pít. Vytvoří se obrovská pěna, ale pitelnost se nijak dramaticky nezvyšuje. Hned naproti restauraci je internet, tak tam na chvíli vplouvám (500 Ks za půl hodiny) a pak už kolem jedenácté jako poslední z naší party uléhám do pelechu.

Pátek 5. října

Trek Kalaw – Inle, den první

Budíček v půl sedmé nás probouzí do krásného dne s modrou oblohou. Snídaně je stejná jako včera. Platíme za ubytování, přičemž se nám podaří udat trochu zmuchlanou dvacetidolarovku Oli a Vickyho. Před smlouvenou půl devátou se postupně odšouráváme ke kanceláři, odkud máme odjíždět. Já čekám na duo O+V, ale než ti dorazí, už si nás přichází vyzvednout starý známý průvodce. Má na sobě čínské plátěnky. Vzhledem k tomu, že den předtím si to štrádoval v crotchtech, očekáváme o něco náročnější terén.

Před kanceláří už na nás čeká dodávka, ale také dvě překvapení. Naši skupinu doplňuje Australan Chris a také roztomilý průvodcův zeť Oumo, který bude naším kuchařem. Bágly necháváme v kanceláři a doufáme, že se s nimi ještě shledáme. Původně jsme měli jako cílovou štaci vybrán hotel Aquarius Inn, ale ten je prý na několik dní dopředu plně obsazený, takže nakonec bude naše batožina putovat do hotelu Bright. Všichni nasedáme do pohodlného transportera a kolem polí s nejrůznějšími plodinami putujeme osmnáct kilometrů do místa, kde se začne naše dvoudenní dobrodružství.

Pro změnu je opět horko. Takže i čas pro opalovací krémy. Kuchtík nás opouští, aby nám stihl připravit oběd. My se vydáváme poklidným tempem na dnešní zhruba dvacetikilometrovou pouť. Začínáme u malinké stavby, v níž se prý konají obřady, při nichž se z chlapců stávají mniši. Míjíme koupající se buvoly. Procházíme krajinou plnou rýžových polí, oráčů s primitivními dřevěnými pluhy taženými buvoly, kteří se zrovna nekoupou. Jsme obklopeni kopečky, poli, záhony, chvíli jdeme po kolejkách, po nichž už možná nic nejedí (ale člověk nikdy neví). Rýži střídají čili papričky a další plodiny. Dostáváme se do první kmenové vesnice, kde nás vítají zeleným čajem. Libor se nechává jednou stařenkou pozvat až do jejího domku. Maminka, která nám přinesla čaj, se naprosto bez ostychu pustila do kojení svého mrněte. Mně je žinantní tenhle výjev fotit, ale Vicky zřejmě mé zábrany nesdílí. Takže se osměluji a přidávám k němu. To ovšem ještě netuším, že Vicky si vůbec nevšiml, co se před ním odehrává. Kam se, proboha, koukal? Bohužel mi zrovna tahle fotka vyšla trochu rozmazaná. Po pár dalších krocích začíná pršet. Vytahujeme plátěnky a schováváme se pod velkým banánovníkem. Děcka pobíhající kolem školy se nám smějí. Po chvíli nám ale průvodce naznačuje, že musíme pokračovat.

Chvilku nás nechá vydechnout v malém altánku a mezitím dešť naštěstí ustane. Cesta je ale blátivá, klouzavá, často procházíme úzkými pěšinkami mezi poli. Obzvláště náročné je to pro Libora. Předchozí večer si totiž vypral boty, které mu však do rána neuschly. Proto dnes vyrazil v žabkách a místy si sundával i ty. A pochodoval bosky. Nastává nepříliš příjemná pasáž – zprava kukuřičné pole ohrazené bambusovým plůtkem, zleva několikametrový sráz, mezitím pěšinka úzká jako kladina a kluzká jako d'as. Jdu předposlední, několik metrů za mnou je už jenom Libor. Najednou slyším šustivou ránu a děsivé nařikání. To nezní ani trochu dobře. Vyrážím směrem k místu, kde byl ještě před chvílí k vidění Libor a odkud se teď ozývá sténání. Snad si

nic nezlomil! Libor leží na zádech mezi kukuřicí. Ptám se ho, co mu je, ale neodpovídá. Zřejmě je v šoku a sám neví, co se vlastně děje. Teprve pak si všímám, že se mu nějakým podivuhodným způsobem dostal pod tričko špičatý bambusový kolík z plůtku a jeho hrot trčí jen centimetr nebo dva od Liborovy krční tepny. Tak tomu říkám štěstí v neštěstí. Pomáhám mu na nohy a ujišťuju se, že mu nic není. Když tomu tak skutečně je, začnu litovat, že jsem ho v té takřka smrtelné poloze nevyfotil.

Dalšími poli a políčky (zelí, sezam...) si to šineme do další vesnice, kde nás v jednom domku čeká oběd. Lehce přší. Oumo nám roznáší polívku a nudle se zeleninou, na stole je několik plechovek s limonádami a pivem. Ty si ovšem musíme zaplatit (po 1 000 Ks). Oběd je vydatný, jen by mu neškodilo trochu výraznější ochucení. Všichni se pokládáme zády na dřevěnou podlahu a spokojeně odpočíváme. Průvodce spí. Přemýšlíme, jak dlouho mu to vydrží. Asi po čtvrt hodině se ale rázně probudí, podívá se na hodinky, vstane a pokyne nám k odchodu. Ptáme se ho, jak dlouho ještě půjdeme. Na to odpoví, že „normally“ to bývá tak tři hodiny. Slovíčko „normally“ pak uslyšíme ještě mnohokrát a údaj, který po něm následoval, bylo vždy nutné vynásobit aspoň dvěma. Hlavně Oli začne po nějaké době tenhle výraz upřímně nenávidět.

Děšť opět ustal, ale moc dlouho se neradujeme. Krátce po opuštění vesnice nastává SLEJVÁK. A to nepopsatelný. Máme sice pláštěnky, ale děšť je tak prudký a vydatný, že se po chvíli stejně dostavuje pocit naprostého promočení. Ještě horší ale je, že se voda valí i všemi možnými cestami. Aktuální pasáže jsou více či méně do kopce, takže se brodíme proti proudu menších či větších, přirozených či právě vytvořených vodních proudů. Nejsou to ale proudy čisté a průzračné, nýbrž oranžové a blátivé, plné bůhvíčeho. Musíme se prodírat i po kamenech, ze kterých se staly klouzačky. Občasné sestupy jsou poměrně nebezpečné. Viky padá. Libor padá. (To se má takhle... Viky: „Bacha, tady to klouže.“ Libor: „No nekecej...“ Libor padá.) Jana v bahně ztrácí podrážku z jednoho sandálu, na němž zůstal v podstatě jen tenký papírový základ. Brodíme se přes rozvodněný potok. Viky a Oli ho dokonce přeskakují, my méně odvážní se do něj pouštíme rovnýma nohama. Na těle objevujeme první pijavice. Naštěstí se ještě nestačily moc nacucat, takže nejsou tak obrovské, jaké jsem si je představoval na základě záběrů z televizních dokumentů. Když se drápete vzhůru po kluzkých kamenech a proti vám se hrne špinavá blátivá voda, do celého těla schytáváte rány od obrovských kapek a každá bota je o tři kila těžší než na začátku (a to zase tolik nepřeháním), je to docela vyčerpávající. Jdeme už skoro jako strojky na setrvačník.

Na jednom místě dochází ke vtipné situaci. Jana se snaží přejít po šikmém mokřém kameni, ale noha jí sklouzne. Průvodce (který měří asi metr šedesát a váží snad 35 kilo i s bambusovou holí, o kterou se opírá) zrovna prochází pod ní a snaží se ji zachytit a podpořit, aby se mohla znovu postavit. To je samozřejmě trochu obtížnější úkol, takže spěchá na pomoc i Viky, který se snaží podpořit staříka. Jana se tomu všemu směje, čímž jen oslabuje stabilitu celého řetězce připomínajícího tahání řepy z té známé pohádky. Situace se nakonec stabilizuje. A my s Liborem a Vikym nechápeme, proč jsme vlastně měli jít touhle poměrně nebezpečnou cestou, když se dá naprosto v pohodě podelít stezkou pod ní.

Vedení pelotonu se ujímá Viky, je několik desítek metrů před námi. Když se na vrcholu mírného stoupání zarazí, ohlíží se za námi a jeho výraz vypadá i na tu dálku dost znepokojivě. A nepokračuje v chůzi dál. Do toho začínáme vnímat blížící se hřmotný zvuk. Tohle nevěstí nic dobrého. Vikyho výraz byl reakcí na to, že nás čeká dost nebezpečné brodění, které ve mně vyvolalo vzpomínku na dobrodružný vodní výsadek v Ladaku. Zleva se z kopce hlučně valily prudké proudy oranžové vody. Přimo před námi se rozprostírala několik metrů široká rovina, která byla v podstatě jen krátkým intermezzem před další částí divokého vodopádu. Na druhé straně stáli dva místní mladíci a křičeli a ukazovali na nás, ať si pospíšíme. Průvodce nám překládá, že musíme opravdu rychle, protože se každou chvíli může průtok zvýšit natolik, že už nebude bezpečný brod možný. Hlavně nemáme zvedat nohy, jen se rychle posouvat po dně. Tak jdeme na to. Brod sice není hluboký, ale proud je fakt prudký a strhává nás ke straně. Opravdu je na místě rychlá akce. Když jsme všichni bezpečně na druhém „břehu“, kluci tvrdí, že teď už bychom to možná nepřešli. Později se od průvodce dozvídáme, že tu je „normally“ písčité koryto, kterým se chodí. A takhle divokou vodu tu prý ještě nezažil. Doufáme, že to bylo poslední dnešní dobrodružství.

Slejvák už naštěstí skončil, ale to nám další cestu příjemně jen částečně. Když dorazíme k občerstvovací stanici (odkud je to „normally“ jen půl hodiny do cíle) a sundáme bágly, díky chladnějšímu vzduchu se kolem

nás všech objevuje pára. Zkrátka se z nás kouří. Jako by z nás odcházely duše. Odchází ale především světlo, takže se nemůžeme moc zdržovat a po šálkách kávy a čaje, na něž nás průvodce pozval (zřejmě si byl vědom, že to, co jsme prožili, nebyla žádná sranda), pokračujeme tmou dál. Ale ono už je nám to vlastně skoro jedno. Prolezli jsme takovým svinstvím, že už nás nějaké bláto nemůže rozházet. Což tedy tvrdíme do chvíle, než je před námi obrovská louže přes celou cestu a uvnitř ní tušíme buvolí výkaly a další nechutnosti. A člověk ani netuší, jak je kaluž hluboká. My to s Liborem radši bereme přes přilehlé pole. V posledním stoupání to Liborovi uklouzne zrovna ve chvíli, kdy je těsně za ním drobná dívčina Oli. Ta se ho snaží instinktivně zachytit. Společné dílo se podaří, jen se nám hned poté Oli přizná, že si z toho všeho prdla. To vyvolá všeobecné veselí. Je skvělé, že nás humor neopouští, bez něj by to asi bylo podstatně náročnější.

Je půl osmé večer a my jsme, zaplat'pánbůh, v cíli dnešního strastiplného putování, v klášteře, po jehož názvu jsme vysílením ani nepátrali. Uvnitř se ocitáme v jedné velké hale. V jejím středu je před buddhistickým „oltářem“ uvelebenská skupina malých mnichů. V pravé části odpočívá představený kláštera, který je několik měsíců nemocný. Levá část je oddělena improvizovanými zástěnami, které oddělují několik buněk pro nocležníky, jako jsme my. Naší první starostí ale je umýt si nohy a boty. Očekávali jsme nějakou pumpu nebo jinou formu tekoucí vody, ale bohužel jsme našli jen velkou nádrž se stojatou vodou, u níž se povalovala velká plastová nádoba a miska na nabírání. Postupně se zbavujeme nánosů bahna, špíny a pijavic a aspoň trochu se pokoušíme boty (nebo jejich zbytky) dostat do přijatelné podoby. Libor si cestou zranil prst na noze, ze kterého mu upadl kus kůže, takže tahle „koupel“ pro něj není to pravé ořechové, ale jiná možnost prostě není. Když si pak prst dezinfikuje, málem ho to porazí.

Naše spartánská ložnice je vybavena tenkými podložkami, pěkně povlečenými polštáři a houněmi. Vypadá to celkem pohodlně, takový komfort jsme ani nečekali. Nadšení nám ovšem zkalí rada, které se nám u večere dostává od průvodce. Na polštáře si prý nemáme lehat, protože jsou v nich nějaké malé mršky, které způsobí, že budeme mít ráno krk celý červený a svědivý. Večere je bohatá, vůbec nechápeme, jak to stihl ten náš Oumo všechno sám připravit. Polívka, kuře, fazole na másle, sezamový salát, hranolky (výborné) a k tomu všemu sladké medové placičky se sezamem a oříšky (tedy ty asi nevařil). Malí mniši nás u večere okukují. Na snídani máme přijít v sedm. Taky si máme radši dávat pozor na věci a boty si na noc schovat dovnitř.

Sobota 6. října

Trek Kalaw – Inle, den druhý; Nyaungshwe

Nejdřív skučel Libor bolestí. Pak vyl několik hodin venku pes. A v pět ráno se začali modlit mniši. Jestli si snad někdo myslíte, že jsme si po tom ultranáročném výšlapu odpočinuli, tak na to zapomeňte. Oli se dokonce ani nezvládla v noci vyčůrat. Když se totiž proplazila ven, zíralo tam na ni několik párů hladových zeleně svítících psích očí. A to nechtěla riskovat.

Budíček máme nastavený na šestou, ale ani tak nejsme na snídani, domluvenou na sedmou, včas. Takže nám vystydla (vaječná omeleta, francouzské tousty, grilovaný banán, nápoje). Venku je hustá bílá mlha. Jako bychom se probudili v jiném světě. Nebo na onom? Blair Witch? Zapisujeme se do návštěvní knihy kláštera a vkládáme do ní za každého z nás tisíc kyatů jako dar. Knihu pak všichni společně předáváme hlavnímu mnichovi, který nám za to požehná a pak každému podá svou levici, protože pravou ruku má nemocnou. Vedle se malí mniši zase modlí.

Ve tři čtvrtě na osm vyrážíme a doufáme, že nás nečeká taková slota jako včera. Trasa by měla být kratší a méně náročná, prý povede po širokých stezkách a jen na jednom místě bude možná trochu bláta. To známe – normally... Pravdou je, že začínáme na široké suché cestě. Mlha jí dodává mystický nádech, obzvláště ve chvíli, kdy se do ní ztratí část naší skupiny před námi. Brzy se ale rozplyne a začíná další jasný a horký den. Únava si vybírá svou daň, okolní veskrze zemědělskou krajinu vnímáme jen jako kulisu. Oživení přináší až průchod kmenovou vesnicí. Děti na nás pokřikují „bye-bye“, dostávají od nás bonbony a propisky, fotíme si je. Tahle vesnice je asi nejhezčí, jakou jsme zatím viděli, připadá nám hodně autentická, malebná, všude je třeba spousta dýní.

Už ani nevím, kolik hodin nám průvodce sliboval, ono je to stejně jedno, protože nám odbíhá zcela odlišný čas od toho jeho, rádobý normálního. Aspoň že cesta je i nadále pohodová, nemusíme se nikde plahočit. Po nějaké době se dostáváme k obchodu, kde potkáváme našeho kuchtíka – hezounka. Oli, Viky a Chris si chtějí dát pauzu, my čtyři ostatní bychom radši pokračovali, takže si s sebou bereme snědého kocoura s vafečkou a jdeme napřed. Oumo nás táhne zřejmě nějakou zkratkou, naštěstí je tu bláta opravdu jen minimálně. Vracíme se na „silnici“ a na ní nám ukazuje, že tam někde v dálce je jezero Inle. No, tak to půjdeme normally ještě aspoň dvě hodiny. Další zkratka, tentokrát poměrně zajímavým terénem plným velkých černých kamenů. Já už ale ani nevyndávám foták, horko a únava dělají své. Když nás dožene druhá část výpravy, skládáme se pod velký strom k odpočinku. Prý už jenom hodinu a čtvrt. Tomu už nikdo z nás nevěří.

Poslední úsek vedl z kopce, jezero už jsme viděli pod sebou, ale horko bylo přímo spalující. Do městečka Inthein na břehu jezera Inle jsme se dopotáceli naprosto uondaní. Kdybychom byli odpočatí a plní sil, nebyla by dnešní část treku žádný problém, ale po té včerejší zběsilosti jsme toho měli plné kecky. Po pravé straně si všímám pár stúp a cedule „Shwe Inn Thein Paya“. Výborně, tam jsem se chtěl stejně podívat, tak už se sem aspoň nemusíme vracet. Doploužíme se až do restaurace u mola. V rámci zaplaceného treku si můžeme vybrat smažené nudle nebo smaženou rýži. Nudle vedou. A samozřejmě nesmí chybět ani pivo Myanmar. Jako předkrm se nám nese už obligátní polévka, ovšem tentokrát je to specialitka. Je to totiž vývar s divokým jablkem. To v misce i plave, vypadá jako hnědá houba a chutná jako křížala. Každopádně je to výborná řamka. A zeleninový salát taky není k zahození, i když na můj vkus docela pálí. Od stolu pozorujeme čilý lodní ruch. Mě trochu děsí, jak jsou lodky úzké a vratké. Ptám se tedy, jestli tu nemají i něco širšího. Prý jen na náklady. Tak to bude velká legrace. Navíc jsou lodě stavěné pro šest lidí a nás bude devět...

Po pohodovém a osvěžujícím obědě a koupi pampaliniiovských kloboučků (Libor a já, 1 000 Ks za jeden) platíme po pěti dolarech za vstup do areálu jezera a nasedáme. Lod' se kýve jako blázen už teď, to jsem zvědav, jak zvládneme tu víc než hodinovou cestu do hotelu a zítra celý den. Nakonec to není tak hrozné, naopak je cesta dost příjemná. Nejdřív projíždíme užšími kanály, přes které jsou postaveny dřevěné můstky, pak už se dostáváme na širé jezero, které je opravdu obrovské. Lemují ho zelené kopce, roztroušeny jsou po něm vesnice – ať už na pevnině nebo přímo ve vodě na kůlech. Tu a tam se ve slunci zatřpytí zlaté věže nějakého chrámu nebo pagody. Připomíná nám to kambodžské Tonle Sap. A je nám fajn.

Vysedáme ve městě Nyaungshwe, které je hlavním turistickým uzlem oblasti kolem jezera. Hotel Bright vybraný naším průvodcem je jen pár minut chůze od mola, což je skvělé. Dvoulůžkáče tu nejsou nic moc, ale nabízejí nám i dva rodinné pokoje v přízemí. Ty vypadají dost slušně, snídaně a horká voda jsou v ceně, takže je za 25 USD na pokoj a noc bereme. K Oli a Vikymu se připojuje Eva, PeeGees obývají druhou buňku. Chrisovi se tady moc nelíbí, takže se s námi loučí a putuje o dům nebo dva dál. My se zase po zaplacení zbývajících osmdesáti tisíc loučíme s průvodcem a kuchtíkem.

Je čas na relax a hlavně očistu. Špína na nohou je pořádně zažraná a ani horká voda s ní nic moc nezmuže. Ani boty nezají po osprchování zrovna novotou. Ale pro tuhle chvíli to stačí. Po osprchování uléháme k odpočinku. Venku začíná pršet. Nebýt toho nešťastného slejváku na treku, máme neuvěřitelné štěstí na počasí (vzhledem k tomu, že tu ještě stále panuje období dešťů). Ale když se nad tím člověk tak zamyslí, ona ta průtrž mračen měla něco do sebe, možná bychom bez ní na ten výšlap nevzpomínali tak intenzivně. Každopádně každý dešť jednou skončí a ani tentokrát tomu nebylo jinak.

Vydáváme se tedy na večerní průzkum okolí. Spojovací ulice mezi hlavními cestami jsou temné, s umytými nohama si dáváme pozor hlavně na louže. Všude je spousta cestovních kancelářů, ale nějak se nám nedaří najít pěkné místo na večeri. Když už jeden podnik vypadá slušně, Oli a mně tam něco strašně smrdí. Kličkujeme ulicemi, až nás kroky zavedou k restauraci plné místních, která na PRVNÍ pohled vypadá celkem čistě. Kamenem úrazu je tu ovšem obsluha. Je to zřejmě Číňan, každopádně anglicky umí možná dvě slova. Takže ptát se ho na něco nebo si něco vymýšlet absolutně postrádá smysl. Viky si odvážně objednáva nějakou masovou směs, Oli radši neriskuje vůbec nic a my čtyři saháme po jídle, na kterém se snad nedá nic zkazit – po guacamole. A k tomu šejky, pivo a tak. Vzhledem k tomu, že jsme se nedozvěděli, jestli se k tomu guacamole podává i nějaká příloha (nachos apod.), přidáváme radši k objednávce i hranolky. Je to prasárna, ale moc jiných a bezpečných možností jsme tu neměli. Místo lahvového piva přistane Vikymu na stole točené,

keré vrací. Zlatý hřeb ovšem nastává, když nám místo čtyř guacamole přinese jenom tři. Prý už nemají avokádo. Kdyby to řekl dřív, možná bychom si ještě stihli objednat něco jiného. Dáváme tedy s Liborem přednost dámám a o třetí porci se dělíme. Škoda, bylo to nečekaně dobré.

A teď je potřeba zajistit si výlet lodíkou na zítřka a poptat se po autobusech do Yangonu. První pokus vypadal nejdřív slibně, ale nakonec nám ten člověk připadal jako magor. Lod' jsme u něj odpískali, autobus jsme si zatím nechali v záloze – tvrdil, že mají pohodlnější busy než ostatní (bez sedadel v uličce apod.). Druhý pokus taky nebyl ideální, tentokrát šlo spíš o zmatence. Náš požadavek byl, abychom viděli z jezera to nejlepší a nejautentičtější a vyhnuli se zprofanovaným turistickým atrakcím typu různých řemeslných dílen, kde vám pak nutí zboží za nehorázné ceny, nebo kláštera se skákajícími kočkami a dalších zhůvěřilostí. Prohlížíme si fotoalbum, které tu mají na stole, a pozastavujeme se nad areálem Shwe Inn Thein Paya. Okolo něj jsme šli při návratu z treku, ale viděli jsme jen pár stúp. Podle fotek by jich tam mělo být podstatně víc. Takže tam chceme taky. Je to prý sice dražší než běžná trasa, ale to nám nevadí. Ujasňujeme si tedy program, domlouváme se na ceně 18 000 Ks za lod' a je nám přislíbeno, že nás v půl osmé ráno někdo vyzvedne přímo v hotelu.

V noci dost prší.

Neděle 7. října

Jezero Inle

Vstáváme v půl sedmé. Jana se ptá, jestli jsme ještě pořád v pekle. Snídaně se podává na terase v patře a je zatím nejbohatší, jakou jsme v Myanmaru měli – vaječná omeleta, palačinka, tousty, máslo a marmeláda, papája a dva banány. Všimáme si, že v místnosti naproti jsou skladovány stovky vajec v platech – jen tak, bez jakéhokoli chlazení, v tomhle horku. Jsme toho pak svědky i na dalších místech. Bud' jsme u nás zbytečně hysteričtí, nebo tu znají nějakou fintu, jak s vejci nakládat, aby se nezkažila. Anebo to neřeší.

Ačkoli jsme se domluvili na vyzvednutí v půl osmé, mládenec z kanceláře se nás dožaduje už o dvacet minut dřív. Je to fakt zmatkař. Nenecháme se tím stresovat a v klidu dosnídáme. Na molu to pak vypadá, že nemůže najít nikoho, kdo by pro nás měl volnou lod'. Ale nejspíš v tom jen mají nějaký systém, který nám uniká. Nakonec se nás ujímá vesele vyhlížející chlapík trochu při těle. Už při nástupu mám pocit, že je jeho lod' podstatně vratší než ta včerejší. Navíc se pořád nějak nemůžeme odpíchnout, jako by bylo něco s motorem. Jsem z toho trochu nespůj. Konečně se rozjíždíme, ale po chvíli ještě tankujeme.

Místní u jezera provádějí ranní hygienu, perou, myjí nádoby, nakládají na lod'ky zboží, míří s ním na trh. Když se dostaneme na širé jezero, jako první se nám do rány dostávají rybáři. Ti zdejší mají jednak nezvykle tvarované sítě nebo spíš koše a jednak ovládají speciální pohon a řízení lod'ky – pádlují totiž nohou. Když se k nim přiblížíme, náš „řidič“ lod'ku zastaví, abychom si je mohli v klidu nafotit. Skoro mi až přijde, že na to rybáři čekají. Při zastavení se bohužel lod'ka strašně kolíbá, což mě znervózňuje a taky trochu zabraňuje plně se na focení soustředit. Další typ rybářů tahá sítě z vody, poslední skupina pak dlouhými bambusovými bidly plácá do vody a nahání tím ryby tam, kam je potřeba. A mezi všemi těmi rybáři se náhle zjeví Australan Chris! Má celou lod' pro sebe a zdá se, že si to náramně užívá.

Následuje plovoucí vesnice, ale tu teď jen míjíme, protože míříme na trh do Nampanu. Nejlepší je ho totiž zažít dopoledne. Trhy kolem jezera putují dokola, existuje tu i plovoucí trh (v Ywamě), ale bohužel jen jednou za pět dní a my se zrovna do toho správného netrefili. Stejně je to prý už strašně turistická záležitost. Jenomže hon na turisty se pořádá i v Nampanu. Jakmile přejedeme pomyslnou hranici vesnice (ona zase tak pomyslná není, při zpáteční cestě si všímám bambusové lajny), naše lod'ka se dostává do sevření jiných dvou lodí, z každé strany jedné. Lidé v nich sedící se chytají našeho plavidla a v první chvíli si myslíme, že se snaží zabránit hrozící kolizi. Jenomže z tohoto naivního omylu jsme velmi záhy vyvedeni. Ty dvě lodě jsou pojízdné obchody se suvenýry. A prodejci jsou neuvěřitelně neodbytní. Pryč odsud! Naneštěstí to vypadá, že náš kormidelník to bere jako součást programu. Odoláváme, prodejce ignorujeme a dorážíme ke břehu, kde už je zaparkovaných tolik lodí, že je docela problém najít mezi nimi volné místo. Teprve když vystupujeme, si všímám, že s námi jede i ten zmatený mladík (jmenuje se Nini)! Na pevnině se na nás vrhá další várka obchodníků. Co nejrychleji se jimi

prodíráme a snažíme se dostat do zadní části tržiště, kde tušíme normální stánky a prodavače se zeleninou, kořením a dalším běžným sortimentem, který není určen pro dolarové cizince, ale pro místní. Naštěstí je naše tušení správné. Atmosféra je tu úžasná, zboží různorodé, kolikrát ani nevíme, co se to tu vlastně nabízí. Je tu i dost žen z kmenových vesnic. A taky barev, vůní, zvuků, lidí... prostě správný mumraj. Původně dohodnutý rozchod nám nestačí, takže si ho ještě o něco prodlužujeme. Při odjezdu si nás naštěstí nikdo nevšímá a je docela legrační pozorovat, jak se ti supi vrhají na další, právě příjíždějící oběti.

Další plovoucí vesnice a několik stúp či chrámků jsou předebranou k pagodě Phaung Daw Oo Paya, nejposvátnějšímu místu jižní části státu Shan. Cizinci tu musí zaplatit 500 Ks za fotoaparát nebo kameru, do jejichž hledáčku se v první řadě dostane pět sošek Buddhy, z nichž se ovšem pod nánosem zlatých plátek staly jen jakési neforemné zlaté hroudy. Ted' se ale hodně rouhám, protože místní si jich velmi považují. Každoročně se na podzim koná festival, během něhož se sošky vydávají na okružní jízdu kolem jezera. My jsme tu pár dní před jeho začátkem, takže je vidíme na svém místě. Zajímavá je i střecha pagody – ať už zevnitř nebo zvenku.

A ted' se pachatelé vracejí na místo činu. Následující zastávkou je totiž městečko Inthein, kam jsme včera dorazili z treku. Je trochu stranou od jezera a musíme se k němu dostat užšími kanály. Nini nám včera tvrdil, že se jede asi půl hodiny, což jsem mu nevěřil, ale nakonec tak daleko od pravdy nebyl. Nicméně se ani náhodou nejedná o promrhaný čas! Právě tady můžeme v naprostém klidu a daleko od turistického ruchu pozorovat běžný život místních. Jak se koupou v jezeře, nosí kolem něj pytle plné rýžových klasů, projíždějí se na lod'kách... Já si tenhle úsek hodně užil. Někteří ho naopak využili ke spánku.

V Intheinu máme jako hlavní cíl areál Shwe Inn Thein Paya (poplatek za kameru a foťák 500 Ks). Těch pár věžiček, co jsme včera viděli, je totiž jen naprostý zlomek – celkem jich je 1 054! Jde se s k nim několik set metrů dlouhou zastřešenou kolonádou, mezi jejíž sloupy je vměstnána spousta prodejců suvenyrů. Naštěstí nijak výrazně nenaléhají, takže je to celkem příjemná procházka. Jen je škoda, že stánky zakrývají výhled na některé ze zřejmě nejstarších „čedí“. Těch jsou ale nahoře mraky, navíc postavených hustě vedle sebe. Většina by jich měla pocházet ze sedmnáctého a osmnáctého století, ovšem nevypadají na to. Díky darům (nejen) místních buddhistů se jich totiž velká část zrekonstruovala a dostala zlatý nátěr. Proto se Niniho ptáme, kde se dají najít ty původní, staré. Vede nás úzkými uličkami, až se před námi rozprostře úplně jiný výjev – polorozpadlé cihlové věžičky obrostlé hustou zelení. Ze špiček některých dokonce vyrůstají stromky. Tak tohle má tu správnou patinu a atmosféru, i když zrovna na tomhle místě potkáváme jedině turisty v celém areálu.

Když sejdeme zpátky dolů, Nini mi říká, že nás zavede ještě někam. Vůbec mu nerozumím, ale iniciativě se meze nekladou, takže ho následujeme. Odbočujeme doleva, do lesa. Mladá žena s mrnětem na zádech tam v písku a popelu vyrábí bílé placky s černými tečkami. Už jsme je viděli ráno na trhu, ale nebyli jsme si jistí, co to je. Ted' je můžeme ochutnat. Je to křehké, křupavé a dobré. Bohužel se na nás nalepují děvčata, která se nám snaží prodat nějaké cetky, prý pro štěstí. Nenechají se odbýt a pronásledují nás ještě pěknou chvíli. Škoda, jinak by to tu bylo dost příjemné. O kus dál se místní myjí, perou prádlo, svalnatý rybář rozmetává síť jako obrovskou pizzu. A já odchyťávám babču s cigaretou, která se nechá vyfotit a ráda přijme i dvě stovky za ochotu. Po dřevěném mostě zrovna přechází skupina žen z nějakého kmene, následují ji dva povozy tažené kravami. Prostě ten správný vesnický chaos. Ještěže nás sem ten náš truhlík zavedl.

A už jsme zase u restaurace, kde jsme včera obědvali. Zjist'ujeme, že moc velký výběr tu nemají, ale jinam už se nám nechce, takže si dáváme v podstatě repete. A opět dostáváme onu výtečnou polívku a saláty. Ty přináší jenom tři, prosíme tedy o další trojici. Jana s Vikym je chtějí pikantní, my ostatní se spokojíme se standardní verzí, která už tak trochu pálí. A ti dva hazarděři toho pak trochu litují. Z jedné strany se začínají stahovat mračna, ale pevně věříme, že se jim vyhneme. A skutečně se nám později naskýtá zajímavý pohled, kdy se na obzoru vytvořil svislý deštný pruh a kolem něj je sucho nebo dokonce modré nebe s bílými obláčky. To je tu zřejmě naprosto normální.

Po obědě je na řadě plovoucí vesnice Kay Lar a její plovoucí zahrady, kde vesničané pěstují rajčata, dýně, květiny a další plodiny a rostliny. Lod'ka brázdí úzký kanál mezi dvěma řadami domů, mezi nimiž jsou často další, ještě užší odbočky. Míjíme několik loděk s místními. Dřevěné chatrče i nebe se odrážejí na poklidné tmavé hladině. Mimochodem, na některých místech v kanálech je voda úplně hnědá, zbarvená bahnitými

nánosy způsobené deštěm, jinde je voda nádherně průzračná. A tady mi připadá nádherné všechno. Jsem očarován prostředím i atmosférou, určitě je to pro mě jeden z nejhezčích zážitků nejen téhle cesty. Klidně bych se tu nechal vozit ještě třeba hodinu.

Lod'ka ale míří k poslední slíbené štaci, do vesnice na východním břehu, jejíž název zněl nějak jako „Thaloo“, ale ruku do ohně bych za to nedal. On nás ten náš ňouma chtěl vzít někam, kam turisti nejezdí, jak jsme po něm sami chtěli. Což se mu povedlo – až jsme se trochu vyděsili, když se naše lod' neustále blížila k vysoké trávě, přes níž pak projela do dalšího, takhle šikovně ukrytého kanálu, který turistům nejspíš zůstává běžně utajen. Ve vesnici zrovna vztýčovali sloupy elektrického vedení, jinak tu nic extra výjimečného k vidění nebylo. Průvodci potvrzujeme, že jsme viděli všechno, co jsme vidět chtěli, tudíž se můžeme vrátit do základny. Mám pocit, že ho to nemile zaskočilo, nejspíš by nám rád ještě něco ukázal.

V Nyaungshwe jsme ve čtyři hodiny. Chtěl bych ještě zajet do asi tři kilometry vzdáleného kláštera s oválnými okny, ale po nějakém odvozu nikde ani vidu ani slechu, takže to nakonec necháváme na další den. Po refreshi se v pět hodin vydáváme do města, tentokrát tedy za světla. Nejdřív si chceme zajistit lístky na autobus do Yangonu na zítra. Zkoušíme to nejdřív v našem hotelu, pak asi ve dvou kancelářích, až se nakonec vrátíme tam, kde jsme včera večer začali. Dnes tam naštěstí není ten podivný člověk, ale mladá slečna, která nám velmi dobrou angličtinou (jednou z nejlepších, s jakou jsme se minimálně v tomhle městě setkali) vše vysvětluje. Pikantní na tom je, když se pak za svou angličtinu omlouvá, protože se ji učí teprve dva měsíce. Autobus odjíždí v 17 hodin, ve čtyři nás nabere pick-up v našem hotelu, jízdenka stojí 13 000 Ks a cesta by měla trvat jedenáct hodin. Jana ještě zjišťuje možnosti přepravy na vybranou pláž. Údajně by měly spoje obou našich skupin, které se v Yangonu rozdělí, odjíždět ze zastávky jen kousek vzdálené od nádraží, na které přijedeme.

Internet za 500 Ks za půl hodiny. Rezervace šesti kol na zítra. A večere v palačinkárně, do které jsme den předtím nějak netrefili (Inle Pancake Kingdom). Tady si dopřáváme výborné sendviče (s avokádem, houbami, rajčaty, cibulí, sýrem, česnekem...) a dojde samozřejmě i na palačinky. Dáváme si celkem slušně do nosu, ale nakonec platíme celkem jenom 19 000 Ks. Napadá mě, že bychom si tu zítra mohli nechat udělat sendviče s sebou do autobusu. V osm hodin už jsme na svých pokojích.

Pondělí 8. října

Kolem kolem jezera Inle

Mobilní budíky nám drnčí v půl sedmé. Musíme se sbalit, nasnídat a zaplatit hotel. Recepčního prosíme, jestli by nezavolal do Yangonu a nerezervoval nám tam guesthouse. Zkouší to několikrát, ale bez úspěchu. Tak se ptáme aspoň na kola. Sice jsme si je včera zarezervovali jinde, ale proč někam chodit, když by nám je mohli půjčit tady. Prý to není problém, po 1 000 Ks. No vida, ten včerejší po nás chtěl 1 500 Ks. Jenomže teď tu těch šest kol nemají, takže musíme počkat, až je dva pohůnci odkudsi přivezou. Do pedálů tedy poprvé šlápneme až před devátou.

Dochází nám kyaty, takže se zastavujeme v bance, kde nás vítá slušná a usměvavá ochranka a posléze i personál. Specialitou místních bank je, že se všude povalují stohy bankovek. A nikoho to evidentně ani netrápí, ani nepokouší. Kurz je 847 Ks/USD.

Po výměně už si to pádíme ven z města, směrem ke klášteru Shwe Yaungshwe, k němuž by to měly být asi tři kilometry. Řidiči jsou tu dost ohleduplní, předjíždějí opatrně a když to není úplně bezpečné, raději chvíli počkají. Oproti ránu se nám zlepšilo i počasí, které je momentálně pro cyklistický výlet ideální. Klášter je menší, než jsem čekal, člověk by ho skoro minul. Je hnědý, dřevěný a známý svými oválnými okny, z nichž na pohledech a fotkách vykukují smějící se mladí mniši. Jenomže nám se žádný ukázat nechce, i když vidíme, jak jich pár přímo u oken posedává. Asi trucují. Než se třeba umoudří, jdeme si klášter obejít. A koho tu nenajdeme, jak pomáhá místním natírat zábradlí kamenného schodiště? Chrise! Je až neuvěřitelné, kolikrát tu můžete narazit na různých místech na stejného člověka. Na opačné straně hrají malí mniši kuličky. U vchodu zkoušíme ještě

chvíli čekat, zda se v oknech nějaký klučina v karmínovém hábitu objeví. Něco málo se nám ulovit podaří. Chris by se s námi rád kousek svezl, prý bychom se mohli zastavit ve vesnici kmene Pa-O, kde chodí ženy v černém.

Z hlavní silnice odbočujeme doprava, na dost hrbolatou cestu. Proti nám si to šine stádo buvolů. Nevěřím svým vlastním očím, když sleduji, jak má Jana, jedoucí přede mnou, namířeno nekompromisně přímo proti největšímu z nich. Rohy má skoro jako sloní kly. Tedy ten buvol. Jen několik centimetrů před hrozivou srážkou strhává řídítko doleva a mohutnému zvířeti se vyhýbá. Tedy Jana. A její vysvětlení? Prý ho neviděla... Hledanou vesnici se nám nedaří najít. Chris už se musí vrátit, tak se od něj aspoň necháváme hromadně vyfotit a loučíme se s ním. Jede do Baganu, takže další setkání už nejspíš nehrozí. Kolem nás se motá pár děvčat, jedna z nich se nás ptá, jestli se nechceme podívat do meditačního chrámku. Proč ne. Vypráví nám, že její rodina pochází z Indie (což je na ní poznat), ale ona už se narodila tady. Za gumičky do vlasů, které jí Jana věnuje, je nesmírně vděčná a několikrát děkuje a přeje nám hodně štěstí.

Chvíli váháme, kudy se vydat dál, nakonec vyhrává směr jezero. Jenomže místo vody jsme po chvíli příjemně hladké jízdy převážně z kopečka opět v našem městě. V jedné cestovce se Viky ptá na cestu, dostáváme i plánek. Chceme se dostat k vesnici Maing Thauk, která by se měla nacházet částečně na pevnině a částečně na jezeře. U odbočky k vinařství Red Mountain Estate Vineyards & Winery se díváme do mapy a zjišťujeme, že jsme od cíle ještě docela dost daleko. Napadá nás tedy kacířská myšlenka – zajet se místo toho podívat na ten vinohrad, k němuž poutač kolemjedoucí láká. Je to ukrutný stoupák, takže většina z nás kolo tlačí vedle sebe (nezbývá než obdivovat Olinu energii). Kola parkujeme v malém přístřešku a jdeme na průzkum do honosně vypadající budovy. Tam nás, šmudly, vítají decentní mladé dámy oblečené do šatů na zdejší poměry dost luxusních. Trochu se děsíme, že tady si dáme maximálně vodu a bez peněz potáhneme zase dál. Jídelní lístek nás ale velmi mile překvapil a uklidnil. Mají tu degustaci čtyř druhů vín za 2 000 Ks, velký výběr jídel za 2 – 3 000 Ks, čerstvé ovocné džusy za 1 000 Ks, stejně tak palačinky. Všichni svorně objednááme degustaci – Sauvignon Blanc, Rosé Dry, Chiraz a Late Harvest. Každý si našel svého favorita, kterého si pak objednal jako standardní sklenku (2 – 2 500 Ks). Tedy kromě Libora, ten šel do výtečného sladkého Rosé. Shodli jsme se, že ty degustační vzorky byly zřejmě trochu naředěné, protože teď mají všechna vína znatelně plnější chuť. Na jídlo celkem dlouho čekáme, obzvlášť na palačinky, které nosí po jedné. Aspoň z nás trochu vyprchá ten alkohol.

Ale někteří ho stále nemají dost, Jana upozorňuje na stánek s rýžovým likérem, kterého si všimla cestou sem. Stavíme tam tedy a Libor pořizuje celou láhev za směšných tisíc kyatů. Po návratu do města kolem druhé hodiny kupujeme džus ze žlutého melouna, s nímž chceme likér zředit a užít si relax někde u vody. Džus se ukáže být poněkud problematickým – má spíš konzistenci želé. Ale my už si s tím nějak poradíme. Na třetí hodinu máme domluvený sraz s Oli a Vikym v palačinkárně. Přijíždíme včas, ale první tu stejně nejsme. Necháváme si s sebou zabalit výborné sendviče (osobně doporučuji ten s omeletou, avokádem, rajčaty, cibulí a sýrem za 1 300 Ks, ostatní jsou dokonce i levnější), popijíme chlazenou Star Colu (300 Ks) a vracíme se na hotel, který je odsud jen za rohem. Vracíme a platíme kola, využíváme záchodu v jednom z neobsazených pokojů a v 15:50 už pro nás přijíždí pick-up. Na jeho zastřešené korbě zatím sedí jen jeden dvoumetrový běloch. Jana ale z papírů, které má řídič u sebe, odvozuje, že nás nakonec bude čtrnáct. Samozřejmě plus bágly. Tak to bude zase jízda... Zastavujeme u několika hotelů a guesthousů a plně naložení si to pak štrádujeme do města Shwenyaung, které je jakýmsi dopravním uzlem oblasti. Tam jsme v půl páté, na autobus čekáme u silnice spolu s dalšími desítkami turistů. Máme ale různé jízdenky, takže všichni společně nepojedeme. Pět hodin – nic, čtvrt na šest – nic. Doprava je tu celkem hustá, takže už nějakou dobu čicháme dost nepříjemné výpary, slunce začíná zapadat, už nás to tu moc nebaví. Naš autobus společnosti Thit Sar Oo (Taunggyi – Yangon Express) přijíždí v půl šesté. Pravda je, že v uličce žádné sedačky nejsou. Dostáváme dokonce i polštářek a vodu. Ale že by tu bylo nějak moc místa na nohy, to bych tedy netvrdil. Oni jsou ti prckové holt zvyklí na jiné dimenze.

Jen vyjedeme z města, začíná za našimi zády pršet. Trochu to kropí i nás, ale nijak dramaticky. Míjíme zajímavý železniční most, za nímž se trať ztrácí mezi zamlženými kopci. Tohle bylo moje velké dilema. Mezi městy Shwenyaung a Thazi totiž jezdí pomalý vlak (terminus technicus), který se prodírá údajně úžasnou horskou scenérií. Hodně jsem o něm uvažoval. Trochu mě od toho odrazovala skutečnost, že se jízdou stráví

v podstatě celý den, minimálně deset hodin, což by v našem itineráři udělalo trochu neplechu. A navíc nám to vyloučilo i recepční v Baganu, protože v období dešťů prý může být jízda trochu komplikovaná a počasí dokáže výhledy zhatit. S tím počasím měl asi pravdu, temná mlha mezi kopci nevypadala moc lákavě. Zkrátka jsme tuhle variantu odpískali a mě to asi bude ještě nějakou dobu trochu mrzet.

Autobusová televize nás obšťastňuje nějakým přiblblým seriálem, na chvíli nás od něj vysvobozuje zastávka na večeri. My máme své výborné sendviče, takže kupujeme jenom nějaké mlsání. Další pauza na jídlo se odehrává už v půl desáté, čemuž moc nerozumíme a zůstáváme v autobuse. V jedenáct hodin dostal někdo rozum a vypnul televizi.

Úterý 9. října

Rozdělení, Golden Rock

Na jedno z yangonských autobusových nádraží (o něco málo příjemnější než to mandalayské) přijíždíme v půl šesté ráno. Nastává čas rozdělení naší výpravy. My s Liborem máme v plánu návštěvu druhého nejposvátnějšího místa myanmarských buddhistů, zbytek cítí potřebu naprosté relaxace na pláži Ngwe Saung na západním pobřeží. Vzhledem k neexistenci roamingu jsme se museli domluvit, jak a kde se zase shledáme. Jana v průvodci vybrala guesthouse v Yangonu, kam bychom měli s Liborem dorazit o den dřív než ostatní a zarezervovat nocleh na další noc pro nás pro všechny. Pokud by tam bylo plno nebo by se nám to nelíbilo, necháme na recepci vzkaz. Přejeme si navzájem šťastnou cestu. Na delší loučení není čas, protože obě skupinky musí okamžitě řešit pokračování své pouti.

Ranním potřebám člověk nezabrání, takže chtě nechtě musíme s Liborem využít místní toaletu. Ale zase tak strašné to nebylo. Pak se ptáme, odkud jede autobus do Kinpunu. Nějak se nám nedaří natrefit na někoho informovaného, jen nám naznačují, že by to mělo být někde za rohem. Tak tím směrem prostě jdeme. Jeden chlapík na nás haleká, kam že to jedeme. Předpokládal jsem, že je to jen otravný taxikář, tak jsem ho ignoroval. On to ale zkouší dál, tak si říkám, že nám třeba aspoň poradí. A nakonec to byla správná trefa, odvedl nás přímo k tomu správnému autobusu! Navíc je šest hodin, což je přesně čas, kdy má odjíždět. V mžiku máme místa a lístky, platíme po 7 000 Ks a nastupujeme. Na sedadlech před námi mají cestující sklopené sedačky, tak nám průvodčí nabízí, ať si sedneme úplně dozadu, že je tam víc místa.

Staříčkový autobus se cestou postupně zaplňuje a teplota v něm nemilosrdně stoupá. Jsme unavení, nevyspalí, trochu hladoví. Projíždíme pěknou krajinou plnou rýžových a jiných polí, říček, vodních buvolů... Řidič jede v pohodě, jen nezvládne jeden železniční přejezd. Nadskok je tak velký a prudký, že to odnese Liborova hlava. Byla to fakt strašná šlupka a navíc poškodila Liborovo krásně opálené velké čelo. V půl desáté stavíme na jídlo u malé papájové plantáže, ale my si dáváme jen ovoce. Ted' teprve si uvědomujeme, že kromě jednoho kluka (zřejmě Američana) jsme v autobuse sami bílí. Po další asi hodině a půl přeseďme na pick-up, kterým se za čtvrt hodiny dostáváme do toužebně očekávaného Kinpunu, což je vlastně takový základní tábor pro výstup na Zlatý viklan, náš dnešní cíl. V prostorné a čisté restauraci Sea Sar si dáváme jen lehkou svačinu (omeleta, rajčatový salát, kola, pivo) a odoláváme jistě dobře myšleným nabídkám ubytování. Tentokrát totiž musíme (nebo spíš chceme) výjimečně zvolit dražší variantu – k tomu se ještě dostanu.

Nejdřív něco o tom viklanu. V anglických průvodcích je označován jako Golden Rock, případně Mt Kyaiktiyo (připomínám, že „kya“ se čte jako „ča“). Jedná se o nejvýznamnější buddhistické poutní místo v Myanmaru opředené starodávnou legendou. Ta pojednává o tom, že šest metrů vysoký balvan se dokáže udržet na skále pod ním jen díky tomu, že je ve stúpě na jeho vrcholku přesně umístěn Buddhův vlas. Král Tissa měl vlas získat v jedenáctém století od poutníka, který ho ukrýval ve své vlastní kšticí. Poutník pokynul králi, aby nechal vyhledat kámen, který bude jeho hlavu co nejvíce připomínat, a tam necht' vlas ve stúpě k tomu účelu vytvořené uložit. Král obdařený nadpřirozenými schopnostmi takový balvan našel na dně moře. Když byl kámen zázračně dopraven na vrchol hory, loď, která se o to postarala, se proměnila v kámen. A i ten je nedaleko Zlatého viklanu k vidění.

Opravdoví poutníci zdolávají celou jedenáctikilometrovou cestu z Kinpunu pěšky. Všichni ostatní se uchylují k částečnému ulehčení. Z Kinpunu vyjíždějí nákladáky, na jejichž korbu se musí vměstnat aspoň 35 lidí. Na korbě je upevněno několik dřevěných hranolů o šířce zhruba deseti centimetrů. Ty slouží na sezení. Ačkoli se nám přistavené auto zdá být úplně plné, dostáváme instrukce, kam se ještě máme vmáchnout. Copak my, ale taky bágly se nám musejí někam vejít. Na mě vyšlo místo ve druhé řadě, ochotní místní usazují můj neposedný batoh na jakousi skříň, kterou s sebou vezou. Problém je v tom, že můj bágl není zrovna stabilní, takže ho budu muset celou cestu jednou rukou přidržovat. Místní rodinka mi s tím pomáhá, ale všechno na nich nechat nemůžu. Slunce zrovna pěkně pálí a my nejsme namazaní, takže taky můžu dojet nahoru se spálenou paží. Jde se na to. Tak takové serpentýny jsem už dlouho neviděl, bůhví jestli kdy vůbec – zatáčky mají v podstatě sto osmdesát stupňů. Naštěstí vedou lesem a nejsou tu žádné strmé srázy, ale i tak je to docela zběsilá jízda. A má trvat asi čtyřicet minut. Zhruba v polovině musíme zastavit, abychom nechali projet kolegy z opačného směru. Víc než jeden nákladák se na silnici prostě nevejde. Batoh lítá v zatáčkách ze strany na stranu, motor řve jako o život, svoje nohy už v podstatě necítíme. A to za to ještě platíme (1 500 Ks na hlavu).

Nevím, jestli to trvalo čtyřicet minut, možná o něco míň. To samé nás teď ale čeká ještě pěšky. Za několik dolarů se tu dají najmout chlapíci, kteří vás na speciálních nosítkách odnesou až nahoru, ale to nám přijde jako velká zhůvěřilost. Spíš uvažuji o tom, že bychom na nich nechali odvléct bágly. Ale ono se to vyřeší ještě dřív, než v tomhle směru začneme cokoli podnikat. Sotva sestoupíme po schůdkách, které připomínají ty z letišť, vrhne se na nás klučina s velkým košem, který se nabízí, že nám batožinu odvléče. Je mu možná sedmnáct, ale taky třeba dvacet, váží možná čtyřicet kilo i s tím svým košem (naše zavazadla dohromady zhruba třicet), takže je nám to trochu trapné. Ale říkáme si, že sami to určitě nezvládneme a on se nám sám nabízí – vždyť mu vlastně dáme vydělat. Za oba bágly chce 6 000 Ks. Liborův nacpe do koše, ten můj neskladnější posadí nahoru.

Stačí dvě zatáčky, abychom se utvrdili v tom, že s velkými batohy by tahle cesta byla naše smrt. Nevím, do jaké míry se na obtížnosti výstupu podílela naše únava a případně i nadmořská výška (viklan se nachází v nadmořské výšce 1 100 m), každopádně jsme tam málem nechali své plíce a srdce. Po několika zákrutách se v dálce blýská viklan. Vypadá menší, než jsme si ho představovali – sakra, kvůli tomuhle se tady takhle plazíme? A zase za to platíme – v kanceláři na vrcholu po nás sympatický pán žádá šest dolarů za vstup. V průvodci psali i o poplatku za foťák a kameru, ale ten už nejspíš zrušili. Máme prý velké štěstí na počasí, včera tu pršelo a bylo hnusně. Aspoň něco. Utrpení je u konce ve čtvrt na dvě, kdy se ocitáme v hotelu Kyaiktiyo. A teď tedy to vysvětlení ohledně ubytování. Poslední nákladák jede dolů do Kinpunu v šest večer a první v opačném směru vyjíždí v šest ráno. Abychom ten poslední odjezd stihli, museli bychom od viklanu vyrazit někdy kolem páté a ještě doufat, že se na korbu vejdemo. Nejhezčí to tu má být při a po západu slunce a pak zase ráno při jeho východu, takže pokud bychom nocovali v Kinpunu, o ty nejhezčí časové úseky přijdeme. Jedinou možností, jak se o ně neochudit, je přespat v některém ze dvou hotelů přímo na vrcholu hory. A jejich majitelé si jsou své výhody moc dobře vědomi a promítají ji do ceny ubytování. Kyaiktiyo by měl být levnějším z nich, v rok starém Lonely Planet uvádějí 40-50 USD za pokoj. Kdeže loňské sněhy jsou... Chtějí po nás pětaosmdesát. Ještě máme nutkání jít se podívat do toho druhého, ale tam to asi lepší nebude. Co naděláme, jednou se prostě plácneme přes kapsu.

Areál hotelu by mohl být dost hezký, kdyby se o to trochu snažili. Třeba zahrada vypadá pěkně. Dostáváme pokoj na úplném kraji, z jehož terasy se nabízí krásný pohled na Zlatý viklan. Máme žízeň, takže se ptáme po něčem chlazeném. Plechovka pomerančové limonády za 1 500 Ks. Proboha, na co si to tu hrají? No nic, jdeme se osprchovat a trochu si dáchnout, to dlouhé cestování bylo fakt únavné. Jen za námi zaklapnou dveře, začne pršet. Když nás před čtvrtou budík probere (a mně chvíli trvá, než si vzpomenu, kdo jsem, kde jsem, s kým tu jsem a kde jsou všichni ostatní), nestačíme se divit – venku je všude bílo. Tedy ne že by nasněžilo, ale padla mlha tak hustá, že by se dala krájet i mazacím nožem. Tak to jsme tu vyhlídku trochu prošvihli. Snad uvidíme balvan aspoň zblízka.

On je to docela velký areál, jsou tu modlitebny, malé navrší, které mi svou výzdobou připomnělo křesťanské jesličky, již zmíněný zkamenělý člun. A samozřejmě zlatý viklan (přímo k němu můžou jen muži). V mlze

vypadá hodně mysticky. A když se pak mlha začíná rozpouštět, ukazuje se v celé své působivosti. Především když ho vždy aspoň na chvíli ozáří sluneční paprsky. Místní muži na viklan nalepují zlaté plátky, ženy se zpovzdálí modlí, atmosféra je taková zvláštní. Turistů tu moc není, sezóna přece jen začíná až v listopadu. Začne se stmívat a my čekáme, kdy balvan osvětlí reflektory, mezi nimiž jsou i takové, které někdo z věřících věnoval jako dar. Začíná být trochu zima, hlavně na nohy, takže se rozhodujeme dojít si pro boty, které jsme nechali až u samotného vchodu do areálu. A váháme, jestli se ještě budeme vracet. Je poměrně brzo a večer stejně nemáme co na práci, takže vlastně není moc co řešit. A dobře děláme!

Teprve teď, kdy osvětlený viklan ve tmě doslova září, naprostá cizinců už jej fuč a na místo se začínají srocovat pokorní místní, získává tohle poutní místo ten správný meditační a mystický náboj. Květiny, svíčky, vonné tyčinky (a také stovky můr), vše se zlatavým a oranžovým nádechem. Sedáme si na zem, v klidu pozorujeme dění. A blahověčme si za rozhodnutí vrátit se sem. Pokud už se sem člověk vláčí takovou dálkou, určitě se vyplatí přimhouřit oči nad předraženým hotelem a vychutnat si tenhle zážitek naplno.

Ve stánku si kupujeme instantní kávu, čaj a nějaké sladkosti. Na pokoji je rychlovarná konvice, takže si kolem osmé užíváme takové menší soaré. Po sprše slyšíme krátký, ale vydatný déšť. To je ovšem nic proti tomu, co se semele v noci. Pokud jsme na treku zažili SLEJVÁK, tak tohle byl MEGASLEJVÁK. Nic takového jsem ještě nezažil, hluk deště je tak silný, až nahání hrůzu. Náš pokoj je na samém kraji hotelu, u terasy, takže člověka napadá i to, jestli se pod námi nemůže podemlít půda a my se odporučíme s ní. Přemýšlíme, co se stalo s těmi chatřemi a stánky (a samozřejmě jejich majiteli), které lemují cestu nahoru. Otevřeně přiznávám, že mám fakt strach. Spát se při tom nedá. Občas průtrž na chvíli ustane, ale pak zase udeří naplno. To se několikrát opakuje. Když se slejvák promění v obyčejný prudký déšť, Libor zaslechne nějaké kapání. Střecha bohužel úplně netěsní a ze stropu se do Liborovy postele snášejí dešťové kapky. Nakonec tedy sdílíme jedno lůžko. A doufáme, že ráno bude líp.

Středa 10. října

Bago

Budíka máme kvůli východu slunce nastaveného na pátou hodinu, ale můžeme ležet dál. Venku je mlha a prší. Když ve čtvrt na osm déšť ustane, jdeme na snídani. Podává se formou bufetu, ale bohužel její větší část tvoří nudle a rýže na různé způsoby. Trochu nudlí si dáváme, doplňujeme volským okem a tousty. Je tu s námi skupina zřejmě Korejců a Němců. Personál by asi rád vyvolal dojem, že jsme v luxusním hotelu, ale jejich snaha je marná. My si naopak jdeme po jídle stěžovat na recepci a vyžadovat slevu za to, že byla Liborova postel kvůli špatně utěsněné střeše neobyvatelná. Mladý recepční nám buď nerozumí, nebo nás jen drze uklidňuje, že je všechno OK. Důrazně mu jeho bohorovný názor vyvracím. To, že jsme zaplatili za dvě postele a mohli jsme používat jenom jednu, rozhodně OK není. A nefungující větrák ponechávám stranou jako drobnost. Když pochopím, že tudy cesta nevede, nechávám si zavolat jeho nadřízeného. Přichází pěkně oblečená a nalíčená paní středního věku, které musím všechno znovu vysvětlit. Ani v tomhle případě ale nepadají naše argumenty na úrodnou půdu. Prý si máme zajít v Yangonu do jejich kanceláře a vyjednat si to tam. Tak na to, milá dámo, nemáme chuť ani čas, slevu chceme dostat tady a teď. Všichni někam odběhnou, mám pocit, že se před námi šli někam schovat. Už na nás čeká ten chudák nosič, se kterým jsme se včera domluvili na osmou. Nastává třetí kolo vyjednávání, aplikuji asertivní strategii dlouhohrající desky. Nabízejí slevu pět dolarů. To je k smíchu, chceme se dostat na sedmdesát za noc. Chvilí se ještě přetahujeme, až zazní finální nabídka – 75 USD, tedy sleva deset dolarů. Čas kvapí a já hlavně nemám chuť dohadovat se s někým, kdo k tomu nemá sebemenší ochotu, takže platíme pětasedmdesát dolarů a bez rozloučení mizíme pryč.

Nosič dneska zvolil jinou taktiku – místo koše si jeden bágel nandal na záda a druhý na šířku zepředu. Kupodivu pozorujeme, že chajdám noční průtrž vůbec neublížila, všechno se zdá být v naprostém pořádku, i lidi jsou v pohodě. Ale silnice pekelně klouže, párkrát jsem to ustál jen tak tak. Ono by to i dolů bylo s bágly hodně zajímavé. Těsně před stanicí nákladůků se mlha proměňuje v déšť. Nejdřív jen takový slabší, ale jakmile se dostaneme pod zastřešené stanoviště, začnou se čerti ženit. Stojí tu dvě auta, obě už nejspíš beznadějně plná. Ani si nás nikdo nevšímá, takže se tam zřejmě opravdu nenasoukáme. Musíme počkat, až přijede další vůz

zezdola a začneme ho naplňovat. Sedáme si úplně dopředu. Jednak by nás měla kabina částečně ochránit před deštěm, jednak je tam takový rošt, kterého se dá prsty chytit a vyvažovat v zatáčkách a při prudkém sjezdu z kopce. Bágly necháváme jejich osudu v kleci pověšené vzadu na korbu. „Sedátka“ jsou samozřejmě mokrá. Máme na sobě pláštěnky, na hlavu si přes ně nasazujeme i klobouky, které jsme si koupily u jezera Inle – a jak se teď hodí. Mezitím, co se korba zaplňuje cestujícími, se snažím rozdýchat strach z toho, co nás čeká. Sjezd po serpentýnách prolitých deštěm. Snad má to auto v pořádku brzdy. Zběsilá jízda začíná v půl desáté. Držím se roštu, hlavu mám skloněnou dolů a ani se neopovažuju dívat kolem sebe. Stačí mi cítit pohyby auta. Kdybych se uměl modlit, asi to dělám. Takhle aspoň nejmíň stokrát prosím svatého Kryštofa, ať nad námi drží ochrannou ruku. Jsem rád za každou minutu, kterou v pořádku zvládneme. Voda stéká nejen po nás, ale také po podlaze, takže máme občas nechtěně opláchnuté nohy.

Do Kinpunu jsme živí a zdraví dovezeni v deset hodin. Zastavujeme na jiném místě, než kde jsme nasedali, takže jsme trochu zmatení a uvidíme, jak najdeme nějaký autobus do Baga (máme informace o jednom v deset a druhém o půl hodiny později). Ale tahle starost je zbytečná. Jakmile začneme slézat po schůdcích, už se na nás hrne několik kluků, kteří se přeřvávají a cpou nám pod nos vizitky svých dopravních společností. Spoj v půl jedenácté stojí 5 000 Ks, Win Express je sice o dva tisíce dražší, ale prý odjíždí hned. Podle průvodce je to cena za lístek až do Yangonu, kterou ale musíme stejně zaplatit v plné výši, i když jedeme jen do Baga. Volíme rychlejší variantu a jsme usazeni na první místa hned za řidičem. Nakonec se na cestu vydáváme až v 10:20. Dveře zůstávají otevřené a v nich se drží dva kluci. Ti v první části cesty snad ani ne každých pět minut vyběhají s montážním klíčem a vzadu něco upevňují. Doufáme, že to není kolo. Po příjezdu do Kyaikta to cosi za pomoci kolegů opravují, zdá se, definitivně. Z televize na nás tentokrát útočí horor, který kromě již tradičně amatérského zpracování nabízí i „omračující“ 3D animaci zběsilého a mstivého vlka. Čím nás tady ještě překvapí?

Pauzu na jídlo využíváme jen ke koupi nakrájeného melouna (po 200 Ks). Děda za volantem pak jede strašně pomalu, takže se začínáme připravovat na večerní příjezd. Pak se ale buď vzbudí nebo mu přeskočí, protože nasadí přímo d'ábelské tempo, a to i při průjezdu městy a vesnicemi. Chodci a motorkáři, které divoce předjíždí, málem nestačí uskakovat. A napočítali jsme minimálně tři psy, jejichž osud jsme shledali nejistým. Těsně před Bagem (cca 3 hodiny jízdy) trochu prší, ale ve městě už je zase sucho. Na zastávce se na nás vrhají motorkáři. Jeden z nich má v ruce vizitku hotelu Emperor, který jsme si v Lonely Planet vybrali jako první volbu. Odvoz je prý zdarma. Než se vůbec stačíme rozkoukat a vzpamatovat, Liborův bágel má na motorce jeden chlapík, s tím mým utíká druhý přes silnici ke svému stroji. Jízdu na motorce odmítám, ale pokud se chci ještě vidět se svým báglem, nemám moc na výběr. Nasedáme tedy a řítíme se několikaproudou silnicí k hotelu. Libor mi sděluje, že z jeho řidiče silně táhne alkohol. Mototaxikáři nám táhnou batožinu úzkými schody hotelu až do čtvrtého patra, máme co dělat, abychom je stihli sledovat a zorientovat se v tom, co se vlastně děje. Prý si můžeme vybrat jakýkoli pokoj, každý z nás zaplatí deset dolarů, ať už spíme v jednom pokoji nebo ve dvou. Požadují po nás pasy a dvacet dolarů. Tak to už je na nás moc. Jim nic dávat nebudeme, chceme na recepci. Prý se nemáme obtěžovat, knihu hostů přinesou sem nahoru. No dobrá, necháme je z pasů opsat údaje. Ale peníze nedostanou. Na recepci se nejdřív dožadujeme účtenky, pak teprve jsme ochotni zaplatit. Sedí tam i dvě zkormoucené Francouzky. Ptám se jich, kolik po nich chtěli. Prý to samé, ale hned vedle jsou i další hotely, zhruba na stejné úrovni a levnější. Když se chtějí usídlit jinde, tady jim prý odmítají vrátit peníze. No, nóbl podnik to asi nebude, ale nás tu čeká jen jedna noc a tu tady snad za dvacet dolarů nějak přežijeme. Obávám se, že tohle je současný nebo budoucí úděl mnoha zařízení, která se dostala do Lonely Planet. Jejich majitelé anebo možná spíš takoví vykukové, jací nás sem dovezli, na to hřeší. Kvalita jde dolů, ceny nahoru. Už chápu, proč jsem někde četl, že nemáme v Myanmaru spát a jíst v podnicích, které jsou uvedené v průvodci.

Motorkáři se nám snaží vnutit svoje služby. Jsou otravní jak svítiplyn, pokoušíme se jich zbavit s tím, že jsme unavení a dneska budeme jenom odpočívat. Vnucují se tedy na zítra. Jestli jsme si prý v průvodci přečetli, že se tu platí deset dolarů za vstup do památek. A že oni umí zařídit, abychom nic neplatili – vždyť to jde do kapsy té strašné vládě. Povoží nás po městě a těch deset dolarů zaplatíme jim. S touhle vykutálenou dvojicí nechceme mít už nic společného, na své si přišli už tím, že nás sem zavezli, takže je s úsměvem posíláme do patřičných mezí. A my si jdeme trochu zdřímnout.

Asi po dvou hodinách na pokoji, který je určitě nejošklivějším za celou dobu téhle cesty, přestože je v něm dokonce i lednice, se odeberáme na oběd do sousední restaurace Three Five. I ta je v Lonely Planet, ale ceny tu mají celkem normální. Libor si odvážně vybírá smažené nudle s krabem, já se držím při zemi se sladkokyselou zeleninou a rýží. V restauraci se objevuje jeden z motorkářů a nenápadně tu zevluje. Jakmile dojíme a zaplatíme, začíná nás zase otravovat. Teprve po asi čtvrtém NE se odpoklonkuje. Zkouší nabídnout aspoň lístky na autobus, ale my se zrovna chystáme na vlakové nádraží zjistit odjezdy vlaků do Yangonu. A poprvé naplno vnímáme prostředí kolem sebe. Bago bývalo kdysi hlavním městem, ale tahle sláva už je dávno zašlá. Cizinci jej využívají zejména jako přestupní bod – za ty necelé dva dny, které jsme v něm strávili, jsme viděli šest bílých tváří. Tím pádem není zatíženo stigmatem turistické podbízivosti jako třeba Bagan nebo jezero Inle a značnou měrou si zachovává autenticitu. Jak my říkáme, tohle je ta „echt Barma“. U silnice se pase kráva, katolický kostel je olezlý plísni, ulice (kromě hlavního tahu) jsou blátivé, lidé na nás pohlížejí trochu jako na exoty. A tak to má být.

K nádraží jdeme právě jednou takovou blátivou ulicí a je to jediný moment za celou dobu v téhle zemi, kdy se mě zmocní malá nejistota. Ona má ta autenticita taky svoje mouchy. Ale kromě trochu podezřívavých pohledů se nám nikdo nesnaží zkřivit ani chlup na ruce. Nádražní budova taky mohla kdysi vypadat pěkně, ale na to se tady moc nehraje. Odpoledne jede do Yangonu vlak jenom v 15:55 a upper class stojí čtyři dolary. Lístky prý stačí koupit až zítra. Zpátky jdeme radši ulicí souběžnou s tou, kterou jsme přišli. Je to vlastně jeden velký trh, kde vám rozhodně nikdo nebude nutit žádné suvenýry. Tady prostě nakupují místní – zeleninu, ovoce, maso, ryby, vejce, rýži, květiny... Maso a ryby mají na svědomí smrad, ze kterého se mi trochu zvedá žaludek, takže tentokrát ani nefotím. Prošmejdíme ještě pár obchodů a pak už zpátky do pelechu. Na pokoji je sice televize, ale má takovou drobnou nevýhodu – můžeme se dívat jen na to, co zrovna sleduje recepční. Takže nadšení z toho, že sledujeme National Geographic, střídá rozčarování v podobě nějakého místního dramatu. Poté se nás snaží uchlácholit americkým filmem One Day s Anne Hathaway. Ale zhruba v polovině jej střídá japonský horor. Závěrečnou scénu s Anne sice nakonec stihneme, ale zrovna tu bych si klidně odpustil, protože mě příběh docela nalákal a chtěl jsem si ho po návratu sehnat v knižní podobě. Hned vedle našeho pokoje je mešita, tiše doufám, že není v provozu a žádný muezzin nás nebude budit ve čtyři ráno svou potřebou sdělit celému světu, že ho bolí zub. V noci prší.

Čtvrtek 11. října

Bago, Yangon

Konečně můžeme spát dlouho, protože nás netlačí žádná ranní aktivita nebo brzký odjezd, ale stejně jsme vzhůru brzo. Teprve teď si všímám, že z okna na záchodě je výhled na bezmála stometrovou dominantu města, zlatou pagodu Shwemawdaw Paya. Aspoň tam nemusíme, stejně je z ruky. Poprvé a naposledy máme ubytování bez snídaně, odbýváme se bábou koupenu včera odpoledne. Jen co otevřeme dveře pokoje, málem nám do něj skočí ten druhý motorkář. Vypadá jako ošklivý čert a má jediné štěstí, že se mi z leknutí nedělají opary. To jejich vnučování už je nesnesitelné, snažím se být co nejsrozumitelnější a nejdůraznější. Znovu mele o desetidolarovém vstupném. Když mu na to odvětim, že my ho zaplatit chceme, nemá na to co říct a odchází. Pak nás ale stejně ještě celý den sleduje, kdykoli se jen mihneme kolem hotelu. Dokonce mě i napadlo, jestli to není nějaký vládní agent nasazený na cizince. Ale člověk by neměl být moc paranoidní.

Banka je ještě zavřená, takže si jdeme ve větším klidu projít tržiště. Tentokrát foták vytahuju, i když rybí oděr není ani po ránu nic, co by mi dělalo dobře. A když tu vidím v tom teple válet se syrové maso, jsem rád, že jsem si den předtím dal jenom zeleninu. Ale atmosféra se trhu upřít nedá. Lidí jsou milí, i když možná malinko ostražití. Když se dostatečně pokocháme, jdeme na nádraží koupit lístky – kolem školy, která je označena jako „Drugs free“. Stoupáme si do fronty u jednoho z okýnek, ale nějaký chlapík nám ukazuje, ať jdeme do kanceláře za rohem. Poslechneme ho a vstupujeme do takové úřednické klece. Odtud nás ale popostrkují ještě dál, přímo do uzavřené kanceláře. Ujímá se nás zřejmě nějaký místní vedoucí, prosí nás, ať si sedneme ke stolu, za nímž ještě před chvílí jiný jeho kolega něco zapisoval do velkých sešitů (které si teď chudák musí kvůli nám hbitě přesunout jinam). Vysvětlujeme, co chceme, předáváme pasy. Pán je nesmírně milý, slušný, až úslužný. Prohlížíme si místnost, která je vyplněna nábytkem snad ještě z britské koloniální éry. A bytelný trezor

možná pamatuje i Napoleona. Osm dolarů podáváme člověku, u něhož si nejsme jistí, jestli je zaměstnancem drah, nebo žebrákem. Peníze kontroluje, ukazuje panu vedoucímu a pak je nese do vedlejší kanceláře. Připadáme si tu jako na nějaké audienci. Oni tu asi moc turistů nemívají, tak si nás užívají. Dostáváme vypsanou jízdenku, pán nám všechno podrobně ukazuje a vysvětluje. Prý máme raději dorazit tak na půl čtvrtou. Navzájem si vřele děkujeme a loučíme se.

A teď je konečně čas na nějaké ty památky. Většina z nich je seskupena takřka na jednom místě, a to podle mapy přibližně dva kilometry odsud. To samozřejmě zvládneme pěšky. Po odbočení z hlavní silnice se zase ocitáme v „echt Barmě“ – polorozpadlé chatrče, odpadky, mniši, jídelny s pokrmy, které se vyloženě koupou v tuku... Ty památky by tu měly být čtyři. První (Maha Kalyani Sima) si zatím necháváme na později, pokud ještě budeme mít chuť, protože nás zvenku nijak zvlášť nezaujala. Hned přes ulici je druhá – Four Figures Paya. Jak již název napovídá, jedná se o stavbu, na jejíž každé straně stojí socha. Buddhy, samozřejmě. Pěkné, ale nikoli omračující. Trochu nejistě vstupujeme na pozemek kolem pagody, ale nikdo tu není a nikdo po nás nic nechce. Za pagodu je další pagodka, která lehce připomíná kolotoče nebo Disneyland. Takže ze všeho nejvíc nás na tomhle místě osloví skupina asi třiceti soch sedících Buddha, kteří tu mezi stromy medituji. Působí to trochu jako zasedání parlamentu. Ovšem nikoli českého.

Zase stačí jen přejít ulici a před námi se zjevuje mohutná a zdobná vstupní brána do atrakce, jejíž jméno je dlouhé skoro stejně tak jako ona sama. Název zní Naung Daw Gyi Mya Tha Lyaung a jedná se o obrovskou sochu ležícího Buddhy, která měří 76 metrů na délku. Postavili ji v roce 2002 z darů vybraných mezi lidmi. Moc kvalitní práce to ale zřejmě nebyla, protože kolem hlavy už je postaveno lešení a po něm pobíhá několik chlapíků. Vypadá to jako scéna z Gullivera. Tady už by se podle průvodce mělo vybírat vstupné, ale jsme tu úplně sami a nikdo se k nám nehrne. Pokud byste se sem někdy dostali, nezapomeňte si prohlédnout Buddhova chodidla.

Poslední památka, kterou máme v plánu, a další ležící Buddha = Shwethalyaung Buddha. K tomuhle se váže historická legenda o jednom zlém králi s neméně příšerným jménem (Mgadeikpa). Nechci ji tu sáhodlouze vyprávět, zajímavější mi připadá, že tahle „nenápadná“, 55 metrů dlouhá a šestnáct metrů vysoká socha zarostla džunglí a objevili ji až o sto let později. Upřímně řečeno mi přijde, že spíš tahle je nová a ta předchozí už něco pamatuje. A také nám u té předešlé bylo příjemněji. Shwethalyaung Buddha je zastřešený a vede k němu předimenzovaná chodba lemovaná obchůdky s cetkami. Je fakt, že strop tu mají celkem pěkný. Výběřčí po nás chce po 300 Ks za foťák a kameru, ale o vstupném nepadne ani zmínka. Až když Buddhu obcháším zezadu, přistoupí ke mně nějaké děvče a chce vidět lístek. Odpovídám, že žádný nemám. Ona na to, že se tady musí platit deset dolarů. Omlouvám se, že jsem to nevěděl. Mám tedy odejít. Těžko říct, jestli to byla skutečně zdejší pracovnice, nebo to na nás ta holka jen zkoušela. Já si každopádně nafotil, co jsem ještě zachytit chtěl, a pak jsme se s Liborem pakovali pryč. Takže jsme, podobně jako v Mandalay, ušetřili po deseti dolarech.

Lehce prší. Po návratu k hotelu měníme v bance peníze (848 Ks/USD). Jsou tu na nás strašně milí, dokonce dostáváme i čaj. Sem by měli jezdit zaměstnanci našich bank na školení. Už máme docela hlad, takže zkusíme další podnik doporučený v Lonely Planet – Hadaya Café, který je hned na druhé straně ulice. Jen dosedneme, spustí se liják. Nenechte se zmást označením „Café“ a nepředstavujte si kavárnu francouzského typu. Je to stejná ušmudlaná garáž jako kterákoli jiná restaurace, ale je tu příjemně. S Liborem si ovšem nešikovně sedáme přímo pod plazmovou televizi, takže máme pak celou dobu pocit, že se na nás všichni místní pořád dívají. Právě tady vidíme ty zbývající čtyři bílé tváře, na které jsme v Bagu narazili. Jsme tu přes hodinu, vypili jsme dvě konvice čínského čaje, Libor si objednal dvě kávy, já jeden černý čaj, k tomu jsme spořádali asi šest různých sladkostí, které ležely zabalené na stole (bílé koule, k nimž obsluha jen prohodila „chicken“, a které balené nebyly, jsme radši nechali dalším strávníkům) a na závěr jsem se ještě osvěžil Star Colou. A za to všechno jsme platili (dohromady!) 2 000 Ks. Až nám bylo trochu trapně.

Do odchodu na nádraží máme ještě čas, takže se necháváme nalákat na internet jen o pár metrů dál po levé straně. A byl to ten nejrychlejší a nejlevnější, jaký jsme v Myanmaru zažili. Za hodinu tu chtějí 400 Ks. Mají k dispozici i tiskárnu, čehož využíváme a tiskneme palubní vstupenky pro let z Yangonu do Bangkoku. Celkem platíme za oba 1 600 Ks, takže za vytištěnou stránku si účtovali 200 Ks. Něco málo nakoupíme v samoobsluze,

kterou jsme prošmejdili už včera, na hotelu vyzvedáváme bágly, mizíme dřív, než si nás stihne všimnout některý z těch dvou otravů, a ve tři hodiny už sedíme na nádraží, kde se z reproduktorů mezi domácí hity prodere i Pink, kterou Libor shodou okolností zrovna poslouchá i z mobilu.

Pink pak vystřídá hlášení, z něhož samozřejmě nerozumíme jedinému slovu. Oslovuje nás ale pracovník drah v uniformě, ptá se nás, kam jedeme, odchází s naší jízdenkou pryč a po chvíli se vrací s tím, že máme přejít lávkou na druhé nástupiště. Tady se prostě o člověka postarají. A hned po příjezdu vlaku se nás ujímá další zaměstnanec, který nás ochotně doprovází přímo až na naše místa. Ta jsou tentokrát rozdělena po dvojicích, mezi kterými jsou velké mezery, takže je tu sezení podstatně pohodlnější než ve vlaku do Baganu, v němž jsme strávili půl mládí. Vlak odjíždí naprosto přesně v 15:55. Vzhledem k tomu, že tady nezačínal, ale měl za sebou už sedm hodin jízdy z hlavního města, nás taková dochvilnost dost překvapila. Ale snad ještě víc nás zarazilo, že se tu neustále někdo motá a nabízí jídlo a pití. Na té předlouhé cestě jsme málem umřeli hladu, tady nás čeká jen hodina a půl jízdy a klidně bychom se tu mohli přejít, kdybychom chtěli. Jenomže například celá uzená kuřata pověšená na malém háčku v nás Pavlovovy reakce zrovna nevyvolávají. Projíždíme pěknou zemědělskou krajinou, některé výjevy jsou jak z minulého století. Vlak ani moc nedrncá, neskáče, nehoupe se – kde to jsme? Nebo už jsme si zvykli? Pár minut před příjezdem do Yangonu (no, nakonec jsme přece jen nabrali menší zpoždění) sbírají podhlavníky a podprdelníky. Už známá koloniální stavba yangonského hlavního nádraží nás otevřenou náručí vítá v 17:45.

Do guesthousu Cherry, který Jana vybrala jako místo našeho setkání, to není daleko, stačí přejít most u nádraží a pak pár desítek metrů. Musíme se dívat nahoru, protože recepce je ve čtvrtém patře a v něm má být také upevněn poutač. Nacházíme to bez problémů, uleví se nám, když v domě objevíme výtah. Recepce je neuvěřitelně čistá, moderní, uklizená, klimatizovaná – nevěříme svým očím. Mají k dispozici dva třílůžkové pokoje v sedmém patře, jsou dokonce vedle sebe. Za jeden se platí 35 USD (samozřejmě se snídaní), ale když v něm budeme dnes jen dva, bude nás stát 30 USD. Prosíme tedy, aby ten druhý zarezervoval na další noc. Pokoj je ten nejluxusnější, v jakém jsme v Myanmaru bydleli. Naprostá čistota, koupelna obložená bílými (ano, bílými, nikoli původně bílými) obkladačkami. A v ní sprcha, která disponuje i horní sprchou s tropickým deštěm! Plazmová televize hraje to, co si sami zvolíme. Klimatizace poslouchá příkazy svého dálkového ovládní. Máme tu telefon. A minibar, v němž jsou nápoje za naprosto standardní ceny (voda za 300 Ks apod.). Jen ručníky jsme nedostali. Tedy ony se na postelích válely obrovské osušky, ale když se do té své snažil Libor po osprchování utřít, zjistil, že vůbec nesaje, a došlo mu, že to bude spíš přikrývka. Zkrátka nějaké maličkosti by se tu ještě daly vycytat, ale jinak jsme byli nadšení.

V Lonely Planet hledám nějaké tipy na dobré a levné restaurace v okolí. Volba padá na indickou Nilar Biryani & Cold Drink. Je to poměrně velká, prosvětlená restaurace, kde to pěkně odsýpá. Výběr jídel sice není moc velký, ale kuřecí biryani (1 700 Ks) je chutné a syté. Melounový fresh sice není ten nejlepší, co jsme kdy pili, ale ani neurazil. Venku je všude spousta stánků a krámků, žije to tu. Kupodivu mám najednou pocit, že jsme se vrátili do civilizace. Přitom první den, kdy jsme se ocitli ve zhruba stejných místech, jsem takový dojem rozhodně neměl. Libor si kupuje kazety do kamery za zlomek ceny, za niž se prodávají u nás. Horká sprcha a čistě povlečená postel v čistém pokoji je balzám na duši i tělo.

Pátek 12. října

Yangon

K snídani si můžeme vybrat omeletu/volské oko/míchaná vejce, k tomu dostáváme tousty, různé druhy marmelád, arašídové máslo, plnou konev pomerančového džusu a nakrájený žlutý meloun. A samozřejmě čaj a kávu. Pohodu u jídla narušují jen dva poměrně hluchí a nesympatičtí Poláci. Na recepci necháváme vzkaz pro ostatní. Velkými písmeny ho označujeme jmény všech a názvem naší země. Znovu připomínáme recepčnímu, že se po nás zřejmě budou ptát a ať je ubytuje v tom vedlejším pokoji. Vzkaz je uložen na viditelném místě.

Hlavním cílem dne je Shwedagon Paya, nejposvátnější buddhistická stavba v Myanmaru. Podle mapy by se k ní mělo dát dojít pěšky za nějakých dvacet minut. Odmítáme tedy všechny troubící taxíky. Oproti večeru je všude mrtvo. Obchody jsou zavřené, trhovci nikde, dokonce i tržnice Bogyoke Aung San, kde jsme na začátku

cesty měnili peníze, zeje prázdnotou. K pagodě přicházíme z jižní strany, ale hezčí je prý vstup východní. Jižní strana se ale zvenku lépe fotí a disponuje i výtahy pro staré a hendikepované. Sotva se k východnímu vchodu přiblížíme, už na nás volá biletářka, která nás navádí do dveří určených pro cizince. Platíme po pěti dolarech vstupného a získáváme za to kromě vstupenky i barevnou samolepku, kterou si máme přilepit na nějaké viditelné místo. Na oblečení ale moc nedrží, takže doporučuji třeba spodní stranu foťáku (pokud máte zrcadlovku). Vzhledem k tomu, že by se boty měly nechat hned dole a vchody jsou čtyři, je dobré vzít si s sebou igelitovou tašku, do ní si boty uložit a nosit je s sebou pro případ, že byste chtěli odejít jinou stranou, než jste přišli.

Počasi nám opět vychází, takže když se po širokém schodišti již tradičně lemovaném obchůdky dostáváme na plošinu kolem hlavní zlaté stúpy, můžeme si blyštivou stavbu vychutnat pěkně ozářenou sluncem na pozadí modrého nebe. Slunce naštěstí ještě nepraží tolik, aby rozpálilo mramorovou podlahu. Pro takové případy jsou tu připraveny zelené rohože. Ty vás provedou kolem dokola, ale je určitě záhodno z hlavního směru tu a tam uhnout a prozkoumat řadu pavilonů, pagodek, svatyní a dalších zajímavých míst. Všude samé zlato, skleněné mozaiky, stovky soch Buddhy, květiny a další obětiny, gongy... Pozornost si zaslouží i obří zvon, do něhož si klidně můžete bouchnout přiloženou palicí. Prostor je zaplněn místními včetně mnichů. Pokud víte, v jaký den v týdnu jste se narodili, můžete si najít (za pomoci někoho z místních, protože názvy dnů jsou napsány v barmštině) jedno z osmi míst, která jsou věnována právě dnům v týdnu (středu tu mají rozdělenou na dopoledne a odpoledne) a na něm polít vodou sošku Buddhy i zvířete, které je tomu kterému dni přiřazeno, případně i položit květiny.

Když jsme si prošli všechno, co jsme chtěli, usedáme na schody jednoho z pavilonů a hodláme jen tak pozorovat lidi a vychutnávat atmosféru. Ale netrvá dlouho a přisedá si k nám postarší mnich a zapřadá s námi hovor. Jeho angličtina je velmi slušná, prý učí na univerzitě. Povídáme si o pagodě, Myanmaru, Česku, buddhismu a křesťanství, o rozdílu mezi almužnou a darem, dokonce i o aktuální politické situaci v zemi. Asi po dvaceti minutách se několikrát loučíme, mnicha obdarováváme tisícovkou, za což nám žehná a přeje hodně štěstí.

Odcházíme opět východní stranou a podle pokynů z internetu se vydáváme hledat nějakou restauraci. To se nám ale moc nedaří, i když jdeme podle všeho správně. Nakonec tedy bez občerstvení docházíme až k dalšímu vytyčenému cíli, k domu Aung San Suu Kyi, v němž strávila léta svého domácího vězení. Adresa je 54 University Avenue a šli jsme k němu docela dlouho, takže doporučujeme spíš taxi. Dřív býval dům zabaríkáován betonovou zdí a ostnatým drátem, pod přísným dohledem armády. Cizinci se k němu nemohli ani přiblížit a dokonce snad i doprava byla v tomto místě odkloněna. Od listopadu 2010 se ale situace změnila a kolem domu se můžete procházet naprosto bez problémů. Brána byla zavřená, takže jsme toho moc neviděli, ale i tak byl zvláštní pocit stát na místě, kde se odehrávala a odehrává tak důležitá část myanmarské historie.

Pokračujeme dál pěšky s tím, že se někde cestou najíme a dojdeme až k ležícímu Buddhovi v Chaukhtatgyi Paya. Jenomže když jdeme a jdeme po široké ulici, která připomíná spíš Chodov, a o jídlo ani nezavadíme, zastavujeme si taxíka a necháváme se za 2 000 Ks odvézt do centra kousek od guesthousu. Taxi bylo opravdu povedené, dveřím chybělo veškeré polstrování, takže jsme viděli až do útroh. Obědváme v jihoindické restauraci jen kousek za tou včerejší. A protože by to ještě něco chtělo, v kavárně Mr. Brown Café si ještě dopřáváme zákusky, ledovou kávu a fresh z pomela.

Zpátky v Cherry zjišťujeme, že se ostatní ještě nevrátili. Myslel jsem, že pojedou ranním autobusem, takže by tu někdy kolem jedné druhé mohli být. No, uvidíme, snad jsou v pořádku. Místo nich jsme na pokoji našli nějakého Pata & Mata, kteří se snaží skrze náš pokoj zprovoznit klimatizaci v pokoji sousedním. Nutno podotknout, že se našich věcí ani nedotkli a chovali se k nám s naprostou pokorou a úctou. Nedaleko od guesthousu by měl být internet s wi-fi zdarma, takže se ho vydáváme hledat. Nicméně nás hledání zavedlo až do indické čtvrti, kde to žije opravdu jako v Indii. Chaos, prodejci všeho možného, barvy, vůně, hluk, hinduistický chrám, prostě šrumeč! A obří hrušky nashi tu mají za 500 Ks, tedy za polovinu toho, co po nás chtěli cestou do Kalaw. Dalším objevem je ulice, v níž sídlí jedna filmová produkční společnost vedle druhé. Tak tady asi vznikají ty hrůzy, co nám pak pouštějí v autobusech. Podaří se nám narazit i na internet s tiskárnou, takže

odbavujeme ještě Oli a Vikyho, jejichž rezervační číslo jsme neměli u sebe, když jsme v Bagu odbavovali zbývající čtveřici. V mailu není od plážové skupinky žádná zpráva, tak by se snad nemělo na domluvené taktice nic měnit.

Zase se vracíme do guesthousu, jestli už nejsme komplet. Nikde nikdo. Čekáme do sedmi, protože by bylo fajn jít spolu na večeři. Pak už je hlad silnější než my. Zkoušíme to opět v Mr. Brown Café, kde nám odpoledne nabízeli i sendviče. Jenomže teď už jsou úplně vykradení. V ulicích jsou k dispozici jen venkovní jídelny, které nás vůbec nelákají. Nic „normálního“ ale široko daleko není. Nakonec tedy zakotvíme v „echt“ lokální restauraci s globálním názvem „King“. Podobně jako v těch venkovních jídelnách tu mají vtipně malé stoličky, jako kdybyste byli na návštěvě v mateřské školce. Jim to asi stačí, ale já přece jen měřím skoro metr devadesát. Obsluhující holky z nás mají vánoce. Objednáváme si nudle. Přinesou je v trochu jiné formě, než na jakou jsme zvyklí, navíc s hůlkami, s nimiž nejsem, na rozdíl od Libora, zrovna kamarád. Pálí to, ale chutné to je. I s obligátní polévkou nás jídlo stojí každého 700 Ks. Cítíme potřebu to ještě zaplácnout něčím sladkým, takže bereme útokem nedaleký podnik s názvem J'Donuts.

Zbyla nám ještě nějaká vodka, kupujeme tedy rádoby mangový džus na mixování. Libor chce ještě prolézt nějaké obchody s elektronikou a hodinkami, ale skoro všude už zavírají. V guesthousu na nás udeří recepční s tím, že už nám ten druhý pokoj nemůže déle držet. Ptám se ho, jestli už do něj má nějaké další hosty, prý ano. Nevíme, co s tím, žádnou zprávu jsme nedostali, takže netušíme, zda naši ještě dorazí, nebo co s nimi je. Rezervace je tedy puštěná. Jsme z toho špatní, hlavně se začínáme trochu bát, jestli se těm čtyřem něco nestalo. V půl jedenácté zvoní pokojový telefon a recepční mi oznamuje, že tu máme přátele. Sbíháme dolů a po několika dnech se opět setkáváme se zbytkem výpravy. Vysvětlují nám, že už tu byli asi před hodinou, ale chlapík, který byl na recepci a neuměl pořádně anglicky, jim tvrdil, že tu žádní dva Češi nejsou. Museli se tedy vypravit na internet, zkontrolovat, zda jsme jim tam nenechali nějaký vzkaz (nenechali, protože byl na recepci) a obhlédnout hotely v okolí. Jana byla přesvědčená, že tu někde určitě jsme, takže si nechala zavolat manažera guesthousu, který o nás samozřejmě věděl. Byl to ten samý, který po nás chtěl pustit rezervaci. A najednou je ten pokoj volný. Prostě zmatek a amatérismus. Ale hlavně že jsme zase všichni v pořádku pohromadě.

Slézáme se u nás na pokoji a navzájem si vyprávíme své zážitky. Plážová čtveřice si hned první den užila poměrně náročné cestování. Po ještě společném příjezdu do Yangonu se museli nechat odvézt na jiné autobusové nádraží. Tam zjistili, že přímý spoj na pláž už odjel. Museli tedy jet jiným, s přestupem. A cesta to prý nebyla ani jednoduchá, ani příjemná. Na pláži byli úplně sami, stejně tak samozřejmě i v hotelu (50 USD/dvoulůžkový pokoj). Tam jim prý všichni podstrojovali. První a půlku druhého dne přišlo, pak už se do nich slunce pořádně opřelo. Zpátky se jim nechtělo jet brzkým ranním autobusem, takže si raději pronajali taxíka, který je za 120 000 Ks odvezl přímo až k našemu guesthousu. Domlouváme se na zítra a zalézáme do pelechů.

Sobota 13. října

Yangon, přelet do Bangkoku

Plážová čtyřka bez kormidelníka míří do pagody, kterou jsme zvládli včera, my se odebíráme na internet, kde se nám nepodaří provést online odbavení na zbývající lety (jednak to lze až 24 hodin před odletem, jednak to při odletu z Bangkoku nejde vůbec). Tak aspoň zkontrolujeme maily, facebook, zprávy z domova atd. Předpověď počasí pro Bangkok hlásí 33°C. Platíme jen 400 Ks za oba. Pak už je čas zajít na vlakové nádraží a zjistit, jak se to má s okružní jízdou po Circle Line. Ta je naší poslední plánovanou yangonskou a vlastně i myanmarskou aktivitou. Obyčejný vlak s tvrdými lavicemi objíždí po dobu tří hodin všechny zastávky v Yangonu a jeho okolí, které tvoří okruh. Dá se jet oběma směry. Cena pro cizince je 1 USD a k vystavení jízdenky je potřeba pas (což ale platí pro všechny vlakové spoje). To všechno jsme věděli, jen ohledně času odjezdu jsme si nebyli jisti.

Lístky se prodávají na sedmém nástupišti hlavního nádraží. Nejbližší vlak odjíždí v 10:10, další pak (v opačném směru) v 10:45. S ostatními máme sraz mezi čtvrt a půl, takže ten první vůbec nemá smysl řešit a kupujeme lístky na ten pozdější. V tuhle chvíli se ještě neví, na kterém nástupišti se tahle legrace započne, máme přijít

zpátky k budce a pán se o nás postará. Ledva vyjdeme před nádražní budovu, už vidíme zbývající část výpravy, takže vybraný vlak v pohodě stihneme. Trochu nás překvapilo uspořádání uvnitř vlaku – sedí se na jednoduchých lavicích po obou stranách vagónu, nejedná se tedy o klasické sedačky umístěné za sebou. A v průběhu cesty pochopíme proč. Výhodou je, že v podstatě každý sedí u okna. Jenomže okna jsou posazena dost nízko a navíc vlastně zády k nám, takže je to trochu o krční páteř. Hlavní je ale ukořistit místa k sezení, což není úplně jednoduché, lidí už je na nástupišti dost. Naštěstí v naprosté většině místních, v našem vagonu se uvelebují jen jeden francouzský pár (ona působí mile a sympaticky, on jako blb).

První zastávky jsou ještě ve městě. Čím dál víc se ale začíná prosazovat zeleň, hlavně pole a políčka s nejrůznějšími plodinami. Ve vlaku je živo, neustále přichází někdo s nějakým zbožím – jídlo, pití, nanuky, vejce, betel... Hodně tady frčí křepelčí vejce. Lámali jsme si hlavu s tím, zda je prodávají syrová, nebo vařená. A právě tady jsme pochopili, že vařená. Na každé stanici je poměrně živo. Ovšem pořádný fičák nastane někdy na začátku druhé poloviny okruhu. Do vlaku se nahrnou trhovci s velkými pytli a koši narvanými zeleninou. Než se nadějeme, vagon je plný. Proto tu nejsou standardní lavice. Prodejci využívají cesty k tomu, aby své zboží probrali, upravili, prostě vylepšili. Vlak vždy zastavuje jen na krátkou chvíli a nikoho asi moc nezajímá, jestli stihli všichni vystoupit nebo nastoupit, takže výsadky s několika plnými pytli nebo koši jsou docela adrenalinovou záležitostí. Je to prostě kulturní zážitek, který skoro nic nestojí, a to ani vaši námahu. Zpátky na hlavním nádraží jsme v půl druhé.

Je čas oběda. S Liborem ostatní varujeme, že moc vhodných lokálů v okolí není, takže vplouváme do prvního slušnějšího podniku, který na Sule Paya Road míjíme. Je to thajská restaurace s cenami kolem 3 000 Ks, což je dost, ale aspoň mě tam dost chutnalo. A máme to jako přípravu na Bangkok. Když se zmíním o tom, že jsme si večer dopřáli muffiny, hlavně Oli zajiskří očička a musíme ostatní doprovodit do J'Donuts. Mimochodem je to místo, které vypadá jako podobný podnik kdekoli v Evropě – pěkný design, čisto, nápisy a menu jen v angličtině, prostě si připadáme jako v jiném světě. Ale nikdo netvrdí, že v lepším. Ted' už jsme všichni opravdu nasyceni, takže se můžeme vypravit do Cherry pro bágly. S Liborem tam necháváme i pohledy, které jsem málem hodil do červené schránky, která ovšem nebyla poštovní (naštěstí jsem se předtím zeptal). Recepční slíbil, že je pošle. Tak uvidíme, zda dojdou.

Potřebujeme velkého taxíka na letiště. Ale nikdo o nás nejeví ani nejmenší zájem. Když se tedy doploužíme až na hlavní tepnu a sami se ptáme řidičů, chtějí po nás za dvě auta dvacet dolarů. Ve společném fondu jich máme patnáct, takže nemáme zájem. Odchytáváme chlapíka s bílým autem, které sice není nijak zvlášť veliké, ale při dobré vůli bychom se tam snad mohli vměstnat. Ptáme se tedy, jestli je ochoten vzít šest lidí na letiště a za kolik. Prý to není problém, za 6 000 Ks. Tak tomu říkáme dobrá nabídka. Ovšem auto skutečně není stavěné pro sedm pasažérů, takže Libor, který nastupuje jako poslední, se musí nasoukat do kufru plného našich bágků. Cestou nás průběžně informuje o tom, které končetiny nebo jiné části těla už necítí. A aby toho nebylo málo, Jana s Oli sedí vedle řidiče na jednom sedadle. Cesta byla delší, než jsme si pamatovali ze začátku, jeli jsme určitě přes půl hodiny.

U odbavovací přepážky nás vytáčela thajská skupina, která se odbavovala hromadně, což podle našeho mínění trvalo asi dvakrát déle, než kdyby to řešili po jednom. Pasová kontrola proběhla rychle a bez problémů. V několika duty free obchodech utrácíme poslední peníze (pro srovnání: láhev vody = 2 000 Ks). Prodávačka v jenom z obchodů nám i mění zbývající kyaty na dolary v kurzu 1 000 Ks = 1 USD. Zajímavé je, že alkohol vám zabalí tak, abyste s ním mohli projít bezpečnostní kontrolou, ale vodu nikoli. Nu což, každý musíme vypít skoro litr ledové vody na ex.

Pára v kabině při odletu nám připomíná let z Dillí do Lehu. Stroj AirAsia se z ranveje odlepuje po západu slunce, takže se s Myanmarem loučíme za tmy. A jakmile přeletíme Yangon, je to tma úplná. Pod námi jsou zřejmě jen ta zelená políčka, kterých jsem si všiml před čtrnácti dny.

Od prvního října změnila společnost AirAsia svou thajskou základnu, takže přistáváme nikoli na novém mezinárodním letišti, odkud jsme odlétali, ale na starém, dnes v podstatě vnitrostátním Don Meuang. A to přesně podle letového řádu v 19:55. U imigrační přepážky musíme doplnit název hotelu, i když to po nás předtím nikdo nechtěl. Naštěstí si pamatuju ten, v němž jsme bydleli posledně, tak si nemusím vymýšlet

nějaké nesmysly. Zavazadla dorazila v pořádku, jen kryt Olinina batohu se záhadně přilepil na kufr někoho úplně cizího. Ted' je hlavním úkolem dostat se do města. Poslední vlak (za neuvěřitelných pět bahtů) už nám ujel. Když jsem se dnes ráno díval na internet, psali tam, že by taxi mělo stát zhruba 220 BHT + 50 jako letištní příplatek. U první přepážky po nás chtěli buď tisícovku za dodávku pro všechny nebo po 350 (+50?) za dvě auta. Zloději. Venku před budovou se s cenou o moc niž nedostaneme. Ptáme se tedy na informacích, jak je to s autobusy. Linka číslo 29 by nás měla na Khao San Road zavést za dvacet bahtů na osobu. Paráda.

Po menších zmatcích se vydáváme z letištní budovy doprava, pak přejdeme příjezdovou silnicí a ocitáme se na dálnici, kudy by měl autobus jezdit. Jsme i na správné straně, jen je potřeba si zvyknout, že se tady jezdí vlevo. Devětadvacítka přijíždí po chvíli, takže se do ní všichni šťastni nahneme. Průvodčí se nám ale snaží vysvětlit, že tenhle autobus na Khao San nejede. Rozumíme tomu tak, že sice potřebujeme číslo 29, ale až další spoj. Vystupujeme tedy na další zastávce. Po pár minutách se objevuje další devětadvacítka. Nasoukáme se tam, ale radši se rovnou ptáme, zda jsme tu správně. Nejsme. Tahle průvodčí umí anglicky aspoň číslovky, takže se dozvídáme, že nám na informacích poradili špatné číslo. Máme vyhlížet devětapadesátku. Zase ven. Když už autobus odjíždí, někdo nám z něj podává Liborovu brašnu, v níž má kameru, peníze a pas. Kolem pak projede řada autobusů, některá čísla tu podle značení zastávky ani nemají co dělat, ale 59 nikde. Když už to trvá celkem dlouho, ujímá se nás mladý Thajec. Hledá něco mobilem na internetu a pak nám radí, ať nastoupíme s ním. To taky uděláme, ale až někdy před devátou hodinou.

Nemilosrdná průvodčí nás okřikuje, ať si sedneme. Mě pak ještě přesazuje na místo, kde tolik nevdává můj bágel. Platíme skutečně každý dvacet bahtů. V autobuse je kvůli klimatizaci dost velká zima. Dostáváme se do krutých dopravních zácp, místy se několik minut vůbec nehýbeme. Mladík, který nám radil, se na jedné zastávce loučí a dává mi svoji vizitku. Nás ale ještě čeká kus cesty. Teprve po půl jedenácté nám průvodčí oznamuje, že na příští zastávce máme vystoupit. Chvilí ale trvá, než se zorientujeme, vysadili nás trochu jinde, než jsme čekali. Příchod na Khao San Road je pro nás nemilým šokem. Když jsme tu byli před osmi lety poprvé, bylo to sice živé, ale přesto svým způsobem poklidné místo plné bat'ůžkářů. Mělo svou atmosféru a cítili jsme se tu dobře. I po dalších třech letech to tu ještě mělo určité kouzlo, i když už tehdy jsme vnímali citelnou změnu. Ale to, co nás uvítalo ted', byl nářez. Hlučná hudba se line z každého druhého podniku. Všude davy pařmenů – potetovaných vyhulenců, kteří nejedou do Thajska cestovat, ale lacině se ožírat a užívat si. Sortiment občůdků a stánků se drasticky proměnil. Ceny pouličního jídla jakbysmet. Prostě hrůza.

Jdeme zkusit štěstí do Budget Guesthousu, kde jsme spali v roce 2007, Jana pak se svými rodiči a navíc jsem ho uvedl i do příletového formuláře. Na recepci sedí flegmatická vykroucená tetka. Ceny pokojů jsou stejné jako před lety (dvoulůžkáč s větrákem za 300, s klimatizací za 400, samozřejmě bez snídaně). Problém je v tom, že z protějšího podniku duní disko jako o život. A prý bude dunět do tří do rána. Viky to odmítá akceptovat, Libor z toho taky není zrovna odvázaný, takže se jdou společně poohlédnout po okolí. Viky s Oli se pak ubytovávají kousek dál za 600 bahtů, naše čtyřka zůstává. Ještě by to chtělo něco malého k snědku, takže si dáváme sraz a společně pak míříme do Burger Kinga. Na nudle už dneska chut' nemáme. Jenomže tam neberou karty a nám se nechce utrácet hotovost, kterou máme, protože jí není moc. Zkoušíme nedaleké KFC, ale tam je to stejné, jen o něco levnější. Už nechceme nikde lítat, takže zůstáváme. Zpátky u ubikací jsme v 0:37. S Oli si totiž kontrolujeme velitelský čas. Na pokoji je strašné horko. Ukáže se to být větším problémem než hluk.

Neděle 14. října

Bangkok, odlet

Sraz je v osm hodin na naší recepci. Oli si sice správně seřídila hodinky, ale s budíkem už to samé neudělala, takže má mírné zpoždění. A Viky ještě projektuje. Snídani si dopřáváme v restauraci Lucky Beer – francouzské tousty, moučný (rádoby kuřecí) párek, čaj/káva za 90 bahtů. A já neodolám melounovému freshi (40 bahtů), na který si brousím zuby už hodně dlouho. Je vynikající! Oni to tu prostě umějí nejlíp.

Libor a Viky chtějí vybrat peníze z bankomatu, ale hlásí jim to, že musí za výběr zaplatit poplatek 150 BHT. Zkouší tedy několik dalších, ale hláška je všude stejná. To dřív taky nebývalo. V 7/11, kterých jsou po Bangkoku mraky, kupujeme vodu a vydáváme se pěšky k Velkému paláci. Cestou nám tři maniči vnucují krmivo pro

holuby, kteří se slétají kolem. Někteří z nás už tyhle finty znají. Viky si sáček s krmením (které má být zdarma) bezelstně bere a holuby krmí. Když se pak na něj chlápci sesypou, aby ho zkásli, ignoruje je a dohání nás. Nevím, jestli tyhle typy Viky přitahuje, ale další Thajec se mu snaží namluvit, že je teď Velký palác zavřený a cizinci tam můžou až odpoledne. My to samozřejmě považujeme za další z místních pokusů, jak oblnout turisty, ačkoli stát se může ledacos. Když k paláci dojdeme, z amplionu se ozývá hlášení v angličtině, že je palác otevřen každý den od půl deváté do půl páté a nemáme věřit nikomu, kdo se nás snaží od návštěvy odradit nebo nám radí ji odložit. To je chvályhodné. Horší už je, že je hlášení doprovázeno jakousi swingovou melodií. Máme obavu, že se tady z toho stává Disneyland.

Libor, Jana a já už jsme v paláci byli (Jana třikrát, my s Liborem dvakrát), takže se loučíme s druhou polovinou výpravy a sami obcházíme zdi paláce zleva. Míjíme několik ministerstev (obranu, zahraničních věcí, vnitra), než se dostaneme k chrámu, který jsem pro nás vybral jako náhradní program. Jmenuje se Wat Ratchabophit, je podstatně menší než Velký palác, turisty naprosto přehlížený a navíc zdarma. Krásou se ale nedalekému komplexu může směle rovnat. Nádherné detaily, perletí vykládané dveře, velmi zajímavý je nezvyklý kruhový půdorys části hlavní budovy. A překvapí i výzdoba vstupních dveří s vyobrazením západních vojáků. Vůbec se tady mísí tradiční thajské prvky s evropskými, například gotickými. A je tu klid! Když si vzpomeneme na blázinec, který panuje ve Velkém paláci...

Chvilí po našem příchodu někdo otevřel vstupní dveře do chrámu. My si ho ale ještě chceme obejít, pak teprve vstupujeme dovnitř. A zrovna se tam odehrává obřad, při němž nějaká thajská rodina obdarovává místní mnichy a ti jim za to žehnají. Ani zdaleka to nemá atmosféru, kterou jsme zažívali v Ladaku, ale jsme prostě v jiné zemi, v jiném prostředí, i tak to byl zajímavý moment a opět jsme měli štěstí. Jakmile jsme totiž z chrámu vyšli, dveře se zase zavřely.

Chtěl jsem si ještě prohlédnout nedaleký Wat Ratchaphradit, ale zrovna se opravoval, takže z toho nic nebylo. Místo toho jsme si koupili krájené ovoce, jehož cena se za těch pár let zdvojnásobila z deseti bahtů na dvacet. Mezitím psala Eva, že bude v 11:40 u vchodu do paláce. Musela si prý půjčit tričko a vrátit ho pak na stejném místě. Když se setkáváme, nestačíme se divit, jak tu poskočily ceny – vstup do Velkého paláce teď stojí 400 BHT, do Wat Pho 100 BHT. Pokud si dobře vzpomínám, při naší první návštěvě to bylo 200 a 20, při druhé snad 300 a 50. Abychom nežili jen kulturou, necháváme se Janou zlákat k návštěvě zdejšího Teska. Tedy původně to mělo být nákupní centrum Peninsula Plaza poblíž něj, ale nějak se nám nedařilo sehnat taxíka, který by věděl, co po něm chceme, tak jsme pak radši jeli do hypermarketu. Taxikáři neví, co by si za svoje služby vzali, a nechce se jim používat taxametr. Jana loví řidiče, který nabízí 150 BHT, i když mně se to zdá pořád moc. Je jasné, že bez taxametru to bude vždycky dražší. Ale nasedáme a jedeme.

S Liborem jsme nakoupili jen nějaké pochutiny na vaření, kosmetiku a něco sladkého na zub. Blíží se čas našeho srazu s Viky a Oli (ve tři v Lucky Beer na Khao San Road) a zácpy jsou v Bangkoku dost běžným jevem, takže my dva už se chceme vrátit. Holky se rozhodují pokračovat pěšky do toho původně plánovaného centra. Po pár minutách chůze se nám s Liborem daří stopnout taxikáře, který je ochoten zapnout počítadlo. A na Khao San Road nás to stojí 69 bahtů (holky se vracely tuk-tukem za dvě stě). Jsme tam těsně po půl třetí, máme tedy ještě trochu času prošmejdít obchody a stánky. Ale oni tu už opravdu nemají nic, co by za to stálo. Takže se odebíráme do restaurace počkat na ostatní. Po chvíli dorazí Viky s Oli naprosto nadšení z obou památek, prý by tam klidně vydrželi být déle. Objednáváme si jídlo, Libor a já saháme po klasice – Pad Thai s kuřetem za 90 bahtů. Holky dorazí později, ale dají si jen pití a jdou přebalit bágly.

Ty si pak všichni vyzvedáváme a prodíráme se s nimi přes davy na severní konec Khao San Road. Jeden velký taxík se nám nabízí za 400 BHT, ale mně to přijde přestřelené, když vím, za kolik jsme sem jeli z Teska. Takže trvám na tom, abychom vzali jen takový, který je ochotný zapnout taxametr. A holt se budeme muset rozdělit na dvě trojice. Libor, Eva a já jsme úspěšní takřka okamžitě, druhá polovina je ale nakonec na místě o fous před námi, i když za taxi platí o něco víc než my (80 vs 70 BHT). A tím místem je vlaková stanice Phaya Thai, odkud jezdí na letiště Suvarnabhumi dva druhy vlaků – přímý Express a CityLine s několika zastávkami. CityLine je o polovinu levnější (45 bahtů vs 90), takže volba je jasná. Čekáme deset minut, samotná jízda pak trvá zhruba půl hodiny. Opět tu ale mají klimatizaci nastavenou asi na 10 stupňů, kvůli níž takřka mrzneme. Tohle je o angínu.

Při odbavení se pokoušíme dostat na sedadla po dvou v zadní části letadla, ale prý je úplně plno. Oli s Vikym se dostávají na dvojku uprostřed paluby, my s děvčaty se musíme spokojit se čtyřkou v poslední řadě. V duty free obchodech mají ceny tak přemrštěné, že poslední peníze radši utrácíme v Burger Kingu. Využíváme letištní wi-fi (na informacích rozdávají přístupové údaje výměnou za údaje o cestujícím), abychom dali svým známým vědět, že jsme v pořádku, a pak už nastupujeme do stroje společnosti Etihad Airways letícím do Abu Dhabí.

Mezi úvodními informacemi zazní i to, že palubní personál hovoří několika jazyky, mezi nimiž nás překvapí slovenština. Když se rozváží první občerstvení, nastražuju uši, abych zjistil, jestli ta blondýnka, která má na starosti naši část, náhodou není právě ta, která slovenštinou vládne. A ona se pár řad před námi skutečně rozmluví slovensky. Tak to je příjemné. Jmenuje se Martina a postarala se nám o velmi pohodový let. Přednostně nám nosila jídlo, aby na nás zbylo to, které jsme si vybrali (při opačném letu kuře došlo), zásobovala nás alkoholem, v noci nám (a i holkám, když jsme jí vysvětlili, že patří k nám) jako jediným přinesla kelímek plný pikantních oříšků, povídala si s námi, laškovala, doporučovala, co si máme dát a co naopak za moc nestojí („No, ta čierna káva, to je toto inštantné nescafé – to nie je bohviečo, radšej by som vám odporúčala kapučíno, alebo vám to smiešam, ak chcete.“). Pak nám přinesla formuláře pro vstup do věrnostního programu Etihad Airways. Zkrátka servis skoro jako v business třídě. A k dobré náladě přispěl i britský komediální seriál Miranda, který objevila Jana a já si ho pak taky nenechal ujít. Libor sedící mezi námi se bavil už tím, jak jsme se my dva chechtali a co viděl na našich obrazovkách. A tak těch šest hodin docela rychle uteklo.

Pondělí 15. října

Návrat

Na přestup v Abu Dhabí jsme měli jen něco přes hodinu, takže bylo důležité přiletět včas. To se sice podařilo, ale asi dvacet minut jsme museli čekat, než letadlo otevřou a my z něj můžeme vystoupit. Navíc nás odvážel autobus a ten neodjel dřív, než bylo letadlo prázdné. K naší bráně to naštěstí není daleko a když k ní přispěcháme, není ještě ani otevřená, máme pět minut počkat. Bezpečnostní prohlídka jde tentokrát jako po másle. U brány už poznáváme řadu Čechů, někteří z nich jsou opravdu příšerní. Asi taky nevypadáme bůhvíjak, ale snad se nechováme jako hovada. Sedíme hned vedle přepážky, Jana nenápadně nakukuje do počítače a všímá si, že je u sedmi pasažérů uvedena poznámka, aby personál zkontroloval dokumenty cestujících. A u jednoho, který bude sedět dvě řady před námi, pak dokonce pokyn ke kontrole velmi důkladně... Letadlo je sice nové, ale vybavené spíš jako na vnitrostátní let. Nebo spíš nevybavené. Letušky by taky mohly být milejší. Nebo jsem jen zhýčkaný báječnou Martinou? Odlétáme s půlhodinovým zpožděním, let se strašně vleče, ale v Praze jsme přesně v 6:05, jak je uvedeno v itineráři. Poprvé přistáváme na Letišti Václava Havla. Venku je šest stupňů Celsia.

Závěr

A jak bych tohle naše putování shrnul? Jako výživné. Chvilími to bylo hodně náročné – částečně propršený trek, dlouhé přesuny vlaky a autobusy, nemilosrdně pražící slunce... Ale takřka každý den byl také bohatý na zážitky. Vždyť i na ten trek budeme vzpomínat možná až do konce života. A vše ulehčovali nesmírně příjemní, milí a ochotní lidé. Tím mi Myanmar připomínal Kambodžu. Jen se bojím, aby se to za pár let nezvrhlo nesprávným směrem, kdy bude mít rostoucí počet turistů neblahý dopad na kulturu, atmosféru a autenticitu, jak je to v jihovýchodní Asii obvyklé. Oni to vidí jinak, turisté pro ně znamenají vítanou práci a živobytí, často jen chtějí návštěvníkům své země vyjít vstříc, takže jim to člověk snad ani nemůže mít za zlé. Proto pokud chcete Myanmar poznat ještě co nejméně zkažený, vypravte se tam co nejdřív. Myslím, že nebudete litovat. Vůbec se není čeho bát. Kdybych nevěděl, že cestujeme po zemi, v níž vládne vojenská junta, ani bych to nepoznal. Není jak. Všude vládne mír, klid, pohoda a úsměvy. Na místě není ani obava, že vás někdo okrade nebo vám ublíží. Tedy samozřejmě za předpokladu, že nejedete tam, kam nemáte. A nakonec to ani s těmi výpadky proudu nebylo tak žhavé. Občas se sice vyskytly, ale trvaly zpravidla jen pár minut. Zkrátka to nebyla zdaleka taková divočina, jakou jsme očekávali. Kromě neexistence roamingu jsme mohli fungovat naprosto normálně.

Pokud jde o finance, ve srovnání třeba s Indií, Indonésií nebo zmíněnou Kambodžou (aspoň tak, jak jsme ji ještě stihli poznat) jsou ceny některých položek vyšší, ale pořád je to pro nás výhodné. Letenky nás stály 16 000 korun (12 500 Praha <-> Bangkok + 3 500 Bangkok <-> Yangon), čtrnáctidenní pobyt na místě pak zhruba 500 dolarů na osobu. Celkem to tedy vychází na 25 000 Kč.